

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Νομική προσέγγιση αμβλώσεων και ενδοοικογενειακής
βίας”

Σπουδαστές: Αναγνωστοπούλου Χριστίνα
Παπαγιαννακοπούλου Έλλη

Επιβλέπων: Πανταζοπούλου Κωνσταντίνα - Ελένη

Καλαμάτα 2011

Έγκριση

Υπογραφή

Επιβλέπων:	
Μέλος εξεταστικής επιτροπής:	
Μέλος εξεταστικής επιτροπής:	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Εισαγωγή στη δικαιοκή αντιμετώπιση της άμβλωσης	4
1.1. Άμβλωση και δικαιώματα	4
1.1.1. Το δικαίωμα της γυναίκας στην άμβλωση	5
1.1.2. Τα δικαιώματα του εμβρύου στην άμβλωση	6
1.1.2.1. Τα δικαιώματα του εμβρύου στο Αστικό Δίκαιο	7
1.1.2.2. Τα δικαιώματα του εμβρύου στο Ποινικό δίκαιο	8
1.1.2.3. Προστασία της ζωής του εμβρύου	8
1.1.3. Η άρνηση του γιατρού να επιτελέσει το έργο του για λόγους συνείδησης	10
1.2. Το ζήτημα της συνταγματικότητας της απεγκληματοποίησης της άμβλωσης	12
1.3. Η διαφήμιση μέσω τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης	13
2° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ποινική προσέγγιση της άμβλωσης	14
2.1. Ανάλυση νομικών όρων της άμβλωσης	14
2.1.1. Η ποινική προσέγγιση διακοπής της εγκυμοσύνης	14
2.1.2. Η ετεροδιακοπή της εγκυμοσύνης	17
2.1.3. Η αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης	20
2.1.4. Η συνεργεία στην αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης	22
2.1.5. Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού	23
2.2. Νομοθετικό πλαίσιο- νομιμοποίηση και αποποινικοποίηση	24
2.2.1. Αποποινικοποίηση της άμβλωσης και ξένα δίκαια	25
2.2.2. Κυπριακό δίκαιο	28
2.2.3. Βρετανικό δίκαιο	29
2.2.4. Γαλλικό δίκαιο	31
2.2.5. Πολωνικό δίκαιο	32
2.2.6. Μεξικανικό, Ισπανικό και Ινδικό δίκαιο	35
2.3. Η άμβλωση στην Ελλάδα, νόμος 1609/1986	36
3° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Διαστάσεις της ενδοοικογενειακής βίας	38
3.1. Άμβλωση - μέσω αποφυγής της ενδοοικογενειακής βίας	38
3.2. Ορισμό και χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής βίας	40
3.3. Οι διαστάσεις του φαινομένου και το μέγεθος του προβλήματος	41

3.4. Η κακοποίηση του Παιδιού στο πλαίσιο της οικογένειας	42
4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο νέος νόμος 3500/06 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»	45
4.1. Ο νόμος 3500/06 για την ενδοοικογενειακή βία	
45	
4.2. Διατάξεις του νόμου για την ενδοοικογενειακή βία	46
4.3. Η προστασία του παιδιού από τη βία, ο συνήγορος του παιδιού και ο Ν.3500/2006	54
4.3.1. Εκθέσεις και πορίσματα της δράσεις του Συνηγόρου του Παιδιού	56
4.4. Θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς και του οικογενειακού γιατρού	58
4.5. Σύμφωνο Συμβίωσης	60
5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Διεξαγωγή έρευνας για τη εφαρμογή η μη των νόμων περί αμβλώσεως και ενδοοικογενειακής βίας	62
5.1. Ανάλυση ερωτηματολογίων	63
5.1.1. Ποσοτική Ανάλυση των ερωτηματολογίων περί αμβλώσεως και ενδοοικογενειακής βίας	63
5.1.2 . Συμπεράσματα ερωτηματολογίων	65
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	73
Α)ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	74
Β)ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	80
ΝΟΜΟΣ 1609/1986 Τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης και προστασίας της υγείας της γυναίκας και άλλες διατάξεις	99
ΝΟΜΟΣ ΥΠ'ΑΡΙΘ. 3500 Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις.	105

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να αναλύσει δύο μείζον θέματα που απασχολούν την κοινωνία μας . Το ένα εκ των δυο θεμάτων είναι το ζήτημα της άμβλωσης, που απασχόλησε το δίκαιο από πολύ νωρίς και γι' αυτό υπέστη και πολλές τροποποιήσεις μέχρι σήμερα. Τα δικαιώματα του εμβρύου έρχονται σε σύγκρουση με αυτά της μητέρας για το πιο από τα δυο είναι νομικά αποδεκτό. Η κοινωνική αντίληψη πως το έμβρυο δεν θεωρείται άνθρωπος κατά τους πρώτους μήνες της κύησης ενώ στην πορεία της το έμβρυο είναι βιώσιμο και αποτελεί ένα κριτήριο ώστε να δοθεί μια ολοκληρωμένη προστασία στη μητέρα.

Το δεύτερο θέμα αναφέρεται σε ένα σοβαρό παγκόσμιο κοινωνικό πρόβλημα την ενδοοικογενειακή βία, που δυστυχώς λαμβάνει επικίνδυνες διαστάσεις. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του δικαιώματος της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η πρόσφατη θέσπιση του νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και οι διατάξεις του δημιουργούν αισιόδοξο κλίμα για την παρεχόμενη προστασία των θυμάτων από τις ρυθμίσεις του. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στη βία που ασκείται κατά των γυναικών και των παιδιών οι οποίοι είναι και οι πιο ευπαθείς ομάδες στο φαινόμενο της βίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Εισαγωγή στη δικαιική αντιμετώπιση της άμβλωσης	4
1.1. Άμβλωση και δικαιώματα	4
1.1.1. Το δικαίωμα της γυναίκας στην άμβλωση	5
1.1.2. Τα δικαιώματα του εμβρύου στην άμβλωση	6
1.1.2.1. Τα δικαιώματα του εμβρύου στο Αστικό Δίκαιο	7
1.1.2.2. Τα δικαιώματα του εμβρύου στο Ποινικό δίκαιο	8
1.1.2.3. Προστασία της ζωής του εμβρύου	8
1.1.3. Η άρνηση του γιατρού να επιτελέσει το έργο του για λόγους συνείδησης	10
1.2. Το ζήτημα της συνταγματικότητας της απεγκληματοποίησης της άμβλωσης	12
1.3. Η διαφήμιση μέσω τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης	13
2° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ποινική προσέγγιση της άμβλωσης	14
2.1. Ανάλυση νομικών όρων της άμβλωσης	14
2.1.1. Η ποινική προσέγγιση διακοπής της εγκυμοσύνης	14
2.1.2. Η ετεροδιακοπή της εγκυμοσύνης	17
2.1.3. Η αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης	20
2.1.4. Η συνεργεία στην αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης	22
2.1.5. Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού	23
2.2. Νομοθετικό πλαίσιο- νομιμοποίηση και αποποινικοποίηση	24
2.2.1. Αποποινικοποίηση της άμβλωσης και ξένα δίκαια	25
2.2.2.Κυπριακό δίκαιο	28
2.2.3. Βρετανικό δίκαιο	29
2.2.4. Γαλλικό δίκαιο	31
2.2.5. Πολωνικό δίκαιο	32
2.2.6 Μεξικανικό, Ισπανικό και Ινδικό δίκαιο	35
2.3. Η άμβλωση στην Ελλάδα, νόμος 1609/1986	36
3° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Διαστάσεις της ενδοοικογενειακής βίας	38
3.1. Άμβλωση - μέσω αποφυγής της ενδοοικογενειακής βίας	38
3.2. Ορισμό και χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής βίας	40
3.3. Οι διαστάσεις του φαινομένου και το μέγεθος του προβλήματος	41
3.4. Η κακοποίηση του Παιδιού στο πλαίσιο της οικογένειας	42

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο νέος νόμος 3500/06 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»	45
4.1. Ο νόμος 3500/06 για την ενδοοικογενειακή βία	45
4.2. Διατάξεις του νόμου για την ενδοοικογενειακή βία	46
4.3. Η προστασία του παιδιού από τη βία, ο συνήγορος του παιδιού και ο Ν.3500/2006	54
4.3.1. Εκθέσεις και πορίσματα της δράσεις του Συνηγόρου του Παιδιού	56
4.4. Θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς και του οικογενειακού γιατρού	58
4.5. Σύμφωνο Συμβίωσης	60
5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Διεξαγωγή έρευνας για τη εφαρμογή η μη των νόμων περί αμβλώσεως και ενδοοικογενειακής βίας	62
5.1. Ανάλυση ερωτηματολογίων	63
5.1.1. Ποσοτική Ανάλυση των ερωτηματολογίων περί αμβλώσεως και ενδοοικογενειακής βίας	63
5.1.2 . Συμπεράσματα ερωτηματολογίων	65
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	73
A)ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	74
B)ΔΙΑΓΡΑΜΑΤΑ	80
ΝΟΜΟΣ 1609/1986 Τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης και προστασίας της υγείας της γυναίκας και άλλες διατάξεις	99
ΝΟΜΟΣ ΥΠ'ΑΡΙΘ. 3500 Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις.	105

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: «Η ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΑΜΒΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ»

Η παρούσα ομαδική γραπτή εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος πτυχιακής εργασίας του τμήματος Δ.Μ.Υ.Π. της σχολής Σ.Δ.Ο του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας. Η μελέτη αναφέρεται στη νομική προσέγγιση των αμβλώσεων και της ενδοοικογενειακής βίας.

Με τον όρο άμβλωση εννοούμε την με οποιονδήποτε τρόπο απομάκρυνση του εμβρύου από το σώμα της γυναίκας. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε, πως ότι αφορά την ίδια την επέμβαση, υπάρχουν τρεις μέθοδοι άμβλωσης¹:

- A. Μέθοδος αναρρόφησης: είναι η συνηθέστερη μέθοδος με τις λιγότερες επιπλοκές και πραγματοποιείται την 10^η ή την 11^η εβδομάδα της κύησης.
- B. Μέθοδος απόξεσης: είναι μια παλαιότερη μέθοδος, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε επιπλοκές και πραγματοποιείται από την 11^η εβδομάδα της κύησης και μετά.
- Γ. Πρόκληση τοκετού: είναι εξαιρετικά σπάνια περίπτωση και πραγματοποιείται από την 16 ως την 24^η εβδομάδα, μόνο εφόσον συντρέχει σοβαρός κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου.

Ως ενδοοικογενειακή βία εννοούμε την κάθε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία προς ένα μέλος της οικογένειας (δράστης) προς ένα άλλο μέλος της (θύμα). Η ενδοοικογενειακή βία καταπατά τα ανθρώπινα δικαιώματα και επιφέρει αρνητικές συνέπειες στο θύμα και στα άλλα μέλη της οικογένειας επηρεάζοντας τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική υγεία.

Οι παράγοντες και οι λόγοι που συντρέχουν ώστε να αναπτυχθούν φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας είναι πολυδιάστατοι, παρ' όλα αυτά οι σημαντικότερες μορφές της είναι²:

- A. Ψυχολογική βία: όπου περιλαμβάνεται η συνεχής υποτίμηση της αξιοπρέπειας που οδηγεί στην προσβολή της προσωπικότητας.
- B. Σωματική βία: αφορά τις σωματικές βλάβες και δολοφονίες.

¹ <http://night-flights.pblogs.gr/2007/08/anepithymhth-egkymosynh-amblwsh.html>

² <http://www.avgi.gr/ArticleActions/show.action?articleID=457751>

Γ. Σεξουαλική βία: αφορά την προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας και ελευθερίας αλλά και το βιασμό μέσα στο γάμο.

Δ. Οικονομική βία: πράξεις που οδηγούν σε στέρηση διατροφής και μέσο συντήρησης καθώς και παρακράτηση χρημάτων.

Τόσο η άμβλωση όσο και η ενδοοικογενειακή βία είναι δύο θέματα με αυξημένη κοινωνικό-οικονομική βαρύτητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα οι άμβλώσεις ανέρχονται στις 300.000 έναντι των 100.000 στις οποίες ανέρχονται οι γεννήσεις³, ενώ στην περίπτωση της ενδοοικογενειακής βίας το ποσοστό ανέρχεται στο 31%⁴. Όμως η πραγματική διάσταση του προβλήματος δεν μπορεί να δοθεί, αφού ένα μεγάλο ποσοστό γυναικών και παιδιών που κακοποιείτε φοβάται να το καταγγείλει.⁵

Αφορμή της εργασίας για τη νομική προσέγγιση των άμβλώσεων και της ενδοοικογενειακής βίας είναι η θέσπιση του ν.1609/1986 “Τεχνητή Διακοπή Εγκυμοσύνης” και ο ν.3500/2006 “Περί Ενδοοικογενειακής Βίας”, οι οποίοι υπαγορεύουν την ανάγκη αρμονίας μεταξύ των νομοθετημάτων και των εξελίξεων της κοινωνίας, καθώς επίσης και τις νέες αντιλήψεις για τα δικαιώματα της γυναίκας και του εμβρύου αλλά και την προστασία της αξιοπρέπειας των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας. Τέλος διερευνά αν και κατά πόσο, οι δύο νόμοι αντίστοιχα, μπορούν να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, στόχο έχει να παρουσιάσει το δίκαιο περί άμβλώσεων και ενδοοικογενειακής βίας και την εφαρμογή του. Καλείται να απαντήσει στο ερώτημα κατά πόσον το υπάρχον νομικό πλαίσιο, με τις τροποποιήσεις που έχει δεχτεί τα τελευταία χρόνια, πληρεί τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας όσον αφορά τα δικαιώματα της μητέρας και του εμβρύου, καθώς και των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας.

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια, τα δύο πρώτα αναφέρονται στην νομική προσέγγιση της άμβλωσης, το τρίτο και το τέταρτο στην νομική προσέγγιση της ενδοοικογενειακής βίας και το πέμπτο είναι η έρευνα της εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα το πρώτο κεφάλαιο αναλύει τα δικαιώματα κατά την άμβλωση και ειδικότερα, τα δικαιώματα της γυναίκας στην άμβλωση, τα δικαιώματα του εμβρύου στο ΑΔ και στο ΠΔ στην άμβλωση, το δικαίωμα του γιατρού καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η άμβλωση «διαφημίζεται στις ζωές όλων μας».

³ <http://apneagr.blogspot.com/2009/05/100000-300000.html>

⁴ http://www.pitsilidis.gr/magazine_gr.asp?category=24&id=369

⁵ <http://health.in.gr/pregn/article.asp?ArticleId=17741&CurrentTopId=17670&IssueTitle=%C5%E3%EA%F5%EC%EF%F3%FD%ED%E7>

Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει τις βασικές έννοιες της άμβλωσης και το νομοθετικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στην Ελλάδα (νόμος 1609/1986) και πιο συγκεκριμένα στην ποινική προσέγγιση. Καθώς επίσης αναφερόμαστε στην νομική προσέγγιση του φαινομένου σε άλλα Ευρωπαϊκά και μη κράτη.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στις διαστάσεις και στο μέγεθος του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας και ειδικότερα στην οποιαδήποτε μορφή κακοποίησης του παιδιού στο πλαίσιο της οικογένειας, καθώς και στις επιπτώσεις της βίας στην ελευθερία του πολίτη. Επίσης αναφέρεται, στην γυναίκα ως θύμα-θύτης καθώς και στην βία κατά των ανηλίκων.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στο ν. 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και στις διατάξεις του, καθώς και στην προστασία του παιδιού από τη βία στην οικογένεια με βάση το νόμο και το Συνήγορο του παιδιού. Ακόμη αναφέρεται σε ένα θέμα που είναι καινούργιο για την κοινωνία στο «σύμφωνο συμβίωσης».

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, αναλύονται τα ποσοτικά δεδομένα των ερωτηματολογίων της έρευνας καθώς επίσης και τα συμπεράσματα αυτών.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας είναι η βιβλιογραφική έρευνα και η κατασκευή, κατάλληλων ερωτηματολογίων καθώς και η διεξαγωγή των συμπερασμάτων που προκύπτουν από αυτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΜΒΛΩΣΗΣ

Το θέμα που καλείτε η πτυχιακή εργασία στο πρώτο κεφάλαιο να αναλύσει είναι η άμβλωση. Η άμβλωση αποτελεί ένα ζήτημα με πολλές παραμέτρους διερεύνησης, είναι ένα θέμα που ο καθένας μπορεί να προσεγγίσει από διαφορετική γωνία ανάλογα με τη θέση στην οποία βρίσκεται. Οι περιπτώσεις και οι λόγοι για τους οποίους μια γυναίκα αποφασίζει να πραγματοποιήσει μια έκτρωση είναι πολλοί. Η ένταξη της γυναίκας στην κοινωνία, οι συνέπειες που θα έχει η άμβλωση καθώς και οι θέσεις της εκκλησίας και του κρατικού φορέα αποτελούν μερικές από τις παραμέτρους διερεύνησης του θέματος των αμβλώσεων. Ιδιαίτερα, σήμερα η αντιπαράθεση εντείνεται καθώς οι αμβλώσεις, στην ελληνική πραγματικότητα τουλάχιστον, αποτελούν καθημερινότητα, ενώ ενισχύεται ο αντίλογος εναντίον τους.

Από τη μια πλευρά, έχουμε τις απόψεις που υποστηρίζουν ότι η ζωή της γυναίκας θα πρέπει να υπερισχύει αυτής του εμβρύου. Από την άλλη πλευρά, έχουμε απόψεις άκρως διαφορετικές, οι οποίες υπεραμύνονται της ζωής του εμβρύου. Οι απόψεις δίστανται και μάλιστα σε ένα θέμα τόσο αμφιλεγόμενο. Παρακάτω, θα δούμε την ανάλυση βασικών εννοιών της άμβλωσης καθώς θα αναφερθούμε και στο νόμο 1609/1986.

1.1. Άμβλωση και δικαιώματα

Η άμβλωση όπως όλοι γνωρίζουμε συνιστά ένα από τα φλέγοντα θέματα στην κοινωνία μας, τόσο από τη νομική πλευρά όσο και από την ηθική η οποία είναι και αυτή το ίδιο σημαντική. Νομικά ίσως να έχει λυθεί με τη νομοποίηση του δικαιώματος των γυναικών στην άμβλωση, ηθικά όμως το θέμα είναι λίγο αμφιλεγόμενο.

Η άμβλωση ως ηθικό πρόβλημα αφορά ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Κυρίως την έγκυο που σκέφτεται κατά πόσο έχει το δικαίωμα να θέσει τέλος στη ζωή του εμβρύου. Επίσης το ζήτημα αφορά και τον σύντροφο, εάν υπάρχει, για το εάν έχει το δικαίωμα να αρνηθεί ή ακόμη και να συναινέσει στην άμβλωση. Ακόμη αφορά τους ιατρούς, εάν έχουν το δικαίωμα άρνησης στην άμβλωση εφόσον η έγκυος συναινεί, αν ο ιατρός αρνηθεί και η έγκυος το κάνει με άλλους τρόπους φέρει ευθύνη για το

αποτέλεσμα, και ακόμη εάν ο ιατρός συναινεί και συνεχίζει την άμβλωση εμπλέκεται σε φόνο.⁶

Από τη νομική πλευρά δεν γίνεται σαφές αν θα αξιολογηθεί διαφορετικά, η πράξη μιας τρομαγμένης εφήβου⁷ που θα επιλέξει την άμβλωση από μια ώριμη γυναίκα, η οποία επιλέγει την άμβλωση για λόγους αισθητικής (π.χ. να χαλάσει το σώμα της). Επίσης η απόφαση μιας γυναίκας στην άμβλωση που είναι αποτέλεσμα βιασμού με μία γυναίκα που σκέφτεται την σταδιοδρομία της καριέρας της. Αυτό αποτελεί ένα ηθικό πρόβλημα.

Όλα τα παραπάνω, αποτελούν μερικά μόνο από τα ηθικά και νομικά προβλήματα που συνοδεύουν την άμβλωση και στα οποία θα γίνει αναφορά παρακάτω, με έμφαση στα δικαιώματα του εμβρύου στην άμβλωση.

1.1.1. Το δικαίωμα της γυναίκας στην άμβλωση

Κάθε γυναίκα έχει το δικαίωμα να προστατεύει το σώμα της, να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά της⁸. Το δικαίωμα μιας γυναίκας αρχίζει όπως όλων μας, από τη στιγμή που το σώμα της αρχίζει να υπάρχει. Κάθε γυναίκα που μπαίνει στη διαδικασία της άμβλωσης, είτε με τη θέληση

της είτε τη θέληση κάποιου τρίτου παράνομα, θέτει τη ζωή και την υγεία της σε κίνδυνο.

Η κάθε γυναίκα πρέπει να ενημερώνεται και όταν φτάνουν στο σημείο να θέλουν να κάνουν έκτρωση να πρέπει να είναι πάντα ελεύθερες στην απόφασή τους και η άμβλωση να είναι νόμιμη και ασφαλής. Πρέπει να υπάρχει η σωστή πληροφόρηση με τα θετικά και τα αρνητικά που υπάρχουν στην απόφαση της άμβλωσης.

Στην Ελλάδα υπάρχει η ενημέρωση για την άμβλωση, είτε από ιατρούς είτε από κάποιον σύμβουλο ειδικό, αλλά υπάρχει το πρόβλημα της πρόσβασης και της σωστής εκπαίδευσης των γυναικών σε αυτό το θέμα. Μια γυναίκα που κατοικεί σε πόλη είναι

⁶ Ε. Δ. Πρωτοπαπαδάκης, *Άμβλωση σε Πρώιμο Στάδιο και Ηθική Αξιολόγηση* Αθήνα Οκτώβριος-Νοέμβριος 2005, σ. 72

⁷ ο.π σσ 72-78

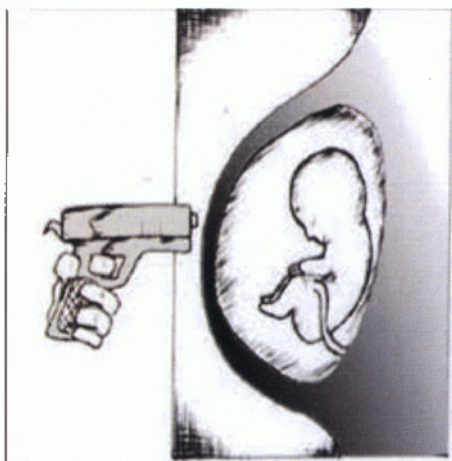
⁸ Άρθρο 5 παρ. 1 συντάγματος

πιο εύκολη η πρόσβασή της από μια γυναίκα η οποία κατοικεί σε κάποιο αποκομμένο από πόλη χωριό.

Από νομική πλευρά, το δικαίωμα της γυναίκας στην άμβλωση κατά τα πρώτα στάδια της εγκυμοσύνης καθιερώνεται συνταγματικά στο άρθρο 5§1 και στο άρθρο 9§1 του Συντάγματος. Το άρθρο 5§1 θεμελιώνει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας από σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική πλευρά. Από εδώ απορρέει και το δικαίωμα της γυναίκας να εξουσιάζει το σώμα της, να επιλέγει ανάμεσα στη μητρότητα και στην έκτρωση. Το άρθρο 9§1 θεμελιώνει το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου. Η πλήρης απαγόρευση της έκτρωσης από το νομοθέτη θα αποτελούσε απαράδεκτη παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή της γυναίκας.⁹

Παράλληλα, το άρθρο 21§3 του Συντάγματος, αναφέρεται στην υποχρέωση του κράτους να μεριμνά για την υγεία των πολιτών, παρέχει στήριγμα στη συνταγματικότητα του δικαιώματος της άμβλωσης καθώς και η απόφαση για έκτρωση επηρεάζει τον εσωτερικό κόσμο της γυναίκας. Η απαλλαγή από μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη εξασφαλίζει ψυχική ισορροπία στη γυναίκα. Το άρθρο 1 του ν. 1069/1986 αναγνωρίζει υποχρέωση του κράτους για κάλυψη του κόστους της επέμβασης της άμβλωσης, πράγμα που υποδεικνύει την καθιέρωση δικαιώματος στην άμβλωση. Τελειώνοντας, το άρθρο 8§1 της Ε.Σ.Δ.Α ορίζει ότι κάθε πρόσωπο δικαιούται το σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του.¹⁰

1.1.2. Τα δικαιώματα του εμβρύου στην άμβλωση

Πότε το πλάσμα που μεγαλώνει στη μήτρα της μητέρας του αποκτά «ψυχή» και πότε θεωρείται ολοκληρωμένος άνθρωπος, έτσι ώστε η διακοπή της κύησης να μη δημιουργεί προβλήματα συνείδησης;

Τα επιχειρήματα από όλες τις πλευρές είναι πολλά και τα συμπεράσματα ποικίλα, αν και όχι πάντα διαφωτιστικά. Ευτυχώς, πέρα από οποιεσδήποτε συζητήσεις ηθικού ή επιστημονικού

⁹ Γκατζιούρα Α, (2003-2004). Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα· Δικαιώματα στην άμβλωση, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα, σ σ. 6-7

¹⁰ Ο.π. σ.σ 6-7

περιεχομένου, τη νομική και κυρίαρχη απάντηση στο θέμα δίνει ο νόμος. Είναι, δηλαδή, πιο ξεκάθαρος και δίνει συγκεκριμένες απαντήσεις. Προσφέρει ένα πλαίσιο διατάξεων για να ρυθμίζονται ζητήματα που έχουν σχέση με το αστικό, αλλά και με το ποινικό δίκαιο, αφού φαίνεται να υπάρχει κάποια απόκλιση μεταξύ τους.

1.1.2.1. Τα δικαιώματα του εμβρύου στο Αστικό Δίκαιο

Σύμφωνα με το άρθρο 35¹¹ του Αστικού Κώδικα (ΑΚ), το πρόσωπο αρχίζει να υπάρχει μόλις γεννηθεί ζωντανό και παύει να υπάρχει μετά το θάνατό του. Κατά το άρθρο 36 Α.Κ.¹², το κυοφορούμενο θεωρείται γεννημένο, αν γεννηθεί ζωντανό. Αυτό σημαίνει ότι ο νόμος αναγνωρίζει δικαιώματα στο έμβρυο, δηλαδή με την προϋπόθεση ότι θα γεννηθεί ζωντανό. Τα δικαιώματα του εμβρύου είναι πολλά και θα αναλυθούν παρακάτω:¹³

- *Κληρονομικό δικαίωμα*

Σύμφωνα με το άρθρο 1711 Α.Κ.¹⁴, κληρονόμος μπορεί να γίνει όποιος βρίσκεται στη ζωή ή έχει τουλάχιστον γίνει η σύλληψη του, όταν πεθάνει εκείνος τον οποίο δικαιούται να κληρονομήσει. Επομένως, το μωρό που θα γεννηθεί ζωντανό έχει κληρονομικό δικαίωμα.

- *Προστασία της περιουσίας της διατροφής*

Αναγνωρίζεται στο έμβρυο το δικαίωμα προστασίας της περιουσίας του (την οποία φυσικά θα αποκτήσει αν γεννηθεί ζωντανό), όπως και αυτό της διατροφής.

- *Αποζημίωση*

Γίνεται, επίσης, δεκτό ότι έχει το δικαίωμα να αποζημιωθεί από εκείνον που του προκάλεσε με υπαιτιότητά του βλάβες κατά την κύηση.

- *Συνταξιοδότηση*

Τα ασφαλιστικά ταμεία αναγνωρίζουν το δικαίωμα συνταξιοδότησης και στο έμβρυο που θα γεννηθεί ζωντανό.

¹¹ Βλ. άρθρο 35 παράρτημα σελ. 108

¹² Βλ. άρθρο 36 παράρτημα σελ. 109

¹³ <http://health.in.gr/pregn/article.asp?ArticleId=17741&CurrentTopId=17670&IssueTitle=%C5%E3%EΑ%F5%EC%EF%F3%FD%ED%E7>

¹⁴ Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο τρίτο παρ.1 του Ν.3089/2002

1.1.2.2. Τα δικαιώματα του εμβρύου στο Ποινικό Δίκαιο

Οι διατάξεις που ισχύουν σήμερα έχουν θεσπιστεί από το ν. 1609/1986, ο οποίος έφερε μια καινούργια αντίληψη στο θέμα της τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης. Έτσι, και αν ακόμα υποτεθεί, ότι ο νόμος έγινε πιο επεικτής στην πράξη της άμβλωσης, ο νομοθέτης έδωσε μεγαλύτερη προσοχή στο έμβρυο το οποίο αντιμετωπίζεται, ως άνθρωπος. Όποιος προκαλέσει ζημιά στο έμβρυο, το οποίο είναι ακόμα στην κοιλιά της μητέρας του, τιμωρείται ανάλογα με το βαθμό της ευθύνης του. Επιπλέον, η διακοπή της κύησης θεωρείται ποινικό αδίκημα, εκτός και αν υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι που την επιβάλλουν και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί ανάλογα με την περίπτωση δώδεκα ή είκοσι τέσσερις εβδομάδες κύησης.¹⁵

- Προστασία της σωματικής και διανοητικής ακεραιότητας του εμβρύου

Η κύρια αναφορά γίνεται στο άρθρο 304 Α¹⁶ του Ποινικού Κώδικα(ΠΚ), το οποίο ορίζει ότι, «όποιος επενεργεί παράνομα στην έγκυο, με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος, τιμωρείται, σύμφωνα με το άρθρο 310¹⁷ του ΠΚ». ¹⁸ Επομένως, αν ο δράστης έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του εμβρύου ή προξένησε βαριά και μακροχρόνια ασθένεια ή σοβαρό ακρωτηριασμό, τιμωρείται με τουλάχιστον δύο ετών φυλάκιση. Αν ο υπαίτιος επεδίωξε τη βλάβη, την οποία προκάλεσε, η ποινή του μπορεί να είναι κάθειρξη μέχρι και δέκα ετών.

1.1.2.3. Προστασία της ζωής του εμβρύου

Η αντίληψη που υπάρχει για την προστασία του εμβρύου φαίνεται και από τη διάταξη του άρθρου 304 του ΠΚ¹⁹ για την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης, η οποία περιλαμβάνει τις ακόλουθες περιπτώσεις.²⁰

¹⁵<http://health.in.gr/pregn/article.asp?ArticleId=17741&CurrentTopId=17670&IssueTitle=%C5%E3%E A%F5%EC%EF%F3%FD%ED%E7>

¹⁶ Βλ. άρθρο 304 παράρτημα σελ. 99

¹⁷ Βλ. άρθρο 310 παράρτημα σελ. 99

¹⁸<http://health.in.gr/pregn/article.asp?ArticleId=17741&CurrentTopId=17670&IssueTitle=%C5%E3%E A%F5%EC%EF%F3%FD%ED%E7>

¹⁹ Βλ. άρθρο 304 Α παράρτημα σελ. 99

²⁰ ο.π.

- ❖ Όποιος διακόπτει την εγκυμοσύνη χωρίς τη συναίνεση της εγκύου, τιμωρείται με κάθειρξη πέντε έως είκοσι ετών. Πρόκειται δηλαδή για κακούργημα.
- ❖ Ο νόμος δεν ανέχεται την απώλεια του εμβρύου χωρίς δικαιολογία. Έτσι, όποιος διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της εγκύου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών έως πέντε ετών. Αν όμως, από την πράξη αυτή προκληθεί βαριά πάθηση του σώματος της εγκύου, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.
- ❖ Η έγκυος, πάλι, η οποία διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να τη διακόψει, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.
- ❖ Αν η έγκυος είναι ανήλικη, για τη διακοπή της κύησης απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης.
- ❖ Ο νόμος δεν κάνει καμία απολύτως διάκριση, αν το έμβρυο προέρχεται από νόμιμο γάμο ή από εξωσυζυγικές, ελεύθερες σχέσεις. Αν όμως, το έμβρυο είναι νεκρό, από τα δικαστήρια έχει κριθεί ότι φυσικά δεν υπάρχει αδίκημα.
- ❖ Ο νομοθέτης δεν δέχεται την άποψη, ότι η μητέρα έχει απόλυτο δικαίωμα στο σώμα της και λίγο πολύ για το δικαίωμα ζωής και θανάτου του εμβρύου. Γι' αυτό άλλωστε και η συναίνεσή της στη διακοπή της εγκυμοσύνης δεν εξασφαλίζει ατιμωρησία, σε αυτόν που τη βοηθά στην διακοπή. Απλώς οι ποινές που του επιβάλλονται είναι ελαφρύτερες.
- ❖ Το έμβρυο διατηρεί τα δικαιώματά του και ιδιαίτερα αυτό της επιβίωσης.

1.1.3. Η άρνηση του γιατρού να επιτελέσει το έργο του για λόγους συνείδησης

Το ζήτημα που προκύπτει είναι, αν θεωρείται από το νόμο αξιόποινη πράξη η άρνηση του ιατρού να τελέσει την πράξη της άμβλωσης από ηθική και νομική πλευρά.

Για αυτήν την περίπτωση κατά την οποία συγκρούεται το υπηρεσιακό καθήκον του γιατρού, ως υπαλλήλου και η κατά συνείδηση άσκηση του ιατρικού λειτουργήματος, αναφέρεται πλέον ο Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας (ν. 3418/2005).

Ο Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, που ψηφίστηκε πρόσφατα, θέτει για πρώτη φορά²¹ ένα σοβαρό ζήτημα: τη δυνατότητα της άρνησης του γιατρού να επιτελέσει το έργο του και να απέχει από νόμιμες ιατρικές επεμβάσεις, για λόγους συνείδησης. Οι ιατρικές πράξεις, που ναι μεν νόμιμες αλλά αντίθετες στην ηθική του γιατρού δεν αφορούν την προστασία της ζωής, αλλά αφορούν την αφαίρεση της εν γένει ζωής²² και συγκεκριμένα την άμβλωση και την ευθανασία. Για τη μεν ευθανασία δεν υπάρχει η δυνατότητα της νόμιμης ιατρικής ενέργειας, ενώ για την άμβλωση πρόκειται για μια νόμιμη ιατρική πράξη, η οποία συνδέεται με ένα δικαίωμα της γυναίκας που κατακτήθηκε μετά από πολλά χρόνια κοινωνικών αγώνων και το οποίο αμφισβητείται έμμεσα, από τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας.

Σε ότι αφορά την άρνηση του γιατρού για παροχή ιατρικής βοήθειας γίνεται δεκτό, ότι ο γιατρός που ασκεί καταρχήν ελεύθερο επάγγελμα, μπορεί να επιλέγει ελεύθερα την πελατεία του και μπορεί να αρνηθεί επίσκεψη σε ασθενή, μολονότι η πράξη αυτή αντίκειται ηθικά στην αλτρουιστική φύση²³ του επαγγέλματος, εφόσον δεν συντρέχει επείγουσα περίπτωση²⁴.

Διαφορετικά, ωστόσο κρίνεται η άρνηση παροχής υπηρεσιών, όταν ο γιατρός έχει νομική υποχρέωση να εμποδίσει την επέλευση ενός αποτελέσματος, όπως ρητά

²¹ Άρθρο 31 ΚΙΔ για την τεχνητή διακοπή της κύησης.

²² Υιοθετείται έμμεσα η άποψη ότι η άμβλωση, δηλαδή η θανάτωση του εμβρύου πριν τη δωδέκατη εβδομάδα-αποτελεί ένα έννομο αγαθό ποιοτικά διαφορετικό από τη ζωή και η αφαίρεση του εμβρύου δεν στοιχειοθετεί έγκλημα κατά της ζωής. Βλ. αναλ. Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, ΠοινΔ-ΕιδΜ, 4ΕΚΔ, 1999, ΣΕΛ. 139.

²³ Αλτρουιστική φύση: αγάπη για τους ανθρώπους και ανιδιοτελής φροντίδα για αυτούς.

²⁴ Βλ. Κότσιανο, Η ποινική και αστική ευθύνη του ιατρού, 2 εκδ., 1977, σελ. 80.

ορίζεται στις περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης (άρθρο 31²⁵ και 2²⁶ ΚΙΔ), αλλά και όταν ο γιατρός έχει ήδη επιληφθεί την παρακολούθηση ενός ασθενούς ή έχει ήδη ενεργήσει ιατρικές πράξεις, οπότε η άρνησή του θα μπορούσε να οδηγήσει ακόμη και σε ποινική τιμωρία, λόγω παράλειψης πράξης για την οποία έχει νομική υποχρέωση. Άρα ο γιατρός δεν μπορεί να αρνηθεί την άμβλωση, (α) όταν υπάρχει επείγων κίνδυνος για τη ζωή της γυναίκας αλλά και όταν (β) ο ίδιος με ιατρικές πράξεις στο πλαίσιο ανειλημμένων υποχρεώσεων για τη θεραπεία της στειρότητας, για παράδειγμα, δημιούργησε τον κίνδυνο για τη γυναίκα λόγω κυρίως πολύδυμης κύησης.²⁷

Ειδικά στην περίπτωση της τεχνητής γονιμοποίησης, όταν υπάρχουν επιλοκές λόγω των γονιμοποιημένων ωαρίων, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την ζωή της εγκύου ή ακόμα και όταν η ίδια η έγκυος δεν επιθυμεί την πολύδυμη κύηση, τότε ο γιατρός δεν μπορεί να αρνηθεί την άμβλωση για λόγους συνείδησης, εφόσον έχει νομική υποχρέωση για βοήθεια στο πλαίσιο της γενικής θεραπείας.

Μια άλλη περίπτωση που ο γιατρός δεν μπορεί να αρνηθεί τις νόμιμες ιατρικές επεμβάσεις είναι στην περίπτωση που έχει αναλάβει με σύμβαση σε νοσοκομείο, κλινική, εταιρεία ή με ιδιώτη την παροχή ιατρικής βοήθειας, οπότε η άρνησή του να παρέχει υπηρεσία συνιστά παράβαση της υποχρέωσης του. Αυτό είναι ιδιαίτερο σημαντικό στις περιπτώσεις των γιατρών των νησιών ή άλλων απομονωμένων περιοχών, όπου ο νοσοκομειακός γιατρός ασκεί το συγκεκριμένο επάγγελμα μονοπωλιακά και δεν μπορεί να αρνηθεί την άμβλωση, ακόμη και για λόγους συνείδησης, εφόσον είναι εντεταλμένος για την παροχή βοήθειας²⁸.

Σε ότι αφορά την αστική ευθύνη του γιατρού για αποζημίωση σε περίπτωση ζημίας, εφόσον υπάρχει ανειλημμένη νομική υποχρέωση για παροχή ιατρικής φροντίδας, όπως η θεραπεία υπό-γονιμότητας ή στειρότητας ή αποφυγή σοβαρής ασθένειας, η άρνηση για διακοπή της κύησης για λόγους συνείδησης, θα υπάγεται στο άρθρο 8 ν.2251/1997, το οποίο υποστηρίζεται ότι θεμελιώνει ευθύνη του γιατρού²⁹, και μάλιστα με τεκμήριο υπαιτιότητας σε βάρος του γιατρού. Δηλαδή δεν θα χρειάζεται ο ασθενής να αποδείξει εάν ο γιατρός είναι υπαίτιος για το αποτέλεσμα, αλλά θα πρέπει ο

²⁵ Βλ. άρθρο 31 περί ΚΙΔ παράρτημα σελ. 102

²⁶ Βλ. άρθρο 2 περί ΚΙΔ παράρτημα σε. 102

²⁷ Άρθρο 13 περί Κώδικος Ιατρικής Δεοντολογίας, σελ 104 και ό.π, σ. 80

²⁸ Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι δεν γίνεται δεκτή η ύπαρξη συμβατικής σχέσης μεταξύ του ασθενούς και του γιατρού που παρέχει τις υπηρεσίες του στο δημόσιο, βλ. Φουντοεδάκη, Αστική ιατρική ευθύνη, σελ. 384.

²⁹ Βλ. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, Η άρνηση της παροχής ιατρικών υπηρεσιών και η ευθύνη κατά το άρθρο 8 του ν. 2251/1994, ΚριτΕ 1996/2. 158.

γιατρός να αποδείξει ότι, κατά των συγκεκριμένων συνθηκών, δεν ευθυνόταν με οποιασδήποτε μορφής λάθος, όταν αρνήθηκε την προσφορά των υπηρεσιών του για λόγους συνείδησης. Το πρόβλημα της άμβλωσης γίνεται βέβαια πιο περίπλοκο στην περίπτωση της ανήλικης κοπέλας, όπου είναι απαραίτητη η συναίνεση έστω του ενός γονέα.

Συμπερασματικά, η δυνατότητα της άρνησης της άμβλωσης ή της τεχνητής διακοπής της κύησης (όπως αναφέρεται στο άρθρο 31³⁰ του ΚΙΔ) από τον ιατρό για λόγους συνείδησης, μας επαναφέρει στο ότι ίσχυε πριν από την τροποποίηση του νόμου για την άμβλωση και τη νομιμοποίηση των αμβλώσεων³¹ με τη διαφορά ότι τότε η ίδια η Πολιτεία αρνούσαν τη νομιμότητα της άμβλωσης, ενώ τώρα παρέχεται από την Πολιτεία το δικαίωμα στον ίδιο τον γιατρό να αρνηθεί τη νομιμότητα της άμβλωσης με τη συναίνεση της γυναίκας μέχρι τη 12 εβδομάδα.

Το πιο σκόπιμο για αυτό το θέμα είναι να υπάρξει κατάλογος με τα μέλη του ιατρικού συλλόγου που δεν δέχονται τη νομιμότητα της άμβλωσης για λόγους συνείδησης, ώστε να γνωρίσει κάθε γυναίκα με ποιο γυναικολόγο-γιατρό συναλλάσσεται. Άλλωστε, με βάση το άρθρο 8 παρ. 4ΚΙΔ³², που αναφέρεται στη σχέση γιατρού με τον ασθενή προκύπτει ότι ο γιατρός οφείλει να σέβεται και τις απόψεις και αντιλήψεις «του ασθενούς».

1.2. Το ζήτημα της απεγκληματοποίησης της άμβλωσης

Βάση του νομοσχεδίου περί τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης και προστασίας της υγείας της γυναίκας, υποστηρίζεται η άποψη, ότι μέχρι την δωδέκατη εβδομάδα η διακοπή της εγκυμοσύνης δεν συνιστά αφαίρεση της ζωής και κατά συνέπεια δεν υπάρχει καμιά εγκληματική πράξη. Μετά από αυτό το διάστημα, το έμβρυο θεωρείται ολοκληρωμένο, αφού αποκτά νευρικό σύστημα, το οποίο αποτελεί την διαφορά που ξεχωρίζει την ανθρώπινη προσωπικότητα, από οποιοδήποτε άλλο ζωντανό οργανισμό, επομένως αυτό έχει δικαιώματα δηλαδή, από το τέλος της δωδέκατης εβδομάδος.

³⁰ Βλ. άρθρο 31 παράρτημα σελ. 102

³¹ Βλ. αναλυτ. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Η άμβλωση ως πρόβλημα του ποινικού δικαίου, ΔιδΔ, 1984, σελ. 143 ιδίως 168 επ.

³² «...ο ιατρός, κατά την παροχή των ιατρικών υπηρεσιών, σέβεται τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές, ηθικές ή πολιτικές απόψεις και αντιλήψεις του ασθενή...»

Επίσης, στο νομοσχέδιο, υποστηρίζεται ότι επειδή το έμβρυο είναι εξαρτώμενο από τον οργανισμό της μητέρας του, δεν έχει τα απόλυτα δικαιώματα σε όλη τη διάρκεια της κύησης, αλλά αποκτά την ανθρώπινη του υπόσταση με την γέννηση του. Οπότε θεωρείται πως η άμβλωση δεν είναι φόνος, επειδή το έμβρυο αποκτά ανθρώπινα δικαιώματα μετά τη γέννηση του και μέχρι τότε δεν είναι φορέας έννομων αγαθών.

1.3. Η διαφήμιση μέσων τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης

Διαφήμιση μέσων της τεχνητής διακοπής της κύησης είναι η γνωστοποίηση, με την οποία επιχειρείται η πληροφόρηση του κοινού για τη μέθοδο αυτοδιακοπής, ενώ επιμένει με συστάσεις και τονισμό των πλεονεκτημάτων, έτσι ώστε να γίνει ελκυστική³³. Η διαφήμιση για τη μέθοδο διακοπής της εγκυμοσύνης, γίνεται είτε με την διαφήμιση φαρμάκων, είτε άλλων μέσων ή τρόπων. Εννοείται ότι, διαφημίζονται τρόποι διακοπής της εγκυμοσύνης και όχι μέθοδοι που θα εμποδίζουν μια ενδεχόμενη δημιουργία κατάστασης εγκυμοσύνης.

Το άρθρο 305 Π.Κ³⁴ κατ' αρχήν τιμωρεί ως πλημμέλημα τη διαφήμιση μέσων άμβλωσης. Συγκεκριμένα, όποιος δημόσια ή με την κυκλοφορία εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων αναγγέλλει ή διαφημίζει, φάρμακα ή άλλα αντικείμενα ή τρόπους, ως κατάλληλους να προκαλέσουν τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης ή προσφέρει με τον ίδιο τρόπο υπηρεσίες δικές του ή άλλου, για την εκτέλεση ή την υποβοήθηση διακοπής της εγκυμοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο έτη.

Όμως, δεν είναι άδικη πράξη η ενημέρωση ή η υγειονομική διαφώτιση σχετικά με την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που γίνεται από τα κέντρα οικογενειακού προγραμματισμού, κατά το ν.3235/2004³⁵ Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.

Επίσης, διαφήμιση γίνεται και μέσω των ιατρών ή άλλων προσώπων που διακινούν νόμιμα μέσα τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης μέσω ειδικών ιατρικών ή φαρμακευτικών περιοδικών.

³³ Συμεωνίδου-Καστανίδου, κατά της ζωής, σελ. 894 επ.

³⁴ Όπως αντικαταστάθηκε με το άρ. 5 του Ν.1609/1986.

³⁵ Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας ΦΕΚ 53/ τ.Α/4.4.2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΜΒΛΩΣΗΣ

2.1 . Ανάλυση Νομικών Όρων της Άμβλωσης

Η άμβλωση ορίζεται, ως η ηθελημένη διακοπή της κύησης πριν αυτή ολοκληρωθεί, είτε από την ίδια την γυναίκα είτε από κάποιον ειδικό. Η πράξη της άμβλωσης, συνδέεται με την άσκηση των δικαιωμάτων του εμβρύου και της γυναίκας. Επίσης, η αναγνώριση του δικαιώματος της άμβλωσης σε μια γυναίκα εξαρτάται από το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

Σύμφωνα με την Κ. Κοκκότη³⁶ για το θέμα της άμβλωσης έχουν διατυπωθεί τρεις θέσεις: Η πρώτη χαρακτηρίζεται ως τη θέση των συντηρητικών και αναφέρει ότι το έμβρυο έχει δικαίωμα στη ζωή από τη στιγμή της σύλληψης και σε περίπτωση άμβλωσής του υπάρχει φόνος. Η θέση των μετριοπαθών είναι η δεύτερη και υποστηρίζει ότι το δικαίωμα του εμβρύου στη ζωή αποκτάται κάποια χρονική στιγμή κατά τη διάρκεια της κύησης. Κατά την Τρίτη και τελευταία θέση η οποία εκπροσωπείται από τους φιλελεύθερους, δεν αναγνωρίζει κανένα δικαίωμα στη ζωή του εμβρύου. Επίσης, τίγεται το θέμα αν η άμβλωση είναι πιο αποδεκτή όταν πρόκειται να σώσει τη ζωή της γυναίκας.

2.1.1. Η Ποινική Προσέγγιση Διακοπής της Εγκυμοσύνης

Ο νομοθέτης στην προσπάθεια να βρει μια χρυσή τομή να ικανοποιήσει τις ανάγκες της κοινωνίας η οποία δεν αντέχει να μην υπάρχει ένα σημείο ως το οποίο να επιτρέπεται η άμβλωση, αντικατέστησε τον όρο «τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης», με τον όρο «άμβλωση», που χρησιμοποιούσε μέχρι τη νομοθετική μεταβολή με τον ν. 1609/1986³⁷. Ο νόμος αυτός, θεωρεί πολυτιμότερο αγαθό το δικαίωμα της επιλογής ή όχι της μητρότητας από εκείνο της ζωής του εμβρύου.

Η αλλαγή του όρου αποχρωματίζει την κοινωνική απαξία, με την οποία είναι φορτισμένη η λέξη «άμβλωση», ενώ ουσιαστικά δεν διαφοροποιεί ούτε στο ελάχιστο την τυποποιημένη συμπεριφορά. Αφού ως άμβλωση, νοείται μεν κάθε διακοπή της εγκυμοσύνης, φυσική ή τεχνητή, αλλά η φυσική άμβλωση, η λεγόμενη αυτόματη

³⁶ Κ.Κοκκότη, (2006). *Ηθικά ζητήματα γύρω από τη διακοπή της κύησης*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα,

³⁷ Βλ. άρθρο 2 και 3, παράρτημα σ.105

άμβλωση ή αποβολή, ούτως ή άλλως, δεν μπορεί να θεωρηθεί πράξη για το ποινικό δίκαιο, ως μη εκούσια συμπεριφορά.³⁸

Στο α. 304 ΠΚ³⁹ τυποποιούνται τρεις κατηγορίες εγκλημάτων: η ετεροδιακοπή της εγκυμοσύνης, η αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης και η συνεργασία σε αυτοδιακοπή.

Η ετεροδιακοπή περαιτέρω διακρίνεται σε εκείνη που τελείται χωρίς⁴⁰, και σε εκείνη που τελείται με⁴¹ την θέληση της εγκύου, με διάφορες παραλλαγές. Η αυτοδιακοπή⁴² διακρίνεται στην με ενέργεια ή με παράλειψη αυτοδιακοπή και στην ανοχή της εγκύου, όταν άλλος τελεί την διακοπή. Τέλος η συνέργεια⁴³ στην αυτοδιακοπή, που τυποποιεί την τουλάχιστον αρχή εκτέλεσης της αυτοδιακοπής, έχει τις ίδιες διακεκριμένες παραλλαγές που έχει και η ετεροδιακοπή, ταυτιζόμενη πλήρως, ως προς την ποινική της μεταχείριση.

Ένα πρόβλημα των εγκλημάτων αυτών, είναι ο προσδιορισμός του χρονικού σημείου, από το οποίο αρχίζει να υπάρχει το έμβρυο και υπάρχει κατάσταση εγκυμοσύνης. Μολονότι φαίνεται οξύμωρο, δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζονται οι δύο αυτές προϋποθέσεις. Φυσικά δεν είναι δυνατόν να υπάρξει εγκυμοσύνη χωρίς έμβρυο, αλλά υπάρχει χρονική περίοδος, όπου ενώ υπάρχει έμβρυο, δεν υπάρχει κατάσταση εγκυμοσύνης. Το έμβρυο αρχίζει να δημιουργείται από την στιγμή που ενώθηκε το σπερματοζωάριο με το ωάριο⁴⁴. Τούτο μπορεί να γίνει φυσικά στο γυναικείο σώμα, αλλά και τεχνητά⁴⁵ στον κοινά λεγόμενο «σωλήνα⁴⁶» γι' αυτό και το λένε «παιδί του σωλήνα⁴⁷», έξω από το σώμα. Στο χρονικό σημείο αυτό, ενώ αρχίζει να υπάρχει έμβρυο, δεν υπάρχει εγκυμοσύνη.

Ως εγκυμοσύνη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η κατάσταση της γυναίκας, στην οποία έχει δρομολογηθεί και αναμένεται με βεβαιότητα, καλώς εχόντων των

³⁸ Ι. Μπέκκας, *Εγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σ. 485

³⁹ Βλ. άρθρο 4, παράρτημα σ. 108.

⁴⁰ Βλ. άρθρο 304 παρ. 1 ΠΚ.

⁴¹ βλ. άρθρο 304 παρ.2 ΠΚ.

⁴² βλ. άρθρο 304 παρ. 3 ΠΚ

⁴³ βλ. άρθρο 304 παρ. 2 ΠΚ

⁴⁴ Έτσι Γάφος, *Ειδικόν*, τομ. Δ', σελ.59,υποσ.9. Αντίθετα η Συμεωνίδου-Καστανίδου, *Κατά της Ζωής*, σ. 785 επ., με το επιχείρημα ότι το έννομο αγαθό έμβρυο είναι η ιδιότητα του γυναικείου σώματος, θεωρεί ως έναρξη του εμβρύου την στιγμή της εμφώλευσης στη μήτρα, που την τοποθετεί πρί την 13^η ημέρα από την σύλληψη. Ο Ανδρουλάκης, *Ειδικόν*, σ.97, συνδέει την εμφώλευση όχι με τον χαρακτηρισμό του υλικού αντικειμένου ως εμβρύου, αλλά ως κυοφορουμένου, δηλαδή με την ύπαρξη κατάστασης εγκυμοσύνης, την τοποθετεί δε 7-8 ημέρες από την γονιμοποίηση.

⁴⁵ Εξωσωματική γονιμοποίηση: είναι η πιο συνηθισμένη μέθοδος Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής. Εφαρμόζεται για ζευγάρια με πρόβλημα υπογονιμότητας. Εφαρμόστηκε για πρώτη φορά με επιτυχία στον άνθρωπο το 1978.

⁴⁶ Σωλήνας: Στο γυναικείο σώμα μεταφέρει τα ωάρια από την ωοθήκη στη μήτρα

⁴⁷ Το πρώτο παιδί του σωλήνα γεννήθηκε στις 25 Ιουλίου του 1978 στο νοσοκομείο της Αγγλίας. Στην Ελλάδα το πρώτο παιδί του σωλήνα γεννήθηκε στις 20 Ιανουαρίου του 1982, με καισαρική τομή.

πραγμάτων και στον ιατρικά καθορισμένο χρόνο, ο τοκετός. Η εγκυμοσύνη αρχίζει συνεπώς από την στιγμή που αρκετά αργότερα, συνήθως δέκα ημέρες από την σύλληψη, το γονιμοποιημένο ωάριο εισέλθει και επικολληθεί στην μήτρα.

Πριν από την επικόλληση, οι πιθανότητες αποβολής είναι αρκετές, που δεν μπορεί να αναμένεται τοκετός, αφού πολλές φορές σε φυσιολογική σύλληψη, πόσο μάλλον σε τεχνητή, ο οργανισμός δεν επιτρέπει την επικόλληση, η γυναίκα δεν αντιλαμβάνεται την γονιμοποίηση και αντιμετωπίζεται το γεγονός ως φυσιολογική διαδικασία. Για αυτό το χρονικό διάστημα συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει λόγος για τέλεση κάποιου εγκλήματος.

Το έννομο αγαθό δηλαδή το έμβρυο καθώς και την κυοφορούσα, το προστατεύουν οι διατάξεις, γιατί έχει το δικαίωμα να προσδοκά και αυτό την ανθρώπινη ζωή. Ως άξιο προστασίας θεωρείται το έμβρυο, που έχει αντικειμενικά την πιθανότητα να εξελιχθεί σε άνθρωπο. Αν συνεπώς, το ζωντανό ακόμη έμβρυο δεν έχει καμία τέτοια πιθανότητα, επειδή π.χ. υπάρχει εξωμήτρια κύηση τότε δεν υπάρχει υλικό αντικείμενο των εν λόγω εγκλημάτων⁴⁸.

Αφού λοιπόν οι διατάξεις, σκοπούν στην προστασία του εμβρύου, θα πρέπει να ερμηνευθούν στενότερα κάποιοι όροι, όπως η θανάτωση του εμβρύου και μάλιστα πριν αυτό αποκτήσει την ιδιότητα του ανθρώπου.⁴⁹ Επιλέγεται ο όρος «θανάτωση» αντί «θάνατος», επειδή με την θανάτωση εννοείται η θανατηφόρος ενέργεια στο έμβρυο και όχι η επέλευση του αποτελέσματος του θανάτου, επειδή συνήθως, ιδίως σε περιπτώσεις διακοπής σε προχωρημένο στάδιο της εγκυμοσύνης, το έμβρυο εξέρχεται ζωντανό αλλά θνησιγενές και καταλήγει σχεδόν αμέσως.

Σε αυτές τις περιπτώσεις η διακοπή της κύησης θεωρείται ως απόπειρα ανθρωποκτονίας, αφού το έμβρυο γεννήθηκε ζωντανό αλλά κατέληξε λίγο αργότερα. Από τη στιγμή που το έμβρυο θα σταματήσει να ζει, ανεξάρτητα από το αν ο θάνατος του προήλθε από άλλη αιτία ή από το αν είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τη διακοπή της εγκυμοσύνης, θεωρείται πως έχει τελεστεί απόπειρα, συνεπώς έγκλημα από το δράστη προς το έμβρυο.⁵⁰

Επίσης απόπειρα κατά του εμβρύου υπάρχει, αν το νεογνό πέθανε από οποιαδήποτε μεταγενέστερη συμπεριφορά του δράστη, είτε είναι ενέργεια (π.χ. πνίξιμο του νεογνού) είτε είναι παράλειψη. Στην περίπτωση αυτή, το έγκλημα είναι

⁴⁸ Γάφος, Ειδικόν, τομ. Δ', σελ. 60, υποσ. 11, Συμειωνίδου-Καστανίδου 1984, κατά της ζωής, σ. 786

⁴⁹ Ι. Μπέκκας, Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σ. 488

⁵⁰ ο.π σ. 488

τετελεσμένο, εφόσον εκείνο είναι βιώσιμο και θα μπορούσε να αποτραπεί ο θάνατός του. Αντίθετα στην περίπτωση πρόκλησης θανάτου ενός νεογνού με μια μεταγενέστερη ενέργεια, το οποίο δεν ήταν βιώσιμο, δεν υπάρχει τετελεσμένο έγκλημα κατά του εμβρύου αλλά ανθρωποκτονία κατά του φορέα του.⁵¹

Όλα τα παραπάνω, αποτελούν τις μορφές της νομικής προσέγγισης της διακοπής της εγκυμοσύνης, οι οποίες θα αναλυθούν διεξοδικά στα επόμεους κεφάλαια.

2.1.2. Η ετεροδιακοπή της εγκυμοσύνης

Σύμφωνα με το άρθρο 304 ΠΚ⁵² η ετεροδιακοπή της εγκυμοσύνης περιλαμβάνει 2 βασικά εγκλήματα. Το ένα αναφέρεται στην ετεροδιακοπή της κύησης χωρίς τη συναίνεση της εγκύου και το άλλο αναφέρεται στην ετεροδιακοπή της κύησης με την συναίνεση της εγκύου. Ανεξάρτητα από τη συναίνεση ή όχι της εγκύου στην διακοπή της κύησης, το προστατευμένο έννομο αγαθό, είναι κατά κύριο λόγο η ζωή του εμβρύου, και πρόσθετα είναι το δικαίωμα της εγκύου να αποφασίσει εκείνη αν θα αποκτήσει παιδί ή όχι.

Όταν η διακοπή γίνεται χωρίς την συναίνεση της εγκύου, ο δράστης μπορεί να είναι οποιοσδήποτε είτε ιατρός είτε όχι, επομένως η διακοπή της εγκυμοσύνης, που επιφέρει τον θάνατο του εμβρύου μπορεί να τελεστεί με οποιονδήποτε τρόπο, ενέργεια⁵³ ή παράλειψη⁵⁴.

Η ενέργεια μπορεί να γίνει είτε απευθείας στο έμβρυο (πρόκληση θανάτου στου εμβρύου με χημικά ή μηχανικά μέσα), είτε στο σώμα της εγκύου (σωματική βλάβη ή και απλά πρόκληση τρόμου που οδηγεί σε αποβολή, όπως και η θανάτωση της εγκύου, που επίσης οδηγεί σε αποβολή, όπως και η θανάτωση της εγκύου, που επίσης οδηγεί σε θανάτωση του εμβρύου). Η παράλειψη του εγκλήματος, είναι δυνατή μόνο από εκείνους που έχουν αναλάβει την ευθύνη της μη διακοπής της εγκυμοσύνης, δηλαδή του συζύγου ή όσων έχουν αναλάβει την παρακολούθηση της εγκύου ιατρών ή μαιών, οι οποίοι μπορούσαν να αποτρέψουν την διακοπή της εγκυμοσύνης με κάποια ενέργεια, που όμως παρέλειψαν.

⁵¹ ο.π. σ. 488

⁵² Βλ. άρθρο 4, παράρτημα σ. 107

⁵³ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σ. 491.

⁵⁴ ο.π. σ. 491

Επίσης η έλλειψη συναίνεσης της εγκύου, καθώς και ο εξαναγκασμός της από το δράστη για τη διακοπή της εγκυμοσύνης που επιφέρουν το θάνατο του εμβρύου θεωρούνται αδικήματα και ο δράστης διώκεται ποινικά.

Όσον αφορά το δεύτερο έγκλημα της ετεροδιακοπής της εγκυμοσύνης, οι προϋποθέσεις των εγκλημάτων είναι οι ίδιες, απλά η κύρια διαφορά τους είναι ότι το δεύτερο απαιτεί τη συναίνεση της εγκύου. Συνεπώς, δεν προσβάλλεται το δικαίωμά της να αποκτήσει παιδί, ενώ εδώ αντίθετα που απαιτείται να υπάρχει η συναίνεση της, προσβάλλεται μόνο η ζωή του εμβρύου.

Παρατηρείται, πως δημιουργείται μια αντίθετη άποψη για δύο από τους όρους που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης, ο ένας από αυτούς είναι ο όρος «συναίνεση» που θεωρείται πως κακώς χρησιμοποιείται από το νομοθέτη, γιατί η ερμηνεία αυτή δημιουργεί έντονο το ζήτημα για το αν θα πρέπει η έγκυος, ανεξάρτητα από το αν είναι ανήλικη ή όχι να αποφασίζει για τη διακοπή ή μη της κύησης. Επομένως, κακώς χρησιμοποιείται ο όρος συναίνεση και ορθότερο είναι να εννοηθεί, ως σύμφωνη βούληση⁵⁵.

Ο δεύτερος από αυτούς είναι ο όρος «ανεπίτρεπτα», που προστέθηκε με την τροποποίηση από τον ν.1609/86⁵⁶. Η χρήση του όρου επέφερε σύγχυση στο διαχωρισμό των βαθμίδων του εγκλήματος και είχε ως συνέπεια να προκαλέσει την πλήρη ανατροπή των χαρακτηρισμών των περιπτώσεων της επιτρεπτής ετεροδιακοπής της εγκυμοσύνης. Αποτέλεσμα αυτής της πράξης είναι, το να μην θεωρούνται ούτε καν καταρχήν άδικες πράξεις οι διακοπές.⁵⁷

Επίσης διακεκριμένες παραλλαγές της με τη βούληση της εγκύου ετεροδιακοπής, όπου προβλέπονται δύο εκ του αποτελέσματος χαρακτηριζόμενα εγκλήματα, με παραπέρα αποτελέσματα την βαριά σωματική βλάβη ή τον θάνατο της εγκύου. Πρόκειται δηλαδή για διατάξεις που, πέρα από το βασικά προστατευόμενο έννομο αγαθό, την ζωή του εμβρύου, προστατεύουν επίσης και την υγεία και την ζωή της εγκύου.

Παρ' όλη τη σύγχυση που έχει δημιουργήσει η χρησιμοποίηση των δύο αυτών όρων είναι απαραίτητο να αναφέρουμε, πως η με τη βούληση της εγκύου

⁵⁵ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σσ 492-493.

⁵⁶βλ. παραρτημα, σ. 105

⁵⁷ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σσ. 493-494

ετεροδιακοπής της κύησης περιλαμβάνει δύο επιμέρους εγκλήματα τα οποία χαρακτηρίζονται από το αποτέλεσμα⁵⁸, τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω.

Το πρώτο είναι η πρόκληση βαριάς πάθησης του σώματος της εγκύου. Σε αυτή την περίπτωση, για να υπάρξει αποτέλεσμα εγκλήματος θα πρέπει να υπάρχει άρρηκτα συνδεδεμένη σχέση μεταξύ του δράστη και του σφάλματος κατά τη διάρκεια της διακοπής της εγκυμοσύνης. Το σφάλμα, είναι σαφές, ότι θεωρείται σε κάθε περίπτωση που ο δράστης είναι μη ειδικός ιατρός. Παρ' όλα, εάν δεν είναι δυνατή η σύνδεση του σφάλματος και του δράστη, που είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη της εγκύου, τότε δεν μπορεί να κριθεί ότι έχει επέλθει κάποιο έγκλημα. Ιδιαίτερα διακεκριμένη είναι η παραλλαγή αν το αποτέλεσμα, είναι ο θάνατος της εγκύου. Και σε αυτό το αποτέλεσμα του θανάτου της εγκύου απαιτείται αντικειμενικό σφάλμα και αιτιώδης σύνδεσμος, που αν έλλειπαν δεν θα είχαμε αυτό το αποτέλεσμα⁵⁹.

Η πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης καθώς και ο θάνατος της εγκύου είναι δεκτικά απόπειρας. Σε αυτά τα εγκλήματα είναι νοητές όλες οι συμμετοχικές πράξεις. Έτσι π.χ. η νοσοκόμα που βοηθά τον ιατρό, που τελεί την ετεροδιακοπή είτε με τη σύμφωνη γνώμη της εγκύου είτε χωρίς αυτήν, είναι απλός συνεργός του, ενώ ο αναισθησιολόγος που συμμετέχει κατά την διακοπή, άμεσος συνεργός και ο πατέρας που πείθει τον ιατρό, ηθικός αυτουργός. Μόνο η ίδια η έγκυος δεν μπορεί να τιμωρηθεί ως ηθικός αυτουργός⁶⁰ και άμεσος συνεργός της ετεροδιακοπής έστω και αν αυτή έπεισε τον δράστη της και τον βοήθησε διαθέτοντας το σώμα της, επειδή η συμπεριφορά αυτή τυποποιείται, ως αυτοτελές⁶¹ έγκλημα.

Ιδιαιτερότητα παρουσιάζουν ορισμένες περιπτώσεις ηθικής αυτουργίας ετεροδιακοπής χωρίς τη βούληση της εγκύου, όπου κάποιος (έστω ο Α) πείθει είτε τον ιατρό, ότι υπάρχει σύμφωνη βούληση της εγκύου, ενώ δεν υπάρχει και έτσι εκείνος τελεί την διακοπή πιστεύοντας ή ότι αυτή είναι επιτρεπτή ή, στην χειρότερη περίπτωση, πείθει την ίδια την έγκυο, ότι κάποιο φάρμακο δεν έχει επίδραση στην εγκυμοσύνη της, ενώ πρόκειται για σκεύασμα που προκαλούν διακοπή και η πλανώμενη έγκυος τα παίρνει και αποβάλλει.

Στην πρώτη περίπτωση, μολονότι υποστηρίζεται ότι ο Α είναι έμμεσος αυτουργός, ορθότερο είναι χαρακτηρισθεί ως ηθικός αυτουργός του εγκλήματος. Στην

⁵⁸ ο.π. σ. 496

⁵⁹ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σσ. 496

⁶⁰ Ηθικός αυτουργός: Είναι αυτός που παρακίνησε κάποιον στην εκτέλεση αδικήματος.

⁶¹ Συμewονίδου-Καστανίδου, *Κατά της Ζωής*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 1984 σ.853

δεύτερη περίπτωση, δεν φαίνεται δυνατό, να πρόκειται πάλι για ηθικό αυτουργό, με το σκεπτικό ότι η έγκυος επίσης πράττει τελικά άδικα, πληρώντας χωρίς άρση του αδίκου την αντικειμενική υπόσταση της αυτοδιακοπής. συνεπώς με εφαρμογή του α. 49 § 2 ΠΚ⁶², ο Α θα ευθύνεται ως ηθικός αυτουργός του εγκλήματος. Όμως το κοινό έγκλημα, είναι μόνο το έγκλημα της ετεροδιακοπής της εγκύου. Όμως η ετεροδιακοπή με την σύμφωνη γνώμη της εγκύου και συνακόλουθα, η αυτοδιακοπή προσβάλλει μόνο το έμβρυο και όχι το δικαίωμα της εγκύου να αποφασίσει αυτή για το αν θα κάνει παιδί, συνεπώς αυτό το άδικο δεν καλύπτεται από την συμπεριφορά του φυσικού αυτουργού, άρα ο Α δεν μπορεί να είναι ηθικός αυτουργός του εγκλήματος, αφού το άδικο δεν πραγματώνεται από κανέναν. Οπότε ορθότερο είναι να θεωρηθεί ο Α έμμεσος αυτουργός.

Όλα τα βασικά εγκλήματα της ετεροδιακοπής της εγκυμοσύνης απαιτούν δόλο κάθε μορφής, αφού πρόκειται για κακουργήματα και πλημμελήματα. Συνεπώς η από αμέλεια πρόκληση διακοπής της εγκυμοσύνης π.χ. από τροχαίο ατύχημα, δεν τυποποιείται ως έγκλημα.

Η απειλούμενη ποινή για την χωρίς την θέληση της εγκύου ετεροδιακοπή, είναι πρόσκαιρη κάθειρξη⁶³. Η ποινή για το βασικό έγκλημα της με την θέληση της εγκύου ετεροδιακοπής, είναι φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών⁶⁴, ενώ για την κατά συνήθεια τέλεσή της, φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών⁶⁵. Για τα εκ του αποτελέσματος χαρακτηριζόμενα εγκλήματα, αν το αποτέλεσμα είναι βαριά σωματική βλάβη, απειλείται επίσης ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών⁶⁶, ενώ αν είναι θάνατος, κάθειρξη μέχρι δέκα έτη⁶⁷. Όλα αυτά τα εγκλήματα διώκονται αυτεπάγγελτα και φυσικά, δεν είναι νοητή η έμπρακτη μετάνοια.

2.1.3. Η αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης

Σε αυτή την περίπτωση το αγαθό που προστατεύει ο νόμος είναι η ζωή του εμβρύου και όχι το συμφέρον της εγκύου για την απόφασή της αν θα αποκτήσει παιδί ή όχι.

⁶²βλ. άρθρο 49, παράρτημα σ. 107

⁶³ 5-20 έτη.

⁶⁴ 6 μήνες-5έτη.

⁶⁵ 2-5 έτη.

⁶⁶ 2-5 έτη.

⁶⁷ 5-10 έτη.

Είναι ένα έγκλημα που μπορεί να γίνει μόνο από την ίδια την έγκυο, και όχι από κάποιον τρίτο γιατί είναι η μόνη που μπορεί να επιδράσει στον εαυτό της. Η τιμώρηση της εγκύου σε αυτή την πράξη γίνεται με βάση τη μειωμένη ικανότητα που έχει η ίδια να αντιληφθεί τις συνέπειες της πράξεως της και να μπορεί να τις ελέγξει, και όχι βάση του αδίκου. Αυτό συμβαίνει γιατί το έμβρυο προσβάλλεται το ίδιο είτε από την έγκυο είτε από οποιονδήποτε τρίτο.

Υποκείμενο του εγκλήματος μπορεί να είναι μόνο η έγκυος. Η αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης προβλέπεται είτε με συμπεριφορά, ενέργεια ή παράλειψη της εγκύου, είτε με την ανοχή της εγκύου στο να τελέσει άλλος την διακοπή⁶⁸. Αυτή η ενέργεια από την πλευρά της εγκύου πάντοτε θα είναι ανεπίτρεπτη, αφού η τέλεση της διακοπής πρέπει να γίνει από ιατρό μαιευτήρα-γυναικολόγο με συνδρομή αναισθησιολόγου κ.λπ., άρα δεν μπορεί να θεωρηθεί ποτέ επιτρεπτή.

Από την άλλη, η αυτοδιακοπή με ιδιόχειρη ενέργεια της εγκύου μπορεί να επιτευχθεί με οποιονδήποτε τρόπο όπως με εισαγωγή σύρματος στη μήτρα, κατάποση εκτρωτικών ουσιών, αυτοχτυπήματα στην κοιλιακή χώρα, πτώσεις κ.α., ως αποτέλεσμα αυτής της συμπεριφοράς, θα πρέπει να προκληθεί διακοπή της εγκυμοσύνης και θάνατος του εμβρύου, ώστε να θεωρείται πως έχει τελεστεί έγκλημα.⁶⁹

Το ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να προκληθεί και με κάποια τυχόν παράλειψη της εγκύου, η οποία έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση⁷⁰ προστασίας του εμβρύου και διατήρηση της εγκυμοσύνης. Η υποχρέωση αυτή προκύπτει από συνδυασμό διαφόρων διατάξεων του αστικού⁷¹ και του ποινικού⁷² δικαίου. Ως παράλειψη θεωρείται η άρνηση της εγκύου να τηρήσει π.χ. φαρμακευτική αγωγή που συνέστησε ο ιατρός, ώστε να αποφευχθεί η διακοπή της εγκυμοσύνης και κατά επέκταση ο θάνατος του εμβρύου, αποτέλεσμα το οποίο πληρεί την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος με παράλειψη.⁷³

Ένας άλλος τρόπος τέλεσης του εγκλήματος, είναι όταν κάποιος τρίτος έχει ήδη λάβει την απόφαση ή πολύ περισσότερο να έχει πάρει την πρωτοβουλία⁷⁴ της διακοπής, όπου αναφέρεται στην ύπαρξη σύμφωνης βούλησης της εγκύου.

⁶⁸ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σ. 506.

⁶⁹ ο.π. σ.507.

⁷⁰ Α. 15 ΠΚ.

⁷¹ Α. 1867 ΑΚ.

⁷² Α. 359 ΠΚ.

⁷³ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σσ. 507-508.

⁷⁴ Συμεωνίδου-Καστανίδου, *κατά της ζωής*, σ. 869

Η πρόκληση επομένως από την έγκυο να τελέσει αντικειμενικά διακοπή της εγκυμοσύνης, ενώ ο άλλος αγνοεί τις συνέπειες της συμπεριφοράς του, πληρεί την αντικειμενική υπόσταση της με ανοχή αυτοδιακοπής ως φυσική αυτουργό. Εφόσον έγινε η πράξη και όχι ως έμμεση αυτουργία, αφού ο πλανώμενος φυσικός αυτουργός πράττει τελικά άδικη πράξη ετεροδιακοπής.

2.1.4. Η συνεργεία στην αυτοδιακοπή της εγκυμοσύνης

Εκτός από τις αυτουργικές συμπεριφορές της διακοπής της εγκυμοσύνης, τυποποιείται ως αυτοτελές έγκλημα η προμήθεια της εγκύου, με μέσα ικανά να διακόψουν την εγκυμοσύνη της.⁷⁵

Το έγκλημα μπορεί να το διαπράξει οποιοσδήποτε τρίτος, εκτός από την ίδια την έγκυο. Αυτό γίνεται με τον οποιονδήποτε εφοδιασμό της εγκύου με μέσα που μπορούν να σταματήσουν την κύηση όπως για παράδειγμα η προμήθεια εκτρωτικών χαπιών.

Αν η έγκυος χρησιμοποιήσει τα μέσα που της προμήθευσε ο δράστης ακόμη και εάν δεν διεκόπει τελικά η κύηση ή όχι και είχε σαν αποτέλεσμα την σωματική βλάβη σε αυτήν ή το θάνατό της, τότε ο δράστης διέπραξε έγκλημα. Αυτό γιατί με δικιά του παρέμβαση ήρθε το αποτέλεσμα αυτό.

Αν το αποτέλεσμα προκλήθηκε από τελική παρέμβαση της εγκύου, τότε ο δράστης τιμωρείται μόνο για το βασικό έγκλημα. Αν όμως η έγκυος προώθησε με τη δική της συμπεριφορά, την ήδη από το δράστη προτεινόμενη συμπεριφορά, χωρίς να απαιτείται να είναι αναπόφευκτη η πραγματοποίηση του αποτελέσματος, τότε ο δράστης είναι συνεργός του εγκλήματος. Ακόμη υποστηρίζεται ότι αν η αυτοδιακοπή δεν πέτυχε τότε λέγεται ότι, είναι συνεργοί για την απόπειρα εγκλήματος⁷⁶.

Το βασικό έγκλημα⁷⁷ τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών⁷⁸, η διακεκριμένη παραλλαγή της κατά συνήθεια τέλεσης, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών⁷⁹ και τα εκ του αποτελέσματος χαρακτηριζόμενα εγκλήματα, με φυλάκιση

⁷⁵ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σ. 513

⁷⁶ ο.π. σ. 515

⁷⁷ ο.π. σ. 516

⁷⁸ 6 μήνες-5 έτη.

⁷⁹ 2-5 έτη.

τουλάχιστον δύο ετών σε περίπτωση βαριάς σωματικής βλάβης και με κάθειρξη μέχρι 10 έτη σε περίπτωση θανάτου⁸⁰.

Όλα τα παραπάνω εγκλήματα διώκονται αυτεπάγγελα⁸¹ παρόλο που ο προμηθευτής θα μπορούσε να πάρει πίσω όλα τα μέσα με τα οποία θα έφτανε στο τέλος η κύηση. Για να θεωρείται έγκλημα αρκεί να συντρέχουν οι προϋποθέσεις⁸².

2.1.5. Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού (α. 304^Α ΠΚ)

Πρόκειται για μια διάταξη η οποία προστατεύει την υγεία του εμβρύου, από τη στιγμή που θα γίνει η σύλληψη του, ακόμη και αφού έρθει στη ζωή δηλαδή ως άνθρωπο πλέον.

Η βλάβη που μπορεί να δημιουργηθεί στο έμβρυο και στο νεογνό είναι είτε βαριά πάθηση του σώματος είτε ακόμη και νοητική πάθηση, εφαρμόζεται το α. 310 ΠΚ. Από την άλλη μπορεί να επέλθει ο θάνατος του εμβρύου και συνεπώς θα εφαρμοστεί το α. 304 ΠΚ.

Υλικό αντικείμενο του εγκλήματος είναι αρχικά το σώμα της εγκύου και μέσω αυτού, το έμβρυο⁸³. Η εμφάνιση της σωματικής βλάβης δεν είναι απαραίτητο να εκδηλωθεί στο στάδιο της εγκυμοσύνης, αλλά μπορεί να εμφανιστεί και μετά τον τοκετό, όταν πλέον υπάρχει άνθρωπος, ως νεογνό. Πάντως, δεν είναι απαραίτητο να υπάρξει τελικά άνθρωπος, για να είναι τελεσμένο το έγκλημα, αφού μπορεί να προκλήθηκε η βλάβη της υγείας στο έμβρυο και στη συνέχεια να διακόπηκε η εγκυμοσύνη και να προκλήθηκε η θανάτωση του εμβρύου, είτε από άλλους άσχετους με τη σωματική βλάβη λόγους⁸⁴, είτε λόγω επιτρεπτής διακοπής, επειδή διαγνώστηκε η σοβαρή ανωμαλία που προκάλεσε η εν λόγω επενέργεια.

Η ποινική κύρωση⁸⁵ προκύπτει από το α. 304 ΠΚ⁸⁶. Αν συνεπώς πρόκειται για τα εκ του αποτελέσματος χαρακτηριζόμενα εγκλήματα, είναι πλημμελήματα και το

⁸⁰ 2-5 έτη και 5-10 έτη, αντίστοιχα.

⁸¹ Αυτεπάγγελα: για ενέργεια δικαστικής αρχής που γίνεται χωρίς να το ζητήσει ένα άλλο ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

⁸² Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σ. 518.

⁸³ Η Συμεωνίδου-Καστανίδου, *κατά της ζωής*, σελ.879 δέχεται ως υλικό αντικείμενο μόνο το έμβρυο. Όμως, αφού η προσβολή του εμβρύου τυποποιείται ως έγκλημα μόνο μέσω της επίδρασης στο μητρικό σώμα, και αυτό είναι επίσης υλικό αντικείμενο του συγκεκριμένου εγκλήματος.

⁸⁴ Π.χ υπήρξε αποβολή του εμβρύου λόγω, π.χ. μεταγενέστερης πτώσης της εγκύου.

⁸⁵ Ι. Μπέκκας, *Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας*, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002 σ. 525

⁸⁶ Βλ. παράρτημα, σ.103

απειλούμενο πλαίσιο ποινής του α. 310⁸⁷, δηλαδή φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών⁸⁸. Αν πρόκειται για σκόπιμη βλάβη του εμβρύου ή του νεογνού, είναι κακούργημα και το απειλούμενο πλαίσιο ποινής είναι κάθειρξη μέχρι δέκα έτη⁸⁹.

Όλα αυτά τα εγκλήματα διώκονται αυτεπάγγελα και φυσικά δεν είναι νοητή η έμπρακτη μετάνοια.

2.2. Νομοθετικό πλαίσιο-νομιμοποίηση και αποποινικοποίηση

Το θέμα της νομιμοποίησης της άμβλωσης ή όχι απασχολεί την κοινή γνώμη, τους ιατρικούς, νομικούς, κοινωνιολογικούς και άλλους κύκλους. Η άμβλωση ως επιλογή, είναι ή όχι θεμιτή; Η αποποινικοποίηση, αν και αναποτελεσματική, μήπως αποτελεί την έσχατη προσπάθεια περιορισμού; Είναι σωστό να αποποινικοποιηθεί η άμβλωση;

Η άμβλωση ως λύση, επιλογή, διέξοδο, υποκρύπτει πολλά κοινωνικά προβλήματα, προβλήματα σχέσεων, οικονομικά, ψυχολογικά. Γίνεται πολλές φορές η αιτία εκβιασμών και η πηγή άλλων εγκλημάτων. Επίκεντρο όλων είναι η έγκυος, στην οποία πρέπει να παρέχεται και η κατάλληλη ψυχολογική υποστήριξη, αφού στη συνείδησή της η πράξη αυτή μπορεί να φαντάζει φόνος, ενώ ο περίγυρός της να την αντιμετωπίζει άλλοτε ως θύτη και άλλοτε ως θύμα.

Στο λεπτό και ευαίσθητο αυτό θέμα δεν πρέπει να είναι κανείς απόλυτος ιδίως εξαιτίας του ότι κάθε περίπτωση είναι μοναδική. Στη νομοθεσία έχει αρχίσει να διαφαίνεται αλλά ακόμα υπάρχει διστακτικότητα. βασικό επιχείρημα ήταν, είναι και θα είναι, η ανθρώπινη ζωή.

Προστατεύεται το δικαίωμα της εγκύου να αποφασίσει η ίδια αν θα φέρει στον κόσμο το παιδί της, προστατεύεται ενδεχομένως η δική της ζωή και υγεία, αποτρέπονται άλλα προβλήματα που θα δημιουργούνταν από μία ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη. Σε όλα αυτά τα συμφέροντα και στη σύγκρουση απόψεων δεν υπολογίζεται η γνώμη του ίδιου του εμβρύου.

Παράμετροι του προβλήματος είναι η υπογεννητικότητα, η ελάχιστη ενημέρωση του κοινού από κρατικούς φορείς στον τομέα της αντισύλληψης, αλλά και γενικότερα η έλλειψη μεθοδευμένης και ενιαίας κοινωνικής πολιτικής. Από την άλλη,

⁸⁷ Βλ. παράρτημα. σ. 104

⁸⁸ 2-5 έτη.

⁸⁹ 5-10 έτη.

οι κρατικές αρχές πρέπει να φροντίσουν ώστε οι γυναίκες, οι οποίες δεν θεωρούν τον εαυτό τους έτοιμο να αποκτήσουν ένα παιδί, να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που να εγγυώνται ασφαλή και νόμιμη διακοπή εγκυμοσύνης μέσα σε κάποια εύλογα χρονικά πλαίσια, όπως συμβαίνει στις περισσότερες χώρες.

«Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι σε όλο τον κόσμο, 80.000 γυναίκες πεθαίνουν κάθε χρόνο λόγω παράνομης άμβλωσης, το οποίο αντιστοιχεί με μία γυναίκα κάθε έξι λεπτά!».⁹⁰

Όποια τάση και αν επικρατήσει, αποποινικοποίηση ή μη, αυστηρότητα ή επιείκεια, το αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο. Άλλωστε δεν μπορεί από μόνη της μία ποινική διάταξη να επιλύσει βαθειά και έντονα κοινωνικά προβλήματα, που μαστίζουν δεκαετίες τώρα τις περισσότερες χώρες και κυρίως τη χώρα μας.

2.2.1. Αποποινικοποίησης της άμβλωσης έως σήμερα και ξένα δίκαια

Το θέμα των εκτρώσεων έχει νομικές και πολιτικές διαστάσεις. Η άμβλωση αποτελεί ένα έγκλημα όπως είναι, η απάτη, τα οικονομικά εγκλήματα και ο βιασμός, και εντάσσεται στη σκοτεινή πλευρά της εγκληματικότητας. Με τη νομιμοποίηση των εκτρώσεων, συγκρούεται το δικαίωμα στη ζωή με το δικαίωμα της ελεύθερης βούλησης της γυναίκας.

Μέχρι το 1967, η άμβλωση ήταν παράνομη σε όλη την Ευρώπη, εκτός από τη Δανία και τη Σουηδία. Στην Ελλάδα⁹¹ για την ελεύθερη διεξαγωγή των αμβλώσεων, διατυπώθηκε ως πραγματικό επιχείρημα ο μεγάλος αριθμός των παράνομων αμβλώσεων, ο οποίος συνδέθηκε με ένα μεγάλο ποσοστό κινδύνου για τη ζωή της γυναίκας. Οι εκατοντάδες παράνομες εκτρώσεις, εγκυμονούσαν και εγκυμονούν κινδύνους για τη σωματική και ψυχική υγεία της γυναίκας, για την αληθινή και ελεύθερη επιλογή της να γίνει στο μέλλον μητέρα. Με το πέρασμα των χρόνων όμως, η ποινική προστασία του εμβρύου χαρακτηρίστηκε από συρρίκνωση. Παρακάτω θα δούμε τις νομοθετικές ρυθμίσεις και τις αλλαγές που παρατηρούνται σ' αυτές, τους δυο τελευταίους αιώνες.

Ξεκινώντας από τον Ποινικό Νόμο του 1834 (α. 303-305) τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης, τόσο η ετεράμβλωση με ή χωρίς τη συναίνεση της εγκύου όσο και η αυτάμβλωση. Όταν η πράξη γίνεται χωρίς τη συναίνεση της εγκύου, με τη

⁹⁰ <http://www.sigmalive.com/simerini/news/local/267573>

⁹¹ Νόμος 1609.

χρησιμοποίηση μέσων επικίνδυνων για τη ζωή της απειλείται θανατική ποινή, ενώ όταν επέρχεται ο θάνατος της εγκύου, η ποινή γίνεται δεσμά από 15 ως 20 χρόνια και όταν από την άμβλωση δημιουργείται κίνδυνος ζωής, φρενοβλάβεια ή σωματική νόσος ανίατη, η ποινή είναι δεσμά ως 15 χρόνια⁹².

Στον Ποινικού Κώδικα που δημοσιεύεται το 1924, η αντιμετώπιση αυτή αλλάζει και για πρώτη φορά η ποινή που απειλείται για την πράξη, όταν γίνεται χωρίς τη συναίνεση της εγκύου, είναι βαρύτερη από εκείνη που απειλείται για την ετεράμβλωση, όταν γίνεται με τη συναίνεση της εγκύου. Η ίδια ποινή απειλείται και για την αυτάμβλωση, ενώ για πρώτη φορά θεσπίζεται ως ειδικός λόγος άρσης του αδίκου η ιατρική ένδειξη.

Το 1934, οι ποινικές κυρώσεις, τόσο για την έγκυο όσο και για τον τρίτο που ενεργεί με τη συναίνεσή της μειώνονται δραστικά, και για πρώτη φορά η άμβλωση αντιμετωπίζεται πια ως πλημμέλημα, με ποινή φυλάκισης (10 ημέρες ως 5 έτη).

Όταν γίνεται χωρίς τη συναίνεση της εγκύου η πράξη παραμένει κακούργημα.

Το 1939, η ιατρική ένδειξη συμπληρώνεται για πρώτη φορά με τη λεγόμενη «ηθική ένδειξη», με βάση την οποία θεωρείται πλέον δικαιολογημένη η θανάτωση του εμβρύου, όταν η εγκυμοσύνη οφείλεται σε βιασμό, κατάχρηση ανικάνου προς αντίσταση, αποπλάνηση ανηλίκου ή αιμομιξία.

Το 1947, τροποποιείται για μία ακόμη φορά η ποινική αντιμετώπιση των αμβλώσεων. Για πρώτη φορά η αυτάμβλωση τιμωρείται με ποινή φυλάκισης το πολύ 3 ετών, ενώ η ετεράμβλωση που γίνεται με τη συναίνεση της εγκύου αντιμετωπίζει ποινή φυλάκισης 6 μηνών ως 5 ετών και όταν γίνεται κατά συνήθεια, τιμωρείται με κάθειρξη το πολύ 10 ετών.

Το 1978 με το ν. 821 «περί αφαιρέσεων και μεταμοσχεύσεων βιολογικών ουσιών ανθρώπινης προελεύσεως» διευρύνεται η ιατρική ένδειξη και προβλέπεται ότι η άμβλωση επιτρέπεται ως τη 12η εβδομάδα της εγκυμοσύνης, όταν υπάρχει κίνδυνος για την ψυχική υγεία της μητέρας –και όχι όπως προβλεπόταν στο άρθρο 304 § 4 του Ποινικού Κώδικα, μόνο όταν υπάρχει κίνδυνος βαριάς σωματικής βλάβης– και ταυτόχρονα θεσπίζεται για πρώτη φορά η «ευγονική ένδειξη⁹³», με βάση την οποία τιμωρείται το τρίτο πρόσωπο που προκαλεί το θάνατο του εμβρύου, τιμωρείται η έγκυος, δικαιολογείται η θανάτωση του εμβρύου μέχρι και την 20ή εβδομάδα της

⁹² Δρίτσα Βανέσσα-Χριστίνα, (2010). *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα: αμβλώσεις και συνταγματικά δίκαια της μητέρας και του εμβρύου*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα, σ. 5

⁹³ Δρίτσα Βανέσσα-Χριστίνα, (2010). *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα: αμβλώσεις και συνταγματικά δίκαια της μητέρας και του εμβρύου*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα, σ. 5

κήσης στις περιπτώσεις που διαπιστώνονται σοβαρές ανωμαλίες του εμβρύου, οι οποίες συνεπάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού. Ήδη με το πλαίσιο αυτό, η ποινική προστασία του εμβρύου εμφανίζεται σημαντικά συρρικνωμένη σε σχέση με την προστασία της ζωής.

Το 1986, με το ν. 1609, ανατρέπεται ουσιαστικά όλη η ποινική αντιμετώπιση των αμβλώσεων. Ο ίδιος ο όρος «άμβλωση», είναι νομικός όρος που δε χρησιμοποιείται πλέον. Ως ιδεολογικά φορτισμένος, καταργείται και αντικαθίσταται από τον όρο «τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης».

Ο ν. 1609/1986 μείωσε σημαντικά την ποινή που απειλούνταν για την αυτάμβλωση και για την κατά συνήθεια τέλεση των αμβλώσεων. Ενέταξε στον Ποινικό Κώδικα για πρώτη φορά την ευγονική ένδειξη και κυρίως για πρώτη φορά αναγνώρισε ένα χρονικό διάστημα 12 εβδομάδων, μέσα στο οποίο η έγκυος, χωρίς να χρειάζονται επιπλέον ενδείξεις, μπορεί να αποφασίζει ελεύθερα για το αν επιθυμεί τη συνέχιση ή τη διακοπή της εγκυμοσύνης. Στο Ελληνικό Ποινικό Δίκαιο η ζωή του κυοφορούμενου, αποτελεί αυτοτελές έννομο αγαθό και προστατεύεται ανεξάρτητα από τη ζωή της εγκύου. Γι' αυτό, η συναίνεση της εγκύου στη θανάτωση του εμβρύου από τρίτο δεν μπορεί να άρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης.

Σήμερα λοιπόν, το ζήτημα της άμβλωσης ρυθμίζει ο νόμος 1609/1986 του Ποινικού Κώδικα, «Τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης»⁹⁴, σύμφωνα με τον οποίο η μέριμνα για την προστασία της υγείας της γυναίκας και την εξασφάλιση περίθαλψης σε οργανωμένες νοσηλευτικές μονάδες είναι υποχρέωση της πολιτείας, «από τις οποίες οι 40.000 αφορούν ανήλικα κορίτσια, κάτω των 16 ετών. Επίσης, το ένα τρίτο από αυτές γίνονται σε γυναίκες παντρεμένες, που θα ήθελαν να τις αποφύγουν αν είχαν τα οικονομικά μέσα για μεγαλύτερη οικογένεια». Τα εντυπωσιακά αυτά στοιχεία ανακοίνωσε ο καθηγητής μαιευτικής-γυναικολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Ιωάννης Μπόντης, μιλώντας στο 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Γονιμότητας και Στεριότητας, που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Στο χρονικό διάστημα 1980-1999, σύμφωνα με τον Μπόντη, «η Ελλάδα παρουσιάζει μείωση της γονιμότητάς της κατά 41%, διπλάσια δηλαδή ποσοστιαία μείωση σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης»⁹⁵. Με τη διάταξη του άρθρου 304 ΠΚ, που απαγορεύει την άμβλωση, προστατεύεται ποινικά η ανθρώπινη ζωή στη γένεση της. Το κυοφορούμενο δεν είναι μέρος του σώματος της εγκύου, σε τρόπο που να έχει αυτή το

⁹⁴ Αναλυτικά βλ. παράρτημα, Α: «Τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης», άρθρο 304 ΠΚ.

⁹⁵ Ι. Μπόντης, (2010). 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Γονιμότητας και Στεριότητας, Αθήνα.

δικαίωμα να το διαθέτει κατά τη θέληση της, αλλά του αναγνωρίζει το δίκαιο μια ξεχωριστή και δικιά του αξία, που δεν είναι όμως απόλυτη, όπως αντίθετα συμβαίνει στην ανθρώπινη ζωή που έχει γεννηθεί κι έχει απόλυτη αξία.

Από αυτή τη σχετική αξία που δίνεται στο κυοφορούμενο έμβρυο, προκύπτει και η αντίστοιχη ποινική του προστασία. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να υπάρξουν και περιπτώσεις, που η άμβλωση κρίνεται θεμιτή από το δίκαιο. Τέτοιες περιπτώσεις στην επιστήμη αναγνωρίζονται τέσσερις, δηλαδή άμβλωση που γίνεται για λόγους⁹⁶: ιατρικούς (κίνδυνος ζωής ή σπουδαία και διαρκής βλάβη της υγείας της εγκύου που πιστοποιούνται από δύο γιατρούς), ηθικούς (όταν η σύλληψη έγινε από βιασμό, αποπλάνηση, αιμομιξία, κατάχρηση ανίκανου για αντίσταση), ευγονικούς και κοινωνικούς.

Ουσιαστικά δηλαδή στην Ελλάδα το 1986 νομιμοποιούνται οι εκτρώσεις και μία γυναίκα μπορεί μέχρι και τη 12η εβδομάδα της εγκυμοσύνης της να κάνει έκτρωση, εφόσον συντρέχουν λόγοι και εξεταστεί από την αρμόδια επιτροπή. Ωστόσο, στην περίπτωση που η ενδιαφερόμενη απευθυνθεί σε κάποιο ιδιωτικό κέντρο, η εξέταση από επιτροπή δεν πραγματοποιείται, όπως επίσης και σε νοσοκομεία χωρίς οργανωμένη Κοινωνική Υπηρεσία ή άλλη αρμόδια επιτροπή.

2.2.2 Κυπριακό δίκαιο

Η Κύπρος δεν αποτελεί παράδεισο όσον αφορά στις αμβλώσεις. Το γεγονός ότι δεν υπάρχουν στοιχεία που να προσδιορίζουν των αριθμό των αμβλώσεων, δεν σημαίνει ότι δεν πραγματοποιούνται αμβλώσεις ή ότι αυτό το φαινόμενο παρατηρείται σε χαμηλά επίπεδα. Αυτό το γεγονός είναι κυρίως απόρροια του νομικού καθεστώτος της Κύπρου, που διέπει τις αμβλώσεις. Συγκεκριμένα, ο νόμος στην Κύπρο επιτρέπει τη διακοπή εγκυμοσύνης στις παρακάτω περιπτώσεις, κατόπιν όμως συγκατάθεσης δύο ιατρών με τη συνοδεία ιατρικών πιστοποιητικών:

- Σοβαρός κίνδυνος για τη ζωή της μητέρας
- Σοβαρός κίνδυνος για διατάραξη της φυσικής και πνευματικής υγείας της μητέρας
- Ιατρική διάγνωση ότι το παιδί που θα γεννηθεί θα πάσχει από σοβαρή αναπηρία ή από ανίατη ασθένεια

⁹⁶<http://hamomilaki.wordpress.com/category/%CE%B1%CE%BC%CE%B2%CE%BB%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/>.

- Το κυοφορούμενο παιδί να είναι προϊόν βιασμού ή αιμομιξίας

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα κρατικά νοσοκομεία πραγματοποιούν αμβλώσεις για αυστηρά ιατρικούς λόγους. Συχνό είναι το φαινόμενο ενός ώριμου ζευγαριού με παιδιά να προχωρήσει σε αμβλώση για οικονομικούς λόγους, είτε μιας νεαρής γυναίκας που αδυνατεί να μεγαλώσει ένα παιδί εξαιτίας του νεαρού της ηλικίας της. Αναπόφευκτα, η πλειονότητα των ζευγαριών, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι οι περισσότερες περιπτώσεις άπτονται κοινωνικοοικονομικών παραγόντων, καταφεύγουν σε ιδιωτικές κλινικές για διακοπή εγκυμοσύνης.

2.2.3. Βρετανικό δίκαιο

Υπάρχουν ερωτήματα που έχουν προκαλέσει έντονες φιλοσοφικές και επιστημονικές συζητήσεις και που έχουν δημιουργήσει σε πολλές χώρες επιστημονικές ακόμα και πολιτικές συγκρούσεις, ένα από αυτά είναι τότε το πλάσμα που μεγαλώνει στη μήτρα της μητέρας αποκτά ψυχή και τότε θεωρείται ολοκληρωμένο ανθρώπινο ον, έτσι ώστε η διακοπή της κύησης να προκαλέσει πρόβλημα συνείδησης.

Στην περίοδο του ναζιστικού καθεστώτος της Γερμανίας το αδίκημα της αμβλώσης τιμωρούνταν με θάνατο, αυτή η πρακτική παρέμεινε κατ' αρχήν ποινικά κολάσιμη και στα μετέπειτα δημοκρατικά καθεστάτα.

Η φιλελευθεροποίηση του καθεστώτος των αμβλώσεων αντανακλά την ανάγκη προάσπισης των δικαιωμάτων της γυναίκας, όπως εγγράφηκε στην κοινωνική συνείδηση μετά την έξαρση του φεμινιστικού κινήματος στις δεκαετίες του 1960 και του 1970. Ανατράπηκε έτσι η κατάσταση που επικρατούσε μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και που χαρακτηριζόταν από τρεις τάσεις, στην παγκόσμια ρύθμιση του θέματος των αμβλώσεων. Πλήρης απαγόρευση, νομιμότητα κατά τους τρεις πρώτους μήνες κύησης και υπό όρους ανοχή, κυρίως για ευγονικούς και ιατρικούς λόγους. Σήμερα, με ελάχιστες εξαιρέσεις, κατά το πρώτο διάστημα της κύησης οι αμβλώσεις είναι τουλάχιστον ανεκτές από τις εθνικές έννομες τάξεις. Μετά το διάστημα αυτό επιτρέπονται μόνο εάν συντρέχουν ενδείξεις ευγονικής, ιατρικής, ηθικής, κοινωνικής και ψυχολογικής φύσης.

Ειδικότερα ως προς τη βρετανική περίπτωση, κατά το Μάιο 1968 ψηφίστηκε νόμος που νομιμοποίησε τις αμβλώσεις⁹⁷. Ειδικότερα, ο νόμος αυτός επέτρεψε πλέον τη βίαιη διακοπή της κύησης όχι μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η συνέχιση θα απειλούσε τη ζωή της εγκύου, αλλά και αν η γέννηση του τέκνου της θα έθετε σε κίνδυνο την υγεία των άλλων μελών της οικογένειάς της. Η διάταξη αυτή του νόμου επιτρέπει ερμηνείες κάθε είδους, πολλοί ήταν μάλιστα εκείνοι που θεωρούν ότι ακόμη και η κόπωση της μητέρας, αναγκασμένης να φροντίσει περισσότερα παιδιά, απειλεί την υγεία των άλλων παιδιών της. Καθηγητής γυναικολογίας κατήγγειλε την υποκρισία του κειμένου του νόμου, όπου τα ιατρικά κριτήρια έχουν αντικατασταθεί με κριτήρια που «προσποιούνται ότι είναι ιατρικά» ενώ είναι καθαρώς κοινωνικά, που δεν έχουν καμία σχέση με την ιατρική επιστήμη. Έτσι, οι ιατροί υποχρεούνται να ακολουθούν στην άσκηση του επαγγέλματός τους τις επιταγές κοινωνιολόγων, οι οποίοι αγνοούν την φοβερή βλάβη που προκαλεί στον οργανισμό της γυναίκας η αφύσικη διακοπή της κύησης.

Εξάλλου, πρόσφατα Βρετανίδα μητέρα πέντε παιδιών προσέφυγε στη δικαιοσύνη ζητώντας να απαγορευθεί στους γιατρούς να κάνουν αμβλώσεις σε ανήλικες χωρίς προηγουμένως να ειδοποιούνται οι γονείς τους. Πριν 20 έτη η ίδια είχε κάνει άμβλωση και από τότε είχε τύψεις.⁹⁸

Το Βρετανικό Υπουργείο Υγείας σύνεστησε στους ιατρούς, να προσπαθούν να πείσουν τις ανήλικες που θέλουν να κάνουν άμβλωση να ενημερώνουν τα μέλη της οικογένειάς τους. Όμως, σε περίπτωση που οι γονείς είναι εναντίον της πράξης αυτής, η άμβλωση μπορεί να γίνει και χωρίς τη συγκατάθεσή τους. Η προσφεύγουσα πιστεύει, πως ο νόμος υπονομεύει το ρόλο της ως γονέα και θεωρεί φρικτή την προοπτική οι κόρες της να παίρνουν αντισυλληπτικά ή να κάνουν άμβλωση χωρίς ούτε καν να το γνωρίζει. Ωστόσο η Ένωση Οικογενειακού Προγραμματισμού καταδίκασε την ενέργειά της, υποστηρίζοντας πως οι νέοι ανησυχούν για τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των επισκέψεών τους στις υπηρεσίες υγείας και πως αν αλλάξει ο νόμος, πολλά κορίτσια θα παύσουν να ζητούν βοήθεια από τις υπηρεσίες υγείας για θέματα σεξουαλικής υγείας.⁹⁹

⁹⁷ Ιδιαίτερα Υπηρεσία, *Ο νέος νόμος περί εκτρώσεων προκαλεί μεγάλο σάλον εις Αγγλίαν*, Ακρόπολις 11 Σεπτεμβρίου 1968

⁹⁸ Α. Μανιάτης, *Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας*, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009 σ 126

⁹⁹ ο.π. σ 125

2.2.4. Γαλλικό δίκαιο

Στη δεκαετία του 1960 τα κύρια ενδιαφέροντα των Γαλλίδων στρέφονταν στις συνθήκες της καθημερινής ζωής, γάμος καθώς και η ανεξαρτησία μέσα σ' αυτόν, μητρότητα και αντισύλληψη αλλά και ελευθερία επιλογής μεταξύ αυτών, συνθήκες εργασίας αλλά και ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση για την επαγγελματική επιλογή και την οικονομική ανεξαρτησία. Μυθιστοριογράφοι εκείνης της εποχής περιέγραφαν προβληματισμούς και διλήμματα που ήθελαν ακόμη και τα πιο έξυπνα και δραστήρια κορίτσια, λόγω του χαμηλού μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου τους, να βιώνουν αδιέξοδα και να αναγκάζονται να παντρεύονται νωρίς. Φυσικά υπήρχαν γυναίκες που κατάφεραν να φοιτήσουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να αποφοιτήσουν εξίσου καλά με τους άνδρες, όμως όλα ήταν σχεδιασμένα έτσι ώστε οι άνδρες να ακολουθούν τεχνικές, θετικές και οικονομικές επιστήμες και οι γυναίκες ανθρωπιστικές. Για όσες πάλι η εκπαίδευση τους τελείωνε στο λύκειο, κατέφευγαν είτε στη πρόσκαιρη εργασία είτε σε γάμο. Σε αυτές τις συνθήκες λοιπόν άνηξε το φεμινιστικό κίνημα του Μάη του '68 κόντρα στην τότε κυρίαρχη κουλτούρα. Στο κίνημα αυτό μάχονταν γυναίκες και άνδρες ισότιμα, αλλά οι γυναίκες αισθάνονταν πως αντιμετωπιζόνταν ως υποτελείς. Έτσι, οι Γαλλίδες φεμινίστριες αποφάσισαν να οργανωθούν σε δικές τους ξεχωριστές ομάδες μόνο για γυναίκες.¹⁰⁰

Ο σκοπός του κινήματος για την απελευθέρωση των γυναικών ήταν η ανάδειξη πολιτιστικών και κοινωνικών παραγόντων, που μέχρι τότε ήθελαν τις γυναίκες να εκπροσωπούν υποτελείς ρόλους (μητέρα, σύζυγος, ερωμένη) και η αφύπνιση συνειδήσεων αφού οι προσωπική αγώνες γυναικών δεν πηγάζουν από ατομικά αλλά από κοινωνικά προβλήματα. Επίσης ένα άλλο κεντρικό θέμα, που απασχόλησε το κίνημα και τις φεμινίστριες, είναι η πάλη για τα αναπαραγωγικά δικαιώματα που συνεπάγεται αγώνα ενάντια στη σεξουαλική και την οικιακή βία. Στα πλαίσια αυτά αναπτύχθηκαν εκστρατείες με κεντρικά θέματα το δικαίωμα στην άμβλωση και την δημιουργία κέντρων για την περίθαλψη κακοποιημένων γυναικών. Βέβαια, οι προϋποθέσεις που έθεσε ο φιλελεύθερος φεμινισμός για την ουσιαστικοποίηση της έννοιας της ιδιότητας του πολίτη είναι ακόμη ανεκπλήρωτες και αυτό γίνεται φανερό με την αυξανόμενη βία σε βάρος των γυναικών εντός και εκτός οικίας.

¹⁰⁰ Α. Μανιάτης, Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009 σ 127

Επιπλέον, οι εξεγερμένοι πίεσαν για την αποδοχή και άλλων ριζοσπαστικών αιτημάτων, όπως το δικαίωμα της ψήφου των πολιτών στην ηλικία των 18 ετών σε συνδυασμό με την θέσπιση της ενηλικιώσεως σε αυτό το όριο και κατάργηση της *ex cathedra*¹⁰¹ διδασκαλίας των διδασκόντων στα Πανεπιστήμια.¹⁰²

Εξάλλου, ο νομοθετικός πειραματισμός ως τεχνική της κοινωνιολογίας του δικαίου έγκειται στη δοκιμαστική θέση σε ισχύ ορισμένου νόμου έτσι ώστε να διατυπωθούν οι συνέπειες του στην κοινωνική πραγματικότητα και, με βάση τις σχετικές διαπιστώσεις, να νομιμοποιηθεί ή να καταργηθεί. Παράδειγμα αυτής της σπάνιας πρακτικής αποτελεί η δοκιμαστική κατάργηση της θανατικής ποινής στην Αγγλία στα 1965.¹⁰³ Εξάλλου, στη Γαλλία ο νόμος της Simone Veil, της 17^{ης} Ιανουαρίου 1975, ο οποίος αποτελεί νόμο-σταθμό στην ιστορία των γυναικών, έθεσε σε «χειμερία νάρκη» το αξιόποινο των αμβλώσεων, αναθέτοντας ταυτόχρονα στο Εθνικό Ινστιτούτο Δημογραφικών Μελετών τη διενέργεια ετήσιων ερευνών, έτσι ώστε να μελετηθούν οι επιπτώσεις της ρύθμισης αυτής στη γεννητικότητα.¹⁰⁴

Διευκρινίζεται ότι στην ίδια επιστήμη γίνεται αντιδιαστολή του όρου «απεγκληματοποίηση» προς τον όρο «αποποινικοποίηση», ο οποίος έχει λανθασμένα καθιερωθεί. Συγκεκριμένα, η αποποινικοποίηση αναφέρεται σε μείωση (π.χ. φυλάκιση αντί για πρόσκαιρη κάθειρξη) ή ελάφρυνση (π.χ. χρηματική ποινή ή αναστολή αντί για φυλάκιση) των ποινών. Η απεγκληματοποίηση είναι αποτέλεσμα διαδικασιών που συνεπάγονται τη *de facto* (π.χ. άμβλωση) ή *de jure* (π.χ. ομοφυλοφιλία μεταξύ συναινούστων ενηλίκων) μη απειλή ή μη επιβολή ποινικών κυρώσεων. Θεωρείται δηλαδή ότι υπάρχουν ορισμένα νομικά εγκλήματα που θίγουν το κύρος του ποινικού δικαίου, διότι δεν διώκονται (π.χ. επαιτεία, άμβλωση, μονομαχία).¹⁰⁵

2.2.5. Πολωνικό δίκαιο

Στην Ευρώπη 3 χώρες δεν αναγνωρίζουν τη νόμιμη άμβλωση. Η Ιρλανδία, η Μάλτα και η Πολωνία. Στην Πορτογαλία με πολλή δυσκολία, ψηφίστηκε ο νόμος μετά από δημοψήφισμα με μεγάλη αποχή. Η Εκκλησία απαγορεύει πάντα τη διακοπή της

¹⁰¹ Από καθέδρας, ως αυθεντία

¹⁰² Α. Μανιάτης, *Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας*, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009 σ 127

¹⁰³ ο.π. σ 127

¹⁰⁴ ο.π. σσ 127-128

¹⁰⁵ Κ. Σπινέλλη, *Εγκληματολογία. Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις*. Νομικές Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1985, υπος. 36 και σσ. 97-98.

εγκυμοσύνης, ακόμη και αν από τους προγεννητικούς ελέγχους προκύπτει, ότι το έμβρυο παρουσιάζει γενετικές ανωμαλίες. Αποφάσεις στην Αμερική και στην Ευρώπη, αμφισβητούν το δικαίωμα των γυναικών να αποφασίσουν την διακοπή της κύησης ακόμη και αν πρόκειται για παθολογικό έμβρυο, ακόμη και αν η ίδια διατρέχει κίνδυνο σοβαρής αναπηρίας αν συνεχιστεί η κύηση.¹⁰⁶

Πρόσφατη απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου των ΗΠΑ¹⁰⁷ καθιστά δυνατή την απαγόρευση της διακοπής της εγκυμοσύνης ακόμη και για λόγους υγείας με την υπολανθάνουσα παραδοχή, ότι το έμβρυο αποτελεί μία μορφή ζωής, εξομοιώνει το έμβρυο με το πρόσωπο και καταλήγει στην ολοσχερή απαγόρευση της άμβλωσης. Αντιτίθεται έτσι, στη θέση του ίδιου δικαστηρίου μετά από την περίφημη απόφαση του 1973 που διακήρυξε το δικαίωμα της γυναίκας να αποφασίζει σε πρώιμο στάδιο της κύησης, τη διακοπή της.

Στην Πολωνία, η Αλίτσια Τυσιάτς¹⁰⁸, η οποία έπασχε από υψηλή μυωπία έμεινε έγκυος για τρίτη φορά. Τρεις οφθαλμίατροι την προειδοποίησαν ότι κινδυνεύει να χάσει την όρασή της σε περίπτωση που ξαναγεννήσει, αλλά αρνηθήκαν να της δώσουν πιστοποιητικό, με το οποίο θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η διακοπή της εγκυμοσύνης της, παρά το σχετικό αίτημα της. Με την μυωπία της να επιδεινώνεται, επισκέφτηκε και άλλους γιατρούς αλλά κανένας δεν της έδωσε το απαραίτητο έγγραφο, με αποτέλεσμα να φέρει στον κόσμο το τρίτο της παιδί κατά το Νοέμβριο 2000. Στις 27 Ιανουαρίου 2001 μεταφέρθηκε επειγόντως στη Μονάδα Επειγόντων Περιστατικών της Οφθαλμολογικής Κλινικής της Βαρσοβίας. Η όραση της είχε σχεδόν εξαφανιστεί, έβλεπε ελάχιστα από το ένα μάτι, σε απόσταση μικρότερη του ενός μέτρου. Αυτά οφείλονται σε αιμορραγία του αμφιβληστροειδούς.¹⁰⁹

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων στο οποίο προσέφυγε κατά της Πολωνίας, αφού έχασε οριστικά την όραση της, δεν απέδωσε ευθύνη στους ειδικούς ιατρούς, με την αιτιολογία ότι δεν υπάρχει αιτιώδεις σύνδεσμος μεταξύ της απώλειας της όρασης και της αιμορραγίας που προκάλεσε την τύφλωση. Ο γενικός ιατρός που δεν είχε κρίνει απαραίτητη τη διακοπή της κύησης κατά τους πρώτους μήνες της εγκυμοσύνης δεν κρίθηκε αρμόδιος, σαν μη ειδικός, και η γνωμάτευσή του δεν λήφθηκε υπόψη.

¹⁰⁶ Α. Μανιάτης, Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009 σ 129

¹⁰⁷ ο.π σ 129

¹⁰⁸ ο.π. σ 129

¹⁰⁹ ο.π σ 129

Μόλις 8 μήνες πριν το ίδιο τμήμα του Δικαστηρίου είχε αντιμετωπίσει υπόθεση με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Επρόκειτο για την περίπτωση πολύ νεαρού κοριτσιού στην Ιρλανδία, στο οποίο απαγορεύεται από το κράτος της να προβεί σε άμβλωση.

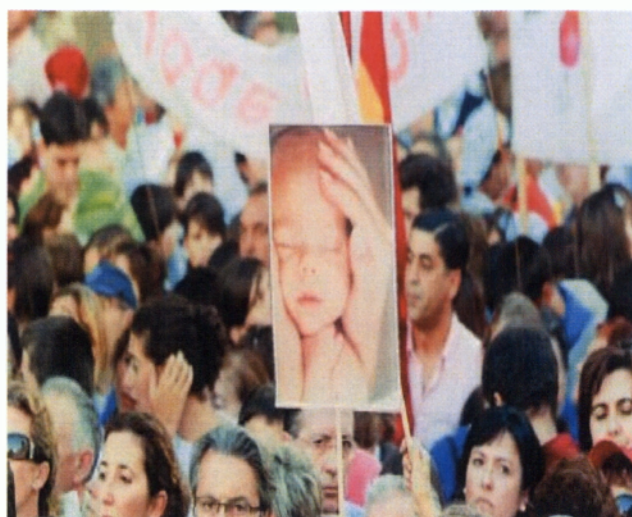
Καθώς δεν υπάρχει ενιαία άποψη στις χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης για την άμβλωση, το δικαστήριο αυτού του διεθνούς οργανισμού σχετικά με την ατομική προσφυγή κατά της Πολωνίας, υιοθέτησε μια μέση λύση. Η πλειοψηφία των δικαστών έκρινε ότι με βάση το άρθρο. 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του ανθρώπου το Πολωνικό κράτος ήταν υποχρεωμένο να σεβαστεί την ιδιωτική ζωή της προσφεύγουσας. Κρίθηκε ότι, το δικαστήριο δεν ήταν υποχρεωμένο να υπεισέλθει σε απλά δευτερεύοντα σημεία της Ευρωπαϊκής Σύμβασης και να εξετάσει το αφηρημένο δικαίωμα στην άμβλωση.

Στην Πολωνία, μια από της πιο αυστηρά διεπόμενες από τη θρησκευτικότητα χώρες στον κόσμο, οι νόμοι όσον αφορά τις αμβλώσεις είναι από τους πιο αυστηρούς διεθνώς.

Η διακοπή της εγκυμοσύνης είναι νόμιμη μόνο σε περιπτώσεις που το έμβρυο προκαλεί σοβαρό κίνδυνο για την υγεία της εγκύου ή είναι σοβαρά παραμορφωμένο ή η κύηση είναι αποτέλεσμα βιασμού. Ωστόσο, όπως αποδείχθηκε στην περίπτωση της Τισιάτς, είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδειχθεί ότι διακυβεύεται η υγεία μιας εγκύου, έτσι ώστε να δοθεί η άδεια για διακοπή της εγκυμοσύνης. Οργανώσεις προώσπισης των δικαιωμάτων των γυναικών τονίζουν ότι το αυστηρό πλαίσιο έχει οδηγήσει σε μια μυστική και παράνομη βιομηχανία αμβλώσεων με ανεπαρκείς ιατρικές προφυλάξεις, η οποία αποτελεί απειλή για τις γυναίκες που θέλουν να προχωρήσουν σε αμβλώσεις. Αξίζει να σημειωθεί πως δεν πραγματοποιούνται πάνω από 200 νόμιμες αμβλώσεις στην Πολωνία, ο αριθμός αυτός δείχνει το μέγεθος του προβλήματος. Μάλιστα, οι παράνομες αμβλώσεις κυμαίνονται μεταξύ 80000 και 200000 ετησίως, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία αμβλώσεων που κατέληξαν σε νοσοκομεία της χώρας.¹¹⁰

¹¹⁰ Α. Μανιάτης, Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009 σ σ 130-131

2.2.6. Μεξικανικό, Ισπανικό και Ινδικό δίκαιο

Σήμερα, στις περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής οι αμβλώσεις επιτρέπονται μόνο σε ειδικές περιπτώσεις, π.χ. μετά από βιασμό ή λόγω γενετικών ανωμαλιών. Αν και η απαγόρευση των εκτρώσεων παραμένει σε ισχύ στην υπόλοιπη χώρα, η βουλή στο Μεξικό υπερψήφισε κατά τον Απρίλιο 2007 νόμο σύμφωνα με τον

οποίο είναι επιτρεπτή η άμβλωση κατά τους πρώτους 3 μήνες της εγκυμοσύνης. Η πρωτεύουσα του Μεξικού, αδιαφορώντας για τις αντιδράσεις του Βατικανού και της Εκκλησίας ενέκρινε το νόμο με 46 ψήφους υπέρ.¹¹¹

Η πλέον πρόσφατη εξέλιξη προέρχεται και πάλι από τον Ισπανόφωνο κόσμο. Η Ισπανική κυβέρνηση κατά το Σεπτέμβριο 2008 ετοιμαζόταν να καταθέσει στο κοινοβούλιο νέο νομοσχέδιο για τις αμβλώσεις. Αν και στην ουσία πρόκειται για νομιμοποίηση, η κυβέρνηση περιοριζόταν να κάνει λόγο για «περισσότερες εγγυήσεις και ασφάλεια» για τις γυναίκες που διακόπτουν την κύηση. Μέχρι τότε, η άμβλωση επιτρεπόταν να γίνει εντός των 12 πρώτων εβδομάδων της εγκυμοσύνης αν ήταν αποτέλεσμα βιασμού, 22 εβδομάδων αν υπήρχε πρόβλημα υγείας του εμβρύου και σε όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης αν θεωρούνταν, ότι υπάρχουν κίνδυνοι για την ψυχική ή σωματική υγεία της εγκύου.

Στο 2006 καταγράφηκαν 101592¹¹² αμβλώσεις και σύμφωνα με τα στοιχεία των υγειονομικών υπηρεσιών το 97% από αυτές, έγινε με κίνδυνο για την υγεία των γυναικών. Οι περισσότερες από αυτές δεν ενέπιπταν στις παραπάνω κατηγορίες και έγιναν από ιδιωτικές ιατρικές μονάδες, που δεν διέθεταν την απαραίτητη άδεια. Η νομοθετική πρωτοβουλία δεν περιλαμβανόταν στο προεκλογικό πρόγραμμα της κυβερνώσας παράταξης, γεγονός που είχε προκαλέσει αντιδράσεις της αντιπολίτευσης, ενώ η εκκλησία μέχρι αυτό το προκαταρκτικό στάδιο της νομοθέτησης περιορίστηκε στο να εκφράζει τη λύπη της. Μάλιστα, η κυβέρνηση επρόκειτο στη συνέχεια να

¹¹¹ ο.π σ 132

¹¹² ο.π σ 131

προβεί και στη νομιμοποίηση της «αυτοκτονίας με συμπαράσταση», δηλαδή της ευθανασίας.

Εξάλλου, στην Ινδία ο προγεννητικός έλεγχος φύλου και η άμβλωση τιμωρούνται με πενταετή φυλάκιση, αλλά μόνο κατά τα τελευταία χρόνια πάνω από 10.000.000 κορίτσια δεν γεννήθηκαν ποτέ, καθώς εξοντώθηκαν σε κάποιο χειρουργείο¹¹³. Η γέννηση μιας κόρης θεωρείται ότι ισοδυναμεί με κατάρα, καθώς η προίκα που θα κληθεί να δώσει στο μέλλον η οικογένειά της για να την παντρέψει είναι δυσβάσταχτη, τουλάχιστον για τους περισσότερους. Όχι μόνο με άμβλωση αλλά κατά περίπτωση ακόμη και με θάνατο από την ίδια τους οικογένεια απειλούνται οι γυναίκες που φέρνουν στη ζωή κορίτσια, πράγμα δηλωτικό της συνάφειας μεταξύ της οικογενειακής βίας και των αμβλώσεων. Κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα έχουν αρχίσει κάποιες προσπάθειες προκειμένου να σταματήσει αυτή η ιδιότυπη γενοκτονία, που πλήττει θανάσιμα το μέλλον του γυναικείου πληθυσμού της χώρας.

2.3. Η άμβλωση στην Ελλάδα, νόμος 1609/1986

Η άμβλωση συνδέεται με το Γαλλικό κίνημα του Μάη 1968, όπου οι εξεγερμένοι πίεσαν για την αποδοχή μιας σειράς αιτημάτων, στα οποία συμπεριλαμβανόταν και η καθιέρωση του δικαιώματος στην άμβλωση. Στην Ελλάδα η άμβλωση νομιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1978 με την προϋπόθεση, ότι έχουν διαπιστωθεί εμβρυϊκές ανωμαλίες. Το 1986 αντικαταστάθηκαν τα άρθρα 304 και 305 με το Ν.1609/1986, με τον οποίο νομιμοποιήθηκε η άμβλωση για προσωπικούς και κοινωνικούς λόγους. Σύμφωνα με το νόμο αυτό όπως αναφέραμε και στην 2η ενότητα η διακοπή της κύησης θεωρείται νόμιμη όταν¹¹⁴:

- δεν έχουν συμπληρωθεί 12 βδομάδες κύησης, όπου ο νομοθέτης την επιτρέπει σεβόμενος την για οποιαδήποτε λόγω επιθυμία της εγκύου να μη φέρει στον κόσμο το έμβρυο. «περίπτωση κοινωνικής ένδειξης της αμβλώσεως»
- έχουν διαπιστωθεί εμβρυϊκές ανωμαλίες και η κύηση είναι κάτω των 24 εβδομάδων, «Περίπτωση ευγονικής ένδειξης της αμβλώσεως».

¹¹³ Α. Μανιάτης, *Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας*, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009 σ σ 131-132

¹¹⁴ Δ. Χ. Καραγιάννης, *εγκλήματα κατά της ζωής*, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 2009

- η κύηση είναι αποτέλεσμα βιασμού αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας να αντισταθεί και δεν έχει συμπληρώσει την 19^η εβδομάδα, «Περίπτωση ηθικής ένδειξης της αμβλώσεως»
- υπάρχει κίνδυνος για τη σωματική και ψυχική υγεία της εγκύου με σχετική βεβαίωση πάντα του αρμόδιου γιατρού. «Περίπτωση ηθικής ένδειξης της αμβλώσεως»
- Αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης.

Στην Ελλάδα άρχισαν να πραγματοποιούνται ενέργειες για την αποποινικοποίηση της άμβλωσης ήδη, από τη δεκαετία του '70, με την δημιουργία και τη δράση της κίνησης για την απελευθέρωση της γυναίκας και των αυτόνομων γυναικείων ομάδων, καθώς και για την ενσωμάτωσή τους στο σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η δράση αυτή εντάθηκε τη δεκαετία του '80, όταν γυναίκες μέλη της Αυτόνομης Κίνησης Γυναικών, έθεσαν σαν στόχο την διάδοση της αντισύλληψης και της αποποινικοποίησης των αμβλώσεων.

Ενώ, το 1983 ξεχύθηκαν στους δρόμους, όπου μαχόμενες για την αυτονομία και την απελευθέρωσή τους, πραγματοποίησαν εκδηλώσεις, όπου ενημέρωναν γυναίκες για την αντισύλληψη και διεκδικούσαν την αποποινικοποίηση των αμβλώσεων. Το 1985 κορυφώθηκαν οι μαζικές συγκεντρώσεις με αφορμή κατηγορίες που απεύθυνε ο εισαγγελέας εις βάρος επώνυμων γυναικών, που είχαν πραγματοποιήσει άμβλωση, γυναίκες τότε ξεχύθηκαν στους δρόμους φωνάζοντας το γνωστό σύνθημα «είμαστε παράνομες κάνουμε αμβλώσεις»¹¹⁵. Στις 20 Μαρτίου 1986 με το Ν.1609/1986 οι αμβλώσεις αποποινικοποιήθηκαν και κατατέθηκε στη βουλή το σχέδιο νόμος «για την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης και την προστασία της υγείας της γυναίκας»¹¹⁶.

¹¹⁵ <http://users.otenet.gr/~scoutari/mfk.html>

¹¹⁶ <http://users.otenet.gr/~scoutari/mfk.html>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

3.1. Άμβλωση-μέσο αποφυγής της ενδοοικογενειακής βίας

Δύο έννοιες ιδιαίτερα ευαίσθητες και φορτισμένες που μαστίζουν την ζωή μας και ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες στην ροή του λόγου. Καθημερινά ακούμε τις λέξεις άμβλωση ή έκτρωση και βιασμό, είτε στην τηλεόραση-τύπο, είτε στο κοινωνικό μας περιβάλλον. Είναι δύο θέματα που όλοι τα προσπερνάμε γιατί πλέον ακούγονται σαν κάτι πολύ φυσικό. Πολλές είναι οι περιπτώσεις

όμως που οι δύο αυτές έννοιες συνδέονται μεταξύ τους, όταν δηλαδή υπάρχει ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη και είναι αποτέλεσμα βιασμού.

Η αντιμετώπιση της πράξης του βιασμού από το θύμα εξαρτάται από την ψυχική δύναμη που έχει. Θεωρούμε ότι στην πλειοψηφία, είναι πολύ δύσκολο για το θύμα να ξεπεράσει τα ψυχικά τραύματα και τις τρομακτικές εικόνες που χαράσσονται μέσα του σε διάστημα μόνο λίγων λεπτών. Ένα παιδί στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι το σύμβολο μιας πράξης αγάπης, αλλά το σύμβολο μιας πράξης βίαιης και άρα ανεπιθύμητης. Το παιδί θα είναι για το θύμα η ζωντανή ανάμνηση του απάνθρωπου συμβάντος. Η επιλογή της έκτρωσης, ίσως, είναι η δίοδος για τη συνέχιση της πορείας της ζωής του θύματος.

Πολλές γυναίκες ωθούνται σε ανεπιθύμητη έκτρωση από συζύγους, φίλους, γονείς ή άλλους. Εάν η γυναίκα έχει πέσει πολλές φορές θύμα καταπιεστικής μεταχείρισης, μια τέτοια ανεπιθύμητη έκτρωση μπορεί να εκληφθεί ως, ο ακρότατος βιασμός σε μια ζωή που χαρακτηρίζεται από την κακομεταχείριση. Άλλες γυναίκες, ανεξάρτητα από το πόσο πειστικές είναι οι αιτίες, για τις οποίες επιδιώκουν την

έκτρωση, μπορεί πάντα να εκλάβουν την διακοπή της κησέως τους, ως τη βίαα θανάτωση του ίδιου τους του παιδιού.¹¹⁷

Η έκτρωση συνδέεται σημαντικά με κατάθλιψη, βίαη συμπεριφορά, χρήση οιοπνεύματος και ναρκωτικών, υποκατάστατες κησείς και μείωση των μητρικών δεσμών με τα παιδιά που γεννώνται μελλοντικά. Οι παράγοντες αυτοί σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με την κακοποίηση των παιδιών και φαίνονται να επιβεβαιώνουν μεμονωμένες κλινικές εκτιμήσεις που συνδέουν το μετεκρωτικό τραύμα με την μελλοντική κακοποίηση παιδιών.

Η βία κατά των γυναικών και των παιδιών είναι ένα ευρύτατα διαδεδομένο φαινόμενο, σε όλες τις κοινωνίες. Η ενδοοικογενειακή βία είναι το πιο διαδεδομένο έγκλημα στον κόσμο και αφορά άνδρες, γυναίκες και παιδιά ανεξαρτήτως περιβάλλοντος, ηλικίας και κοινωνικής θέσης. Το φαινόμενο αυτό χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, δεδομένης της έκτασης που έχει λάβει και της δυσκολίας στον εντοπισμό και την εξάλειψη της βίαης συμπεριφοράς. Πολλοί άνθρωποι, σε πολλές χώρες, υποτιμούν το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας ή ακόμη το θεωρούν ένα προσωπικό πρόβλημα που δε μπορεί να ενταχθεί στη δικαιοδοσία του νομικού μας συστήματος, παρά τα συγκλονιστικά στατιστικά στοιχεία.¹¹⁸

Σύμφωνα με τη UNICEF, όμως, η συζυγική βία προκαλεί περισσότερους τραυματισμούς και θανάτους γυναικών ηλικίας 45 ως 65 ετών από ότι ο καρκίνος. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τουλάχιστον 1 στις 5 γυναίκες έχει εμπειρία βίαης συμπεριφοράς από τους άντρες συντρόφους της, ενώ το 95% όλων των περιστατικών χρήσης βίας εναντίον γυναικών λαμβάνει χώρα στο σπίτι.¹¹⁹

Η βία κατά των γυναικών προκύπτει από την άνιση κατανομή της εξουσίας μεταξύ των δύο φίλων, της διαχρονικής υποτίμησης και του αποκλεισμού του θηλυκού γένους των ανθρώπων από τις επιστήμες, τις τέχνες, την εκπαίδευση, τη λογοτεχνία, από την οικονομική, κοινωνική, θρησκευτική και πολιτική εξουσία.

Η αύξηση της βίας μέσα σε οικογένειες οφείλεται στην αλλαγή τρόπου ζωής και στις υπερβολικές απαιτήσεις της εποχής μας. Είναι το άγχος της καθημερινότητας, το στρες, η ακριβή ζωή και η αποξένωση από τον διπλανό,

¹¹⁷<http://www.healthierworld.gr/portal/cc7146d26842552e/31ab328e47c4ea3f/e4d78a6b4d93e1d7/ff3f6b76fcf005c7/10f99288a55b29b1.html>

¹¹⁸<http://www.healthierworld.gr/portal/cc7146d26842552e/31ab328e47c4ea3f/e4d78a6b4d93e1d7/ff3f6b76fcf005c7/10f99288a55b29b1.html>

¹¹⁹ <http://www.akazoo.gr/Forum/Forum.aspx?node=forum&g=posts&t=475>

προβλήματα που έχουν φέρει τον άνθρωπο σε απόγνωση και τον έχουν οδηγήσει στο να ξεσπά στο εσωτερικό της οικογένειας.

Ο σύγχρονος άνδρας συχνά αισθάνεται ότι απειλείται, ανεξάρτητα από το κοινωνικό ή πολιτιστικό του επίπεδο. Δεν μπορεί να συνειδητοποιήσει τη νέα θέση της γυναίκας και δε βλέπει ως ισότιμη την ύπαρξη της δίπλα του. Σε μία συνηθισμένη κατάσταση σύγκρουσης ή διαφωνίας αισθάνεται ότι αμφισβητείται πλήρως. Ως απειλή, βλέπει ακόμα και το γεγονός ότι δεν ελέγχει πλέον τη γυναίκα και κακοποιώντας την θα νιώσει ότι ανακτά το χαμένο έλεγχο. Η γυναίκα δεν είναι αντικείμενο του πόθου, αλλά αντικείμενο της ανάγκης. Ο άντρας πιστεύει ότι βρίσκεται σε μια κατάσταση επιβίωσης, ή εκείνη ή αυτός.

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα. Αποτελεί ένα από τα πλέον μελανά σημεία του σύγχρονου πολιτισμού, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη¹²⁰. Σχετίζεται άμεσα, τόσο με την κοινωνική θέση της γυναίκας όσο και με την καταπίεση, που βρίσκει έκφραση στον εργασιακό χώρο και στη δομή της κοινωνίας, αφού η γυναίκα αναλαμβάνει, ως επί το πλείστον την ευθύνη και του σπιτιού.

Το όλο θέμα παύει να είναι ατομικό, όταν ξεφεύγει από τα στενά όρια του περιορισμένου κύκλου στον οποίο εξελίσσεται και επηρεάζει σημαντικά -με τρόπο αρνητικό- ολόκληρη την κοινωνία. Ιδιαίτερα όταν η ενδοοικογενειακή βία αναφέρεται σε παιδιά και διαμορφώνει προσωπικότητες που θα καθορίσουν το μελλοντικό κοινωνικό γίγνεσθαι.

3.2. Ορισμός και χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής βίας

Όλοι μας γνωρίζουμε το φαινόμενο της οικογενειακής βίας, βίας στρεφόμενης κατά κύριο λόγο εις βάρος των γυναικών, αλλά και εις βάρος παιδιών, υπερήλικων και ανήμπορων ατόμων. Κανείς δεν δηλώνει άγνοια γι' αυτό το θέμα όσο και αν παραμένει «κεκλισμένων των θυρών». Αυτό το φαινόμενο είναι υπαρκτό και συμβαίνει καθημερινά γύρω μας αλλά ποτέ δεν καταγγέλλεται από τα «θύματα του» ή τους «παρατηρητές του», παραμένει ουσιαστικά εκτός του Ποινικού ελέγχου της Πολιτείας.

Με τον όρο ενδοοικογενειακή βία νοείται όχι μόνο η σωματική αλλά και κάθε άλλη μορφή βίας, όπως η λεκτική, η ψυχολογική, η σεξουαλική ακόμα και η

¹²⁰ [http://www.scribd.com/doc/6598348/-](http://www.scribd.com/doc/6598348/)

παραμέληση (έλλειψη φροντίδας, ιατρικής περίθαλψης ή εκπαίδευσης), που ασκείται από και προς μέλη της ίδιας οικογένειας. Αυτές οι συμπεριφορές συνιστούν πράξεις σωματικής, σεξουαλικής και ψυχολογικής κακοποίησης, οι οποίες διαλαμβάνουν τον χαρακτήρα της ενδοοικογενειακής βίας, όταν τελούνται μεταξύ ατόμων που συνδέονται από οικογενειακούς δεσμούς ή βρίσκονται εντός μιας έγγαμης ή συντροφικής σχέσης¹²¹.

3.3. Οι διαστάσεις του φαινομένου και το μέγεθος του προβλήματος

Το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα τόσο στον ελλαδικό, όσο και στο διεθνή χώρο. Αφορά σε όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα και έχει επιπτώσεις σε ατομικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Η μόνη διαφοροποίηση που προκύπτει είναι ότι ανάλογα με την κοινωνική κατηγορία που προέρχονται οι δράστες, γνωρίζουν ορισμένοι από αυτούς (π.χ. οι οικονομικά ισχυροί ή οι μορφωμένοι) καλύτερα από τους υπόλοιπους τον τρόπο που πρέπει να δράσουν, ώστε να καλύψουν την πράξη τους¹²².

Οι πράξεις βίας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον επηρεάζουν και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, επιφέρουν αρνητικές συνέπειες στη σωματική και ψυχική υγεία του θύματος, προκαλώντας τον κοινωνικό του αποκλεισμό και την αποξένωσή του. Ιδιαίτερα τα παιδιά που δέχονται ή γίνονται μάρτυρες πράξεων ενδοοικογενειακής βίας, επηρεάζονται βαθύτατα και σε μακροπρόθεσμο χρόνο, αφού εκδηλώνουν ανορεξία, διαταραχές στον ύπνο, γλωσσική καθυστέρηση, δυσλεξία, επιθετικότητα, κατάθλιψη.

Για τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας άρχισαν να αναπτύσσονται διάφορες θεωρίες από το τέλος της δεκαετίας του 1970, σύμφωνα με τις οποίες δικαιολογητικός λόγος της ανδρικής βίας εναντίον των γυναικών-συζύγων, ήταν η κατώτερη κοινωνική θέση των γυναικών και η ανίσχυρη οικονομική τους κατάσταση. Μια νεότερη

¹²¹ Θ. Παπαθεοδώρου, Η ποινικοποίηση της ενδοοικογενειακής βίας-Συγκριτική προσέγγιση, ΠΔ 2007,σελ. 71

¹²² Βλ. Βλάχου Β., Η βία κατά των γυναικών-Ερευνητικά δεδομένα-Σύγχρονοι προβληματισμοί, ΠοινΔικ 2006, σελ. 471

προσέγγιση των αιτιών ήταν η ιδιαίτερη έμφαση στα προσωπικά χαρακτηριστικά των δραστών και των θυμάτων, όπως π.χ. η ηλικία, η οικονομική ζωή, η ανεργία και το μορφωτικό επίπεδο¹²³. Στις μέρες μας οι αιτίες θα πρέπει να αναζητηθούν στην κατάρρευση του συστήματος αξιών μιας κοινωνίας, στη φτώχεια, στον αυταρχικό τρόπο διαπαιδαγώγησης, στα πρότυπα συμπεριφοράς και στα στερεότυπα που χαρακτηρίζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων και γενικά στα μηνύματα που δέχεται η οικογένεια από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Ο αριθμός των περιστατικών και των ειδών βίας, δεν είναι καθόλου αμελητέος. Ο πραγματικός τους αριθμός σπάνια, αν όχι ποτέ, γίνεται γνωστός, επειδή, στις περισσότερες περιπτώσεις, τα θύματα- σύζυγοι, παιδιά, γονείς, φοβούμενα την εκδίκηση του οικονομικά και σωματικά ισχυρότερου από αυτά δράστη, δεν καταγγέλλουν τη θυματοποίησή τους στην αστυνομία.

3.4. Η κακοποίηση του παιδιού στο πλαίσιο της οικογένειας

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του νέου αιώνα είναι η ουσιαστική και παγκόσμια αναγνώριση των Δικαιωμάτων του παιδιού και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων γενικότερα και κυρίως, η αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Σαν ζητούμενο είναι η εξάλειψη η τουλάχιστον ο περιορισμός όλων των μορφών ανισότητας, των διακρίσεων και της εκμετάλλευσης, που στερούν μεγάλα τμήματα του παιδικού πληθυσμού σε όλο τον κόσμο από θεμελιώδη δικαιώματα και παραβιάζουν άμεσα κάθε δυνατότητα ομαλής ανάπτυξης για κάθε παιδί.

Το φαινόμενο της οικογενειακής βίας είναι γνωστό στο ευρύ κοινό, κυρίως από τις ακραίες περιπτώσεις που κατά διαστήματα ελκύουν τα φώτα της δημοσιότητας, ενώ παράλληλα τα μέσα ενημέρωσης δεν αντιμετωπίζουν το γεγονός με την πρέπουσα διακριτικότητα ως προς τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, λόγω της συγκινησιακής φόρτισης και απήχησης που ασκεί η τραγικότητά του.

¹²³ Βλ. Δημόπουλο Χ./Λαγού Ν. (επιμ.), Ειρήσεις Εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη έκδ.2099, σελ.819 επ.

Η συνήθης αυτή προσέγγιση της πλειονότητας των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση, ότι το φαινόμενο αφορά μια ακραίας μορφής εγκληματικότητα και βία που κατά κύριο λόγο πηγάζει από τις ιδιαιτερότητες των εμπλεκόμενων προσώπων και οικογενειών. Έτσι επικρατεί η αντίληψη, ότι πρόκειται για αναπόφευκτα οικογενειακά δράματα στη ζωή των «άλλων», «αυστηρά ιδιωτικές υποθέσεις», που για το βαθμό που «μας αφορούν» καταφέρνουν να μας δημιουργούν ποικίλα συναισθήματα όπως αγανάκτηση, οίκτο, συμπάθεια, φόβο και περιέργεια. Ως γενική παρατήρηση, «γεννιέται» ο προβληματισμός για το ρόλο που μπορεί να αποτελέσουν τα ΜΜΕ στην παρουσίαση και ανάδειξη τέτοιων θεμάτων. Η καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση είναι να υπάρχει υπεύθυνη πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση και ενθάρρυνση των πολιτών για ενεργή συμμετοχή στο χώρο της πρόληψης και όχι να «βομβαρδίζεται» η κοινή γνώμη με εξονυχιστικές λεπτομέρειες.

ο Κακοποίηση- Παραμέληση

Ο όρος κακοποίηση-παραμέληση παιδιών, αναφέρεται στην κακομεταχείριση ή παραμέληση ενός παιδιού, από τον ένα ή/ και τους δυο γονείς, τον κηδεμόνα ή όποιον έχει αναλάβει την φροντίδα του, δηλαδή κάποιο άτομο πολύ γνωστό και οικείο στο παιδί. Η σωματική κακοποίηση, περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς ή κακώσεις διαφορετικής σοβαρότητας στη διάρκεια της ζωής του παιδιού, που δεν οφείλονται σε ατυχήματα¹²⁴.

ο Σεξουαλική παραβίαση

Σεξουαλική παραβίαση, θεωρείται η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο υποκινούμενες από ενήλικα άτομα, που έχουν σκοπό τη σεξουαλική διέγερση ή/ και ικανοποίηση του δράστη. Χαρακτηριστικό του φαινομένου είναι η ανηλικιότητα των θυμάτων, η σχέση εξάρτησης ή και εμπιστοσύνης μεταξύ δράστη και θύματος¹²⁵.

Η σεξουαλική παραβίαση εμπεριέχει διάφορες μορφές, από την έκθεση σε επίδειξη, τις ασελγείς πράξεις, μέχρι το βιασμό ή την αιμομιξία.

¹²⁴ Βλ. Βλάχου Β., Η βία κατά των γυναικών-Ερευνητικά δεδομένα-Σύγχρονοι προβληματισμοί, ΠοινΔικ 2006,471

¹²⁵ Βλ. Βλάχου Β., Η βία κατά των γυναικών-Ερευνητικά δεδομένα-Σύγχρονοι προβληματισμοί, ΠοινΔικ 2006,471

ο Ψυχολογική βία

Η μορφή αυτή συνυπάρχει με τις άλλες μορφές, αλλά μπορεί να ασκείται και μόνη της. Είναι η βία που εκφράζεται με μια συστηματική επίθεση στην προσωπικότητα του παιδιού. Συνήθως, αποτελεί μια χρόνια συμπεριφορά και μέρος μιας προβληματικής μεταχείρισης του παιδιού.

Η ψυχολογική βία περιλαμβάνει απόρριψη, ταπείνωση, συνεχή υπενθύμιση ότι το παιδί είναι κακό ή ανίκανο, υπονομεύοντας έτσι την αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθησή του. Οι εξωπραγματικές προσδοκίες, υπερβολικές απαιτήσεις, εκφοβισμός, εκβιαστικές απειλές, αναγκαστική απομόνωση και η χρησιμοποίηση του συναισθηματικού κόσμου του παιδιού, είναι οι πλέον συνήθεις μορφές ψυχολογικής βίας¹²⁶. Εδώ δεν υπάρχουν ορατά σημάδια τραυματισμού, αλλά μια εγκατάλειψη του εσωτερικού κόσμου του παιδιού.

ο Παραμέληση

Παραμέληση, θεωρείται το φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο η φροντίδα του παιδιού, η διατροφή, η ιατρική φροντίδα, η ένδυση, οι συνθήκες διαβίωσης, η σχολική φοίτηση ή παρακολούθηση που παρέχεται στο παιδί από τους γονείς ή όποιον έχει αναλάβει τη φροντίδα του, είναι έντονα ανεπαρκείς ή ακατάλληλες σε βαθμό τέτοιο, ώστε να παραβλέπεται ή να τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η υγεία και η ομαλή του ανάπτυξη¹²⁷.

¹²⁶ Βλ. Βλάχου Β., Η βία κατά των γυναικών-Ερευνητικά δεδομένα-Σύγχρονοι προβληματισμοί, ΠοινΔικ 2006,471

¹²⁷ Ο.π. σελ 471

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ 3500/06 «ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ»

4.1. Ο νόμος 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία

Είναι πλέον κοινώς παραδεκτό πως το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας δεν αποτελεί και δεν μπορεί να αποτελεί απλή ιδιωτική υπόθεση, αλλά αντίθετα ένα κοινωνικό πρόβλημα που παραβιάζει τις ελευθερίες του ατόμου, κυρίως των γυναικών, οι οποίες και πλήττονται σε μεγάλο βαθμό από το φαινόμενο. Επιπλέον αναλύοντας τον πρόσφατο νόμο θα παρατηρήσουμε πως δεν εντάχθηκαν όλες -ακόμη και οι απλούστερες- συμπεριφορές (π.χ. η λεγόμενη «λεκτική βία» ή ασήμαντες ή πολύ ελαφρότερες σωματικές βλάβες), για τις οποίες συνεχίζουν να ισχύουν οι κοινές διατάξεις.

Ο νόμος αυτός προβλέπει και τυποποιεί τις σοβαρότερες και απεχθέστερες αξιόποινες πράξεις, αναγνωρίζοντας ακριβώς, ότι σε εκείνες τις περιπτώσεις το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας πύει πλέον να αφορά αποκλειστικά το χώρο της συγκεκριμένης κάθε φορά οικογένειας, αλλά αποκτά απαξία που ενδιαφέρει-και πρέπει να ενδιαφέρει-την Πολιτεία. Παρ' όλα αυτά, ήδη αναφέρεται εδώ το άρθρο 2 του νόμου, σύμφωνα με το οποίο καθιερώνεται ένας γενικός απαγορευτικός κανόνας κατά της άσκησης κάθε μορφής βίας, μεταξύ των μελών της οικογένειας.

Σκοπός του νόμου δεν είναι η παρεμβατική λειτουργία στην οικογένεια, ούτε η δημιουργία μιας πλασματικής οικογένειας, αλλά η προστασία ενός κύκλου ευάλωτων και αδύναμων προσώπων, χωρίς όμως να θίγονται οι υπάρχουσες αξίες και αρχές στην ελληνική κοινωνία. Με άλλα λόγια, αναγνωρίζεται πως αξίες και αρχές δεν θα πρέπει να θίγονται, ούτε όμως και να αποτελούν «άλλοθι», το οποίο θα επιτρέπει την ατιμώρητη και ανεξέλεγκτη διάπραξη ιδιαίτερα, αξιόποινων αδικημάτων¹²⁸.

Όπως θα δούμε παρακάτω με το άρθρο 1 δίδονται οι ορισμοί των εννοιών «ενδοοικογενειακή βία», «οικογένεια» και «θύμα ενδοοικογενειακής βίας». Η οικογένεια, είναι το θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του έθνους, καθώς επίσης, ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους, στα πλαίσια του οποίου λαμβάνονται, θεσμικά μέτρα, όπως παράδειγμα η καταστολή της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία είναι «τα θεμέλια του υγιούς οικογενειακού βίου». Με τον ορισμό του νόμου, πυρήνας της έννοιας της οικογένειας γίνονται οι σύζυγοι ή

¹²⁸ http://tovima.dolnet.gr/print_article.php?e=B&f=14165&m=A36&aa=1

οι γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού, εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.

Αναφορικά με την έννοια της οικογένειας, όπως αυτή περιγράφεται από το ν.3500/2006, έχουν αναπτυχθεί ορισμένες επιφυλάξεις από τη θεωρία. Επισημαίνεται, για παράδειγμα ότι ο όρος «μόνιμος σύντροφος» προκαλεί ανασφάλεια δικαίου, εφόσον σε κανένα σημείο του νόμου αυτού, αλλά ούτε και κάπου αλλού στο θετό δίκαιο, παρέχεται ορισμός αυτού.

Περαιτέρω, αναφέρεται πως η διεύρυνση της έννοιας της οικογένειας, μπορεί να προκαλέσει ερμηνευτικά προβλήματα. Εάν, για παράδειγμα, ένας ενήλικος πατέρας χτυπά και προκαλεί μία απλή σωματική βλάβη στον επίσης ενήλικο γιο του, με τον οποίο δεν συνοικεί, ο πατέρας αυτός δεν θα τιμωρείται πλέον με ποινή φυλάκισης μέχρι τριών ετών όπως σήμερα, αλλά με φυλάκιση από ένα μέχρι πέντε χρόνια. Γενικά επισημαίνεται ότι οι οικογενειακοί δεσμοί μεταξύ ενηλίκων δεν εμπεριέχουν αυτονόητες και αυταπόδεικτες οικογενειακές σχέσεις, ώστε οι αξιόποινες πράξεις να υπάγονται αυτόματα στην ενδοοικογενειακή βία με όλες τις συνακόλουθες συνέπειες του ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου.

4.2. Διατάξεις του νόμου για την ενδοοικογενειακή βία

➤ Γενικές Διατάξεις

Το άρθρο 1 του Ν.3500/2600 αναφέρεται στον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας, όπου είναι η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρους μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6,7,8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα. Επίσης, αναφέρεται στον ορισμό της οικογένειας ή κοινότητας που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ' υιοθεσίας τέκνα τους. Στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια. Επιπλέον, οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στη μόνιμη σύντροφο του άντρα ή στο μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.¹²⁹

¹²⁹ <http://www.gonis.gr/index.php?>

Θύμα ενδοοικογενειακής βίας θεωρείται κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6,7,8, και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μια από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας¹³⁰.

Το άρθρο 2 αναφέρεται στην απαγόρευση της άσκησης βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας.

Παράδειγμα 1

*Ο γιος μιας οικογένειας στο σπίτι της οποίας στην Αθήνα φιλοξενείται η πρώτη του εξαδέλφη η οποία είναι φοιτήτρια και διαμένει στην πρωτεύουσα για τις σπουδές της, χειροδικεί σε βάρος της εξαδέλφης του. Εφόσον ο γιος συνοικεί με την πρώτη του εξαδέλφη εφαρμόζεται ο νόμος για την ενδοοικογενειακή βία καθώς πρόκειται για σωματική βλάβη μεταξύ συγγενών εξ αίματος σε πλάγια γραμμή τέταρτου βαθμού. Αντίθετα, εάν δεν συνοικούσαν δεν θα εφαρμοζόταν ο νόμος αυτός αλλά το κοινό ποινικό δίκαιο.*¹³¹

► Αστικές Διατάξεις

Το άρθρο 3 αναφέρεται στην ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου. Με το άρθρο 4 αντιμετωπίζεται η σωματική βία σε βάρος ανηλίκων, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.¹³²

Με το άρθρο 5 εφαρμόζεται η χρηματική ικανοποίηση κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα¹³³, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, η χρηματική αποζημίωση δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1000) ευρώ, εκτός εάν ο ίδιος ο παθών ζητήσει μικρότερο ποσό.

► Ποινικές Διατάξεις

Με το άρθρο 6 του Ν.3500/2006 αντιμετωπίζονται στο χώρο του ποινικού δικαίου οι σοβαρότερες μορφές ενδοοικογενειακής σωματικής βλάβης. Ειδικότερα, το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή

¹³⁰ Μ. Πετροπούλου, εφημερίδα «Κυριακάτικη», δημοσιεύτηκε στις 16/4/06

¹³¹ Α.Μανιάτης, Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009

¹³² <http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=2dMZcUJnG00%3D&tabid=132>

¹³³ <http://www.gonis.gr/index.php?>

βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

Αν η πράξη της Πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον δύο ετών. Αν επακολουθήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχτηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 5 έτη.

Με την Τρίτη παράγραφο παρέχεται προστασία στις εγκύους και σε κάθε μέλος της οικογένειας που για οποιαδήποτε αιτία είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον δύο ετών, και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον, ενός έτους.

Αν η πράξη της Πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικο, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

Με την Πέμπτη παράγραφο οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας και η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Το άρθρο 7 αναφέρεται στην ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή. Συγκεκριμένα, το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σημαντικό και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Επίσης, αναφέρεται στο μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με τη βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Με το άρθρο 8 αντιμετωπίζονται ως εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας ο βιασμός και η κατάχρηση σε ασέλγεια. Ειδικότερα, η παρ.1 του άρθρου 336 Π.Κ. αντικαθίσταται ως εξής: Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.

Με το ίδιο άρθρο αντικαθίσταται και η παρ. 1 του άρ. 338 Π.Κ. και έτσι όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης ή της από οποιαδήποτε αιτία παρερχόμενης

ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί σε αυτόν συνουσία ή άλλη ασελή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

Με το άρθρο 9 αντιμετωπίζονται οι ενδοοικογενειακές προσβολές της γενετήσιας αξιοπρέπειας, όπου υπάρχει τιμωρία με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. Εάν ο παθών είναι ανήλικος, η τιμωρία είναι με φυλάκιση από τουλάχιστον έξι μηνών έως τριών ετών. Οι πιο πάνω διατάξεις εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Κατά το άρθρο 10 όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειάς του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών¹³⁴.

➤ *Ποινική διαμεσολάβηση*

Με τα άρθρα 11,12 και 13 του νόμου θεσπίζεται ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης¹³⁵. Πρόκειται για ένα νέο θεσμό, ο οποίος θεσμοθετήθηκε σε συμμόρφωση της χώρας μας προς την απόφαση-πλαίσιο του συμβούλιου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 15.03.2001, και ουσιαστικά αποβλέπει στην αποφυγή της κοινωνικής έκθεσης των οικογενειών ενώπιον των δικαστηρίων, δίνοντας κατά αυτόν τον τρόπο μια δεύτερη ευκαιρία στις οικογένειες που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα.

Περίπου παρόμοιος θεσμός προβλέπεται μέχρι σήμερα στη διάταξη του άρθρου 122 παρ.1 στοιχ. Έ ΠΚ. Τονίζεται ότι ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης εφαρμόζεται μόνον στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας και όχι στα κακουργήματα, ενώ η διαδικασία αυτή δεν εφαρμόζεται εάν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως της ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου παθόντα (άρθρο 11 παρ. 4). Αφετηρία της διαδικασίας της ποινικής διαμεσολάβησης, είναι είτε η έναρξη της προκαταρκτικής εξετάσεως μετά από έγκληση του παθόντα ή καταγγελία τρίτου, είτε η κίνηση της διαδικασίας του αυτοφώρου. Αρχικά πρέπει να εξασφαλισθεί, ότι η ποινική διαδικασία θα ακολουθείται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Ο εισαγγελέας θέτει δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Η διάταξη αυτή καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού

¹³⁴ Β Μαυρομάτης, www.freeinquiry.gr, ανακτήθηκε στις 10-12-2009

¹³⁵ <http://xkarampagias.gr/page2.php?post=40>

μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο, προς τον οριζόμενο από το χρόνο παραγραφή του οικείου εγκλήματος. Εάν ο ενδιαφερόμενος, συμμορφωθεί προς το αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης, εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για τη φερόμενη αξιόποινη πράξη, ενώ μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης αναστέλλεται η παραγραφή της πράξης. Η όλη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, καθώς και οι ποινικές συνέπειες της περιγράφονται με λεπτομέρεια στις διατάξεις 12 και 13 του νόμου. Συγκεκριμένα :

Εφόσον κατά του δράστη έχει κινηθεί η διαδικασία του αυτοφώρου, η ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υποθέσεως κατά το άρθρο 423 ΚΠΚ.

Βασικό πρόσωπο το οποίο «ελέγχει» τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, είναι ο Εισαγγελέας. Εκείνος, εφόσον η υπόθεση βρίσκεται στο στάδιο της προκαταρκτικής εξετάσεως, καλεί τον κατηγορούμενο προκειμένου να δηλώσει εάν επιθυμεί ή όχι τη διενέργεια της ως άνω διαδικασίας, και εφόσον ο κατηγορούμενος δηλώσει πως επιθυμεί τη διαμεσολάβηση, ο εισαγγελέας καλεί πλέον και το θύμα προκειμένου και αυτό να δηλώσει εάν επιθυμεί τη διαμεσολάβηση ή όχι.¹³⁶ Και τα δύο πρόσωπα (κατηγορούμενος και θύμα), θα πρέπει να συναινούν προς τη διενέργεια της διαμεσολάβησης. Άρνηση οποιουδήποτε από τα δύο μέλη προκαλεί συνέχιση της ποινικής διαδικασίας κατά τον ΠΚΔ.

Βασική προϋπόθεση είναι ο δράστης να υποσχεθεί πως δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας και ότι, σε περίπτωση συννοίκησης δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας, για εύλογο χρονικό διάστημα. Απαιτείται, να αποκαταστήσει τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταλάβει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθών, εφόσον είναι δυνατόν.

Τέλος απαιτείται να παρακολουθήσει ο δράστης ειδικό συμβουλευτικό-θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρόνο κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Το βασικό πρόβλημα εδώ είναι πως παρόμοια θεραπευτικά κέντρα δεν υφίσταται. Λύση στο πρόβλημα θα μπορούσαν να δώσουν οι ήδη υπάρχοντες φορείς με παρόμοιο σκοπό, όπως για παράδειγμα, οι κοινωνικές υπηρεσίες των Νοσοκομείων και των Νομαρχιών.

Στο άρθρο 14 αναφέρονται οι αστικές συνέπειες της διαμεσολάβησης όπου στην πρώτη παράγραφο κατοχυρώνεται η συμφωνία μεταξύ των διαδίκων για την έναρξη

¹³⁶ <http://xkarampagias.gr/page2.php?post=40>

της διαδικασίας και θα ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

Εάν ο φερόμενος ως δράστης δεν συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις.

Τέλος με την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, για κανένα λόγο και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

Σε κάθε περίπτωση, ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης θεωρείται θεσμός πρωτοποριακός. Παρέχει ευκαιρία στα μέλη της οικογένειας που αντιμετώπισαν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας να διευθετήσουν διαφορές με τρόπο δημιουργικό, και όχι αποκλειστικά μέσα από την τιμωρητέα λειτουργία της ποινικής αξίωσης της Πολιτείας, και να επιτύχουν αρμονική συμβίωση στο μέλλον η οποία δεν θα σκιάζεται από την επιβολή της ποινής.

➤ *Δικονομικές διατάξεις*

Το άρθρο 15 ρυθμίζει προσωρινά την κατάσταση της ενδοοικογενειακής βίας. Διατάσσεται η απομάκρυνση του δράστη από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκισή του, η απαγόρευση να προσεγγίσει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του ακόμη και τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.

Το άρθρο 16 αναφέρεται στην παραγραφή. Αν οι πράξεις των άρθρων 6,7 και 9 στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωσή του.¹³⁷

Το άρθρο 17 αναφέρεται στην ποινική δίωξη η οποία σύμφωνα με τα άρθρα 6,7,9 και 10 ασκείται αυτεπάγγελτος. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

¹³⁷ <http://xkarampagias.gr/page2.php?post=40>

Σύμφωνα με το άρθρο 18, σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής βίας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσής του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκισή του, και όλα όσα αναφέρονται στο άρθρο 15. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί, είναι δυνατόν να ανακληθεί ή αντικατασταθεί με αίτηση του κατηγορούμενου. Παρών πάντα πρέπει να είναι και ο παθών. Το δικαστικό όργανο που θα τροποποιήσει τους περιοριστικούς όρους είναι δυνατόν να ζητήσει τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας.

Το άρθρο 19 μας αναφέρει ότι σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας. Μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες, χωρίς όρκο.

Σύμφωνα με το άρθρο 20, σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και άλλα στοιχεία που μπορούν να αποκαλύψουν την ταυτότητά τους. Οι παραβάτες τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

➤ *Αρωγή θυμάτων*

Σύμφωνα με το άρθρο 21 τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Οι αστυνομικές αρχές υποχρεούνται, εφόσον ζητηθεί από το θύμα, να ενημερώσουν τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση αρωγή¹³⁸.

Το άρθρο 22 αναφέρει πως στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 194 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

¹³⁸ http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3500_06.htm

Με το άρθρο 23 εκπαιδευτικός της Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την τέλεση του εκπαιδευτικού έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει, ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει χωρίς καθυστέρηση, το διευθυντή της σχολικής μονάδας. Εκείνος ενημερώνει αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.¹³⁹ Οι παραπάνω, καλούνται ως μάρτυρες κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιονδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Το άρθρο 24 αναφέρεται στο άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια) το οποίο αντικαθίσταται και αναφέρει:

1. Ο ενήλικας ο οποίος ενεργεί ασελγής πράξεις με ανήλικο, τον οποίο τον έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει έσω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

- ✓ Αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα των,
- ✓ Αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, όχι όμως και τα δεκαοκτώ έτη, με κάθειρξη.

2. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου:

- ✓ Από οικείο,
- ✓ Από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του,
- ✓ Από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο,
- ✓ Από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανήλικου,
- ✓ Από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση,
- ✓ Από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο.

3. Ο ενήλικος ο οποίος με χειρονομίες, με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώς¹⁴⁰ ανηλίκου, τον οποίο του έχουν εμπιστευτεί για να τον επιβλέπει ή να τον

¹³⁹ http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3500_06.htm

¹⁴⁰ Αιδώς= το συναίσθημα της ντροπής που προέρχεται ιδίως από καταπάτηση των ηθικών ή κοινωνικών κανόνων

φυλάσσει έστω και προσωρινά τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

4. Ο ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαέξι έτη και με προτάσεις, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

5. Η παραγραφή των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωσή του.

4.3. Η προστασία του παιδιού από τη βία, ο συνήγορος του παιδιού και ο Ν.3500/2006

Η προστασία όλων των ανηλίκων από τη βία που ασκείται στο πλαίσιο της οικογένειας, είναι καθήκον της Πολιτείας, που προκύπτει τόσο από το ίδιο το Σύνταγμα, όσο και ειδικότερα από τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.¹⁴¹

Μερικές από τις μορφές βίας που πλήττουν τα παιδιά στις μέρες μας είναι οι σωματική, λεκτική, ψυχολογική, σεξουαλική βία, η οπτική (αυτή που ασκείται μέσα από την έκθεση σε εικόνες βίας, είτε στο περιβάλλον του παιδιού, είτε μέσα από την τηλεόραση και το διαδίκτυο), η συμβολική (για παράδειγμα αυτή που περιλαμβάνεται σε πολλά σύγχρονα βιντεοπαιχνίδια), καθώς επίσης δεν θα πρέπει να μας διαφεύγουν και άλλες μορφές βίας, όπως εκείνη που ασκείται μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα ή τα ιδρύματα.¹⁴²

Επιπλέον, υπάρχουν κάποιες ομάδες παιδιών που είναι πιο ευάλωτες όταν πλήττονται από ορισμένες μορφές βίας και αδυνατούν να προστατεύσουν τον εαυτό τους, αφού δεν έχουν επαρκή προστασία από άλλους (π.χ. τα παιδιά με αναπηρίες, τα παιδιά που ανήκουν σε μειονότητες, τα παιδιά μεταναστών, τα παιδιά πρόσφυγες, τα παιδιά που ζουν σε ιδρύματα, οι ανήλικοι παραβάτες, οι χρήστες ουσιών κλπ).

Στην περίπτωση των παιδιών που έχουν να αντιμετωπίσουν παράλληλα και άλλες δύσκολες καταστάσεις στη ζωή τους όπως είναι ο χωρισμός των γονέων τους, η

¹⁴¹ Ν.2101/1992, ιδιαίτερα αρ. 19

¹⁴² Γιώργος Μόσχος www.0-18.gr/downloads/i-prostasia-ton-paidion

πτώχεια, η ανεργία, η μετανάστευση, η κακή στέγαση, οι ασθένειες και θάνατοι συγγενών τους, τότε σε αυτές τις περιπτώσεις η βία βιώνετε εντονότερα.

Στην εποχή μας οι νέοι κατακλύζονται από ερεθίσματα βίας που τους επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα, γι' αυτό λοιπόν, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη οι γονείς και εκπαιδευτικοί να μη χρησιμοποιούν οποιαδήποτε μορφή βίας, ώστε να αποτελούν πρότυπα μη βίαιης αγωγής, και τα παιδιά να λαμβάνουν από αυτούς εγγυήσεις ασφαλούς και υγιούς ψυχο-σωματικής ανάπτυξης.

Ο Συνήγορος του Παιδιού δημιουργήθηκε στην Ελλάδα το 2003 και αποτέλεσε τμήμα της Ανεξάρτητης Αρχής «ο Συνήγορος του Πολίτη» με απόφαση του Έλληνα νομοθέτη (ν.3094/03). Με βάση το νόμο αυτό ο Συνήγορος επέκτεινε την αποστολή του στο πεδίο της «προάσπισης και προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού». Ο Συνήγορος του Παιδιού, που στελεχώνεται από 15μελή διεπιστημονική ομάδα, δέχεται και εξετάζει αναφορές που υποβάλλουν τα παιδιά, οι γονείς τους ή τρίτοι που έχουν άμεση αντίληψη παραβίασης δικαιωμάτων ανηλίκων. Οι παραβιάσεις αυτές μπορεί να εκδηλώνονται στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό χώρο (οικογένεια, ιδρύματα κλπ).

Ο Συνήγορος διαμεσολαβεί για να ερευνήσει την υπόθεση και, σε περίπτωση που διαπιστώνεται παραβίαση δικαιώματος, να διαβεβαιωθεί ότι οι αρμόδιοι φορείς αναλαμβάνουν σύμφωνα με το νόμο την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Αν διαπιστώσει σοβαρές ελλείψεις σε κάποιον τομέα, μπορεί να κάνει συστάσεις (στους φορείς ή τους ιδιώτες),¹⁴³ να ζητήσει έρευνα από μια αρμόδια δημόσια υπηρεσία, να παραπέμψει μια υπόθεση στην δικαιοσύνη ή σε άλλη αρμόδια αρχή, να καταθέσει προτάσεις ή να υποβάλει πόρισμα στον αρμόδιο Υπουργό, και, τέλος, να δημοσιοποιήσει τις διαπιστώσεις και τις προτάσεις του προς την διοίκηση.

Ο Συνήγορος του Παιδιού για να ενεργήσει δεν χρειάζεται απαραίτητα την υποβολή κάποιας αναφοράς αλλά μπορεί και λειτουργεί, είτε διενεργώντας αυτεπαγγέλτως μια υπόθεση, είτε αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες, όπως επισκέψεις σε σχολεία και ιδρύματα, είτε κάνοντας έρευνες και εκστρατείες ενημέρωσης, ή ακόμα και συναντήσεις με παιδιά, επαγγελματίες, εκπροσώπους φορέων και γονείς. Η Αρχή αυτή έχει τη δύναμη συγκεντρώνοντας τις παρατηρήσεις και διαπιστώσεις του από την έρευνα υποθέσεων και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει, να απευθύνει θεσμικές προτάσεις στην Βουλή και στους υπόλοιπους αρμόδιους πολιτειακούς παράγοντες.

Στις θεσμικές παρεμβάσεις του μέχρι σήμερα, περιλαμβάνονται προτάσεις που έχουν ήδη τύχει θετικής αποδοχής, όπως η εγγραφή και φοίτηση στην εκπαίδευση και

¹⁴³ Γιώργος Μόσχος www.0-18.gr/downloads/i-prostasia-ton-paidion

των παιδιών μεταναστών που δεν έχουν νόμιμη διαμονή στην Ελλάδα και η απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας των παιδιών, ως μέσου σωφρονισμού τους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της δράσης του Συνηγόρου του παιδιού είναι η επανειλημμένη επισήμανση του γεγονότος, ότι στα σχολεία δεν υπάρχουν κοινωνικές υπηρεσίες για την προσέγγιση των οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα ή που παραμελούν τις ευθύνες τους απέναντι στους μαθητές και ότι χρειάζονται ειδικοί ψυχικής υγείας να στηρίζουν το έργο των εκπαιδευτικών, καθοδηγώντας τους σε περιπτώσεις κρίσεων ή ιδιαίτερων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μαθητές ή οι οικογένειές τους. Αυτή η ανάγκη, ενώ έχει αναδειχθεί και από τους ίδιους τους επαγγελματίες, δεν έχει καλυφθεί ακόμη με συγκεκριμένα μέτρα της Πολιτείας, παρόλο που τα παρατηρούμενα φαινόμενα βίας τελευταία είναι αυξημένα και το σχολείο έρχεται συνεχώς αντιμέτωπο με σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, τα οποία επηρεάζουν τις συμπεριφορές των μαθητών.

Η προστασία των παιδιών από διάφορες μορφές βίας αποτελεί ένα από τα σημαντικά πεδία ενασχόλησης του Συνηγόρου του Παιδιού¹⁴⁴. Η διαπίστωση της Ανεξάρτητης Αρχής είναι, ότι δυστυχώς οι ψυχο-κοινωνικές υπηρεσίες στην κοινότητα αλλά και αυτές που συνδέονται με την εκπαίδευση υστερούν σε σημαντικό βαθμό από το να παρέχουν τις απαραίτητες εγγυήσεις προστασίας των ανηλίκων, από παραμέληση και κακοποίηση. Η λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την προστασία από την βία πρέπει επίσης να συνδέεται με το γενικότερο ζήτημα της επαρκούς γνώσης και προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού, σε όλες τις υπηρεσίες που ασχολούνται με τα παιδιά.

4.3.1. Εκθέσεις και πορίσματα της δράσης του Συνηγόρου του Παιδιού

Μια ανήλικη μαθήτρια θύμα ενδοοικογενειακής βίας καθοδηγούμενη από την καθηγήτρια και μια συμμαθήτρια της υπέβαλε αναφορά στο συνήγορο του Παιδιού ζητώντας τη βοήθεια και τη διαμεσολάβησή του, ώστε να βρεθούν τρόποι στήριξης της για να αντιμετωπίσει την κατάσταση της. Η καθηγήτρια διαπίστωσε μεγάλη αλλαγή στη συμπεριφορά της μαθήτριας κατά το σχολικό έτος, είτε με αδικαιολόγητες απουσίες, είτε με πτώση της επίδοσης της.

Από τις πληροφορίες που συλλέχτηκαν προέκυψε ότι η ανήλικη ήταν θύμα χρόνιας βίαιης συμπεριφοράς (σωματική, λεκτική, συναισθηματική) από το πιο κοντινό

¹⁴⁴ Γιώργος Μόσχος www.0-18.gr/downloads/i-prostasia-ton-paidion

της πρόσωπο, τη μητέρα της. Προερχόταν από μονογονεϊκή οικογένεια και η μητέρα της παρουσίαζε πολλαπλά ψυχοσυναισθηματικά προβλήματα και απρόβλεπτη επιθετική συμπεριφορά ως προς την κόρη της και προς τρίτους.

Η μαθήτρια απευθύνθηκε εξ αρχής στο ΣτΠ γιατί δεν ήθελε την εμπλοκή της αστυνομίας ή της δικαιοσύνης για την προστασία της και με την σωστή παρότρυνση υπέβαλε τη αναφορά της προσδοκώντας να βρει λύση στο πρόβλημα της.

Ο συνήγορος του παιδιού κατόπιν συνεννόησης του με την ανήλικη την παρέπεμψε σε ένα δημόσιο ιατροπαιδαγωγικό κέντρο στην περιοχή της, προκειμένου να παρασχεθεί βοήθεια σε εκείνη και στη μητέρα της. Επιπλέον, επικοινωνήσε και με κάποιο ενήλικα συγγενή της, ο οποίος ανέλαβε την επίβλεψη της οικογενειακής κατάσταση και την υποστήριξη της ανήλικης.

Η Αρχή παρακολουθούσε την όλη εξέλιξη της υπόθεσης καθώς και τους εμπλεκόμενους φορείς, διατηρώντας πάντα την επικοινωνία με την ανήλικη, ώστε να αξιολογηθεί και η εξέλιξη της κατάστασης. (υπόθεση 3356/2005).¹⁴⁵

Σημαντικό θεωρείται επίσης κατά το Συνήγορο του Παιδιού η έκδοση εισαγγελικής διάταξης σχετικά με την άσκηση σωματικής τιμωρίας σε βάρος ανηλίκων για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Η Εισαγγελέας Πρωτοδικών Σύρου εξέδωσε διάταξη σύμφωνα με τη οποία ανατέθηκε προσωρινά η επιμέλεια ανηλίκου στον πατέρα του, μέχρι να εκδοθεί η δικαστική απόφαση επί της αγωγής για τη ρύθμιση της επιμέλειας. Παράλληλα διατάχθηκε και η προσωρινή παραμονή, επιτήρηση και προστασία από εκείνον λόγω άσκησης σωματικής βίας από τη μητέρα ως μέτρο σωφρονισμού ενώ είχε την επιμέλεια.¹⁴⁶

Σύμφωνα με την εισαγγελέα την ανήλικη την περιμάζεψε ένοικος της πολυκατοικίας όταν μετά την βίαιη πράξη της μητέρας της άνοιξε την πόρτα και έφυγε από την οικία τους στην προσπάθεια της να γλυτώσει. Ο προαναφερθέντας ένοικος περιέθαλψε την ανήλικη με εμφανή τα σημάδια της κακοποίησης πάνω της, μέχρι την επόμενη ημέρα όπου και κατέφθασε ο πατέρας από τη Σύρο.

Με τη συγκεκριμένη διάταξη τίθεται σε εφαρμογή η πρόβλεψη του άρθρου 4 του ν.3500/06, σχετικά με την άσκηση σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, στο πλαίσιο της ανατροφής του.¹⁴⁷

¹⁴⁵ http://www.synigoros.gr/pdfs/annual_06_pdfs/annual_ap_dp_06.pdf

¹⁴⁶ <http://www.0-18.gr/downloads/diataksi-apofasi-eisprotsyroy-gia-somatiki-timoria>

¹⁴⁷ <http://www.0-18.gr/gia-megaloyis/nea/eisaggeliki-diataksi-efarmozei-to-neo-nomo-gia-ti-somatiki-timoria-ton-paidion/?searchterm=None>

Ακόμη ένα Χαρακτηριστικό παράδειγμα της δράσης της ανεξάρτητης αυτής αρχής είναι και η παρακάτω υπόθεση, στην οποία, εκπρόσωποι του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων σχολείου (δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), κατήγγειλαν την ανάρμοστη και βίαιη συμπεριφορά καθηγήτριας ως προς τους μαθητές της, ζητώντας την απομάκρυνση της από τη σχολική μονάδα. Ο Συνήγορος του Παιδιού επικοινωνήσε με όλους τους εμπλεκόμενους και αρμόδιους φορείς, εγγράφως αλλά και προφορικός ζητώντας την παρέμβαση τους για την επίλυση του θέματος.

Εν τέλει με την ενεργοποίηση τους διεξήχθη ΕΔΕ και η υπόθεση παραπέμφθηκε στο αρμόδιο Πρωτοβάθμιο Υπηρεσιακό Συμβούλιο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπου και αποφάσισε την απομάκρυνση της από τη σχολική μονάδα. (υπόθεση 125186/2010).

Όλα τα παραπάνω ήταν μια μικρή γεύση δράσης και δύναμης της ανεξάρτητης διοικητικής Αρχής. Βλέπουμε την ανταπόκριση των παιδιών αλλά και την ευαισθητοποίηση των πολιτών σε ότι αφορά τα παιδιά και την προστασία τους.

Δυστυχώς με θλίψη διαπιστώνουμε την απραξία και κολλησιαργεία των αρμόδιων φορέων να επιτελέσουν σωστά, άμεσα, έγκαιρα και με επιθυμητά αποτελέσματα το έργο τους. Αυτό για το οποίο η ίδια η πολιτεία τους όρισε.

Η ευχάριστη νότα βέβαια δίνεται από την χρήση του νέου νόμου περί ενδοοικογενειακής βίας που βλέπουμε να εφαρμόζεται για την προστασία μιας ανήλικης με εμφανή τα αποτελέσματα του. Ας γίνει πράξη της φράσης που χρησιμοποιεί ο ΣτΠ «το ξόλο βγήκε από τον παράδεισο ας βγει και από τη ζωή μας».

4.4. Θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς και του οικογενειακού γιατρού

Ο θεσμός του «Αστυνομικού της Γειτονιάς» εντάσσεται στο πλαίσιο της αντεγκληματικής πολιτικής του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, με κεντρικό στρατηγικό άξονα τη διασφάλιση ενός περιβάλλοντος ασφάλειας από μία Αστυνομία, σύγχρονη, αποτελεσματική και πάντα κοντά στον πολίτη. Αποτελεί μια νέα φιλοσοφία δράσης με βασική προτεραιότητα την πρόληψη της μικροεγκληματικότητας στις γειτονιές.

Ο «Αστυνομικός της Γειτονιάς» προσεγγίζει, σε συνεργασία με τους κατοίκους και τους τοπικούς φορείς, τα προβλήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια στις γειτονιές, παρεμβαίνει για την επίλυσή τους, συμβάλλει στην πρόληψη της εγκληματικότητας και ενδυναμώνει το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών. Οι «Αστυνομικοί της Γειτονιάς» επιλέχθηκαν από επιτροπή Αξιωματικών, που συντάθηκε

για το σκοπό αυτό και στην οποία συμμετείχε και ψυχολόγος της Ελληνικής Αστυνομίας.

Επίσης, τόσο οι ίδιοι όσο και οι Διοικητές των Αστυνομικών Τμημάτων όπου εφαρμόζεται το πρόγραμμα, παρακολούθησαν εξειδικευμένα σεμινάρια αναφορικά με τη φιλοσοφία του θεσμού, τα καθήκοντα, τις αρμοδιότητες και γενικότερα θέματα που θα τους απασχολήσουν κατά την εκτέλεση του έργου τους. Ο συγκεκριμένος θεσμός θα μπορούσε να βοηθήσει στην μείωση της ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον ο αστυνομικός της γειτονιάς θα μπορούσε να επέμβει άμεσα, έγκυρα και αποτελεσματικά, την ώρα της κακόβουλης πράξης και να εφαρμόσει αυτεπάγγελτα το νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας ανά περίπτωση.

Επίσης ένας άλλος θεσμός που θα μας ενδιέφερε, είναι αυτός του οικογενειακού γιατρού. Ο θεσμός αυτός θεωρείται καθοριστικός για την επιτυχία ενός συστήματος υγείας και λειτουργεί ήδη σε πολλές χώρες. Έχει γίνει κατανοητό ότι όσο βελτιώνεται η πρωτοβάθμια περίθαλψη, το αντικείμενο δηλαδή του οικογενειακού γιατρού, τόσο αποδοτικότερα λειτουργεί όλο το σύστημα υγείας. Ο οικογενειακός γιατρός υποδέχεται τον αδιάγνωστο, ακόμη, ασθενή, θέτει διάγνωση, αν είναι δυνατόν βέβαια, χρησιμοποιώντας ότι παρακλινικά βοηθήματα χρειασθεί. Στη συνέχεια αντιμετωπίζει τον ασθενή ο ίδιος ή τον παραπέμπει στις επί μέρους ειδικότητες ή στο Νοσοκομείο. Έτσι στο Νοσοκομείο ή στον ειδικό φθάνουν διαγνωσμένα ή, σε μεγάλο βαθμό, διερευνηθέντα περιστατικά και απομένει είτε η εξειδικευμένη θεραπεία τους, είτε σπανιότερα η περαιτέρω διερεύνηση τους. Εκ των πραγμάτων και με τα χρόνια είναι σε θέσει να γνωρίζει το ιατρικό ιστορικό των ασφαλισμένων που τον εμπιστεύθηκαν, ώστε η δουλειά του να είναι αποδοτικότερη.

Η σωστή λοιπόν λειτουργία και των δυο θεσμών στην Ελλάδα θα ήταν ένα πολύ σημαντικό όπλο κατά της ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον όπως προαναφέραμε στην περίπτωση του «αστυνομικού της γειτονιάς» θα μπορούσε να επέμβει άμεσα και έγκυρα. Επίσης, με το θεσμό του οικογενειακού γιατρού θα μπορούσε ο γιατρός να αντιληφθεί οποιαδήποτε μορφή βίας (σωματική, ψυχολογική) σε κάποιο μέλος της οικογένειας και να μεσολαβήσει, ώστε να υπάρχει η νομική παρέμβαση για την προστασία του θύματος και την τιμωρία του θύτη.

4.5. Σύμφωνο συμβίωσης

Στην Ελληνική έννομη τάξη παρατηρούνται σημαντικές καινοτομίες συναφείς με την οικογένεια, όπως η από το Ν. 3719/2008¹⁴⁸ απλούστευση του αυτόματου διαζυγίου και καθιέρωση του συμφώνου συμβίωσης, θεσμού που συμπληρώνεται με το άρθρο 29¹⁴⁹ του Ν. 3801/2009¹⁵⁰. Προγενέστεροι είναι οι Ν. 3064/2002¹⁵¹ για την εμπορία ανθρώπων και ο Ν. 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας».

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου η συμφωνία δύο ενηλίκων ετερόφυλων προσώπων με την οποία οργανώνουν τη συμβίωσή τους (σύμφωνο συμβίωσης) καταρτίζεται αυτοπροσώπως με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Η ισχύς της συμφωνίας αρχίζει από την κατάθεση αντιγράφου του συμβολαιογραφικού εγγράφου στον ληξιαρχό του τόπου κατοικίας τους, το οποίο καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο του Ληξιαρχείου.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου:

1) Για τη σύναψη συμφώνου συμβίωσης απαιτείται πλήρης δικαιοπρακτική ικανότητα.

2) Δεν επιτρέπεται η σύναψη συμφώνου συμβίωσης:

✓ αν υπάρχει γάμος ή σύμφωνο συμβίωσης των ενδιαφερόμενων προσώπων ή του ενός από αυτά.

✓ μεταξύ συγγενών εξ αίματος σε ευθεία γραμμή απεριόριστως και εκ του πλαγίου μέχρι και τον τέταρτο βαθμό. Καθώς και μεταξύ συγγενών εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή απεριόριστως και

✓ μεταξύ εκείνου που υιοθέτησε και αυτού που υιοθετήθηκε.

3) Η παράβαση των διατάξεων του παρόντος άρθρου συνεπάγεται την ακυρότητα του συμφώνου συμβίωσης.

Το άρθρο 7 αναφέρεται:

1. Στο σύμφωνο συμβίωσης ή και σε μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο μπορεί να περιέχεται συμφωνία με την οποία αναλαμβάνεται, είτε από το ένα ή το άλλο μέρος είτε και αμοιβαίως, υποχρέωση διατροφής μόνο για την περίπτωση κατά την οποία, μετά την λύση του συμφώνου, το ένα από τα μέρη δεν μπορεί να

¹⁴⁸ ΦΕΚ Α 241 26/11/2008 «Μεταρρυθμίσεις για την Οικογένεια το παιδί και την κοινωνία»

¹⁴⁹ Τροποποίηση ληξιαρχικών διατάξεων, σχετικών με το σύμφωνο συμβίωσης

¹⁵⁰ Αρ. Φύλλου ΦΕΚ 163/Α' /4.9.2009

¹⁵¹ Αρ. φύλλου ΦΕΚ 248

εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματά του ή από την περιουσία του. Δεν έχει υποχρέωση διατροφής εκείνος που, εν όψει και των λοιπών υποχρεώσεών του, δεν είναι σε θέση να τη δώσει χωρίς να διακινδυνεύσει η δική του διατροφή. Η υποχρέωση αυτή δεν βαρύνει τους κληρονόμους του υπόχρεου.

2. Ο δικαιούχος διατροφής από το σύμφωνο συμβίωσης συμπορεύεται, ως προς το δικαίωμα διατροφής, με τον διαζευγμένο σύζυγο του υπόχρεου.

3. Ο υπόχρεος διατροφής, μετά την λύση του συμφώνου συμβίωσης, δεν μπορεί να επικαλεστεί την υποχρέωσή του αυτή, προκειμένου να απαλλαγεί, εν όλο ή εν μέρει, από την υποχρέωση συνεισφοράς, ή διατροφής συζύγου ή ανήλικών τέκνων του.

4. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 3, η συμβατική υποχρέωση της παραγράφου 1 προηγείται της εκ του νόμου υποχρέωσης διατροφής άλλων προσώπων απέναντι στον δικαιούχο, που βρίσκεται σε αδυναμία, μετά τη λύση του συμφώνου, να διατρέφει τον εαυτό του με τις δικές του δυνάμεις.

Στο άρθρο 10 αναφέρεται:

1. Η γονική μέριμνα του τέκνου που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια συμφώνου συμβίωσης ή μέσα σε τριακόσιες ημέρες από τη λύση ή την αναγνώριση της ακυρότητάς του ανήκει στους δύο γονείς και ασκείται από κοινού. Οι διατάξεις του Α.Κ. για τη γόνιμη μέριμνα των τέκνων που κατάγονται από γάμο εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

2. Αν το σύμφωνο συμβίωσης λυθεί, για τους λόγους που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 4 του παρόντος, για την άσκηση της γονικής μέριμνας εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 1513 του Α.Κ.

Με τις μεταρρυθμίσεις αυτές πραγματοποιείται μία μεγάλη τομή στο Οικογενειακό Δίκαιο. Επλύονται σοβαρά και υπαρκτά κοινωνικά προβλήματα, επιπλέον πολλαπλασιάζονται οι ελευθερίες επιλογών για άνδρες και γυναίκες και διασφαλίζονται, για πρώτη φορά, τα δικαιώματα των ανύπανδρων μητέρων και των δεκάδων χιλιάδων παιδιών που έχουν γεννηθεί εκτός γάμου.¹⁵²

¹⁵² ΦΕΚ Α 241 26/11/2008 «Μεταρρυθμίσεις για την Οικογένεια το παιδί και την κοινωνία»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: «ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ Η ΜΗ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙ ΑΜΒΛΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ»

Στο παρόν μέρος της εργασίας θα παρατεθεί το περιεχόμενο των ερωτηματολογίων της σχετικής έρευνας και θα γίνει κριτική ανάλυση των ευρημάτων.

Αρχικά θα αναφερθούμε στο μέγεθος του δείγματος της έρευνας και τον τρόπο επιλογής του, αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε κατά τη διεξαγωγή της.

Η έρευνα διεξήχθη με στρωματοποιημένη δειγματοληψία ως προς το φύλλο, την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο. Η συλλογή των ερωτηματολογίων της συγκεκριμένης έρευνας, έγινε από 1 έως 31 Ιουλίου του 2010. Σκοπός της έρευνας, είναι η αποτύπωση των απόψεων των πολιτών της Ελληνικής κοινωνίας, σχετικά με την εφαρμογή ή μη των νόμων περί ενδοοικογενειακής βίας και αμβλώσεων. Το δείγμα των ερωτηθέντων το αποτελούν 20 άτομα, τα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν σε 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Χαρακτηριστικά το δείγμα αποτελείται από 16 γυναίκες και 4 άνδρες. Δύο άτομα είναι ηλικίας έως 20, 11 ηλικίας 21-30 ετών, 5 άτομα ηλικίας 31-40 και τέλος 2 άτομα είναι ηλικίας 41 και άνω. Οι 14 από τους ερωτώμενους είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι 4 είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας ανώτατης εκπαίδευσης και οι 2 κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης να αναφέρουμε και τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε για την αποτελεσματική περάτωση της έρευνας. Το σημαντικότερο πρόβλημα που συναντήσαμε, αφορούσε την άγνοια των ερωτηθέντων περί της υπάρχουσας νομοθεσίας των δύο θεμάτων, με αποτέλεσμα να μην μπορούσαν να μας δώσουν ικανοποιητικά στοιχεία για την έρευνα. Υπήρχαν βέβαια και αρκετοί που ήταν πρόθυμοι να συνεργαστούν και να μας εξυπηρετήσουν, οι οποίοι προσπάθησαν αρκετά να μας βοηθήσουν και να δώσουν όσες περισσότερες πληροφορίες μπορούσαν.

Στην εργασία μας, για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν μόνο ερωτηματολόγια γιατί δε δέχθηκε κανείς να παραχωρήσει συνέντευξη. Για τη δημιουργία και σχεδίαση του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν ορισμένα βασικά βήματα.

Αρχικά προσδιόρισαμε τις πληροφορίες που απαιτούνται, δηλαδή τι ακριβώς θέλουμε να αποκομίσουμε από την έρευνα. Αφού καταλήξαμε στο είδος και στο εύρος των πληροφοριών, η επόμενη φάση ήταν η σύνταξη του ερωτηματολογίου. Προσέξαμε

αρκετά τις λέξεις τις οποίες χρησιμοποιήσαμε για την διατύπωση των ερωτήσεων, έτσι ώστε να αποδίδουν ακριβώς τη σωστή έννοια που θέλαμε. Επίσης, προσπαθήσαμε οι ερωτήσεις να είναι όσο πιο απλές, κατανοητές και εύκολα απαντήσιμες γίνεται. Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν από εμάς τους ίδιους για την καλύτερη περιγραφή του θέματος, τυχόν διευκρινήσεις και επεξηγήσεις, με στόχο την ευκολότερη εκτέλεση της έρευνας.

Παρακάτω παρουσιάζεται η ανάλυση των ερωτηματολογίων καθώς και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτά. Όλα τα διαγράμματα της έρευνας, τόσο των δημογραφικών χαρακτηριστικών του δείγματος, όσο και των απαντήσεων του ερωτηματολογίου απεικονίζονται στο παράρτημα της έρευνας.

5.1. Ανάλυση ερωτηματολογίων

Θα ήταν ενδιαφέρον να αναλυθούν τα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν στους πολίτες, καθώς επίσης να αναλυθούν οι απόψεις τους, για το πόσο και αν τελικά τηρούνται οι νόμοι των αμβλώσεων και της ενδοοικογενειακής βίας.

5.1.1. Ποσοτική Ανάλυση των ερωτηματολογίων για τη νομική προσέγγιση αμβλώσεων και ενδοοικογενειακής βίας

Σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος, στην πρώτη ερώτηση, για το αν παραβιάζεται συχνά το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα, παρατηρούμε ότι, το 70% του δείγματος, συμφωνεί ως προς την παραβίαση του νόμου, το 20% διαφωνεί και το 10% δηλώνει άγνοια επί του θέματος.

Στην δεύτερη κατά σειρά ερώτηση για το αν πρέπει να είναι ποινικά κολάσιμη πράξη η άμβλωση, το 65% του δείγματος διαφωνεί, το 20 % συμφωνεί και το 15% επιλέγει να μην πάρει θέση.

Επιπλέον, το δείγμα στην πλειοψηφία του 70%, θεωρεί ότι το έμβρυο έχει ίσο δικαίωμα στη ζωή με την έγκυο, ενώ το 10% υποστηρίζει ότι έχει μεγαλύτερο δικαίωμα και το υπόλοιπο 20% θεωρεί ότι έχει μικρότερο δικαίωμα από την έγκυο.

Στην τέταρτη κατά σειρά ερώτηση, για το αν έχει δικαίωμα η γυναίκα να αποφασίζει την άμβλωση ή όχι το 70% του δείγματος απάντησε θετικά, το 20% αρνητικά και το 10% είναι που δεν γνωρίζει – δεν απαντά.

Στην Πέμπτη ερώτηση για το αν πρέπει ο πατέρας να έχει από την νομοθεσία το δικαίωμα να εγκρίνει την άμβλωση, το 20% αρνείται να πάρει θέση, το 55% πιστεύει πως πρέπει να το έχει και το 25% διαφωνεί.

Σε σχέση με την έκτη ερώτηση, για το αν είναι καλύτερο για μια γυναίκα να προχωρήσει σε άμβλωση σε περίπτωση που η εγκυμοσύνη προήλθε από βιασμό ή ασέλγεια, το 55% του δείγματος απάντησε θετικά, το 35% δεν γνωρίζει-δεν απαντά και το 10% ήταν αρνητικοί.

Στην έβδομη ερώτηση το 100% του δείγματος ήταν ομόφωνο και τους αντιπροσώπευαν και οι πέντε προτεινόμενοι παράγοντες (κοινωνικοί, οικονομικοί, υγείας, ψυχολογικοί και λόγοι ευγονικοί) που οδηγούν μια έγκυο στην άμβλωση.

Στην όγδοη ερώτηση η πλειοψηφία του δείγματος για το που πρέπει να εκδικάζονται τα κακουργήματα κατά της άμβλωσης και της πράξης της ενδοοικογενειακής βίας δεν είχε γνώση, και μόλις οι 2 από τους 20 απάντησαν στα μικτά ορκοτά δικαστήρια.

Στην ένατη ερώτηση για το αν το νομοθετικό πλαίσιο κατά της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα είναι ικανοποιητικό το 60% πιστεύουν καθόλου, το 30% λίγο, και από 5% αρκετά και πολύ.

Όσο αφορά τη δέκατη ερώτηση, το 15% πιστεύει πως οι παράγοντες που επηρεάζουν ένα άτομο σε μια οικογένεια να ασκεί βία είναι ψυχολογικοί, το 5% πιστεύει πως είναι οικονομικοί, το 20% λόγοι εξάρτησης, το 25% πως είναι όλοι οι παραπάνω λόγοι και το 35% πως είναι κάποια άλλη αιτία.

Στην ενδέκατη ερώτηση βλέπουμε ότι μόλις το 5% του δείγματος δηλώνει πως δεν μπορεί να επηρεάσει η ενδοοικογενειακή βία την προσωπικότητα των παιδιών, ώστε να ασκήσουν βία στο μέλλον, ενώ το 65% πιστεύει πως μπορεί να επηρεαστούν ώστε να πράξουν και εκείνα το ίδιο και το 30% πιστεύει ότι τα επηρεάζει γενικότερα.

Ξανασυναντάμε ομοφωνία στην δωδέκατη ερώτηση, όπου οι ερωτηθέντες μας δηλαδή το 100% του δείγματος πιστεύουν ότι τα παιδιά εκδηλώνουν όλα τα συμπτώματα που αναφέρονται (φόβο, βία, ανασφάλεια, απομόνωση, ψέματα/κρυψίνοια) όταν έχουν υποστεί βία από κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο.

Επιπλέον παρατηρούμε, στην δέκατη τρίτη ερώτηση ότι το 65% πιστεύει ότι το σύμφωνο συμβίωσης δεν μπορεί να μειώσει έως και σταματήσει την ενδοοικογενειακή βία σε ένα ζευγάρι, ενώ μόνο το 35% πιστεύει ότι μπορεί.

Στην δέκατη τέταρτη ερώτηση για το εάν υπάρχει επαρκής κοινωνική πρόνοια για τις κακοποιημένες γυναίκες/μητέρες και τα παιδιά τους, το 40% απάντησε πως

είναι ανεπαρκής, το 10% επαρκής βραχυπρόθεσμα, το 10% επαρκής μεσοπρόθεσμα και το υπόλοιπο 40% δεν παίρνει θέση.

Κλίνοντας, στην δέκατη πέμπτη ερώτηση, για το αν ο νόμος περί ενδοοικογενειακής βίας προσφέρει ικανοποιητική νομική κάλυψη στην Τρίτη ηλικία, το 50% πιστεύει ότι τους καλύπτει λίγο, το 25% καθόλου και το 25% δεν είχε άποψη.

5.1.2. Συμπεράσματα ερωτηματολογίων

Η πλειοψηφία του δείγματος απαντά θετικά στην συχνότητα παραβίασης του νομοθετικού πλαισίου και από αυτό συμπεραίνουμε, ότι είναι ενημερωμένοι για το μεγάλο ποσοστό αμβλώσεων σε αντίθεση με το ποσοστό γεννήσεων. Ελάχιστοι είναι αυτοί που απάντησαν αρνητικά ή δεν θέλησαν να πάρουν θέση.

Το δείγμα μας απαντά αρνητικά στο αν πρέπει να είναι ποινικά κολάσιμη πράξη η άμβλωση, ένα μικρό ποσοστό είναι θετικό και ελάχιστοι δεν παίρνουν θέση. Από το αποτέλεσμα συμπεραίνουμε, ότι η πλειοψηφία έχει επίγνωση των δικαιωμάτων της γυναίκας και της νομικής προστασίας της, ενώ ένα μέρος παραμένει συντηρητικό και δεν αποδέχεται τα νέα δεδομένα.

Διακρίνεται ότι στη συνείδηση των πολιτών πλέον, υπάρχει ισοδύναμο το δικαίωμα στη ζωή και για τη μητέρα και για το έμβρυό της και οι αιτίες που τη βάζουν σ' αυτό το δίλημμα θα κρίνουν και το αποτέλεσμα.

Όσον αφορά για το αν θα πρέπει να έχει το δικαίωμα η γυναίκα να αποφασίσει για την άμβλωση ή όχι και αντίστοιχα το ίδιο δικαίωμα και ο πατέρας, βλέπουμε ότι το δείγμα συμφωνεί και στις δύο περιπτώσεις και θεωρεί ότι στη σύγχρονη κοινωνία με τις διαφοροποιημένες αντιλήψεις και η γυναίκα έχει άποψη για εκείνη και τη ζωή της, αλλά και ο πατέρας είναι ενεργός και όχι αμέτοχος σε κάτι που τον αφορά έμμεσα.

Είναι ευδιάκριτη η μικρή διαφορά των ερωτηθέντων ανάμεσα στην θετική απάντηση για το αν είναι καλύτερο για μια γυναίκα να προχωρήσει σε άμβλωση μετά από βιασμό ή ασέλγεια και σε αυτούς που δεν θέλουν να πάρουν θέση. Από αυτό και μόνο καταλαβαίνουμε πόσο λεπτό και ευαίσθητο θέμα είναι που δυσκολεύονται να απαντήσουν. Ένα μικρό ποσοστό βέβαια είναι αρνητικό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το δείγμα αγνοεί για το που πρέπει να εκδικάζονται τα κακουργήματα κατά της άμβλωσης και της πράξης ενδοοικογενειακής βίας και διαπιστώθηκε δυσκολία στο να τοποθετηθούν. Τα μοναδικά δύο άτομα που απάντησαν

επέλεξαν τα μικτά ορκωτά δικαστήρια δίνοντας έμφαση στην απόφαση των δικαστών αντί των ενόρκων.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δείχνει απογοητευμένο για το νομικό πλαίσιο κατά της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα και μερικοί πιστεύουν ότι είναι λίγο ικανοποιητικό, άρα θα έπρεπε οι νομοθέτες να μελετήσουν καλύτερα τις ανάγκες των πολιτών για προστασία ώστε ο νόμος να τις καλύπτει.

Ένα σημαντικό ποσοστό θεωρεί πως οι λόγοι που επηρεάζουν ένα άτομο να ασκήσει βία μέσα στην οικογένεια είναι ψυχολογικοί, οικονομικοί, σεξουαλικοί, όπως επίσης και λόγοι εξάρτησης (αλκοόλ, ναρκωτικά, χάπια, κτλ.) ή ζήλιας. Ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό πιστεύει, ότι είναι κάποια άλλη αιτία ή συνδυασμός των παραπάνω.

Θετικά είναι τα συμπεράσματα των αποτελεσμάτων για το πόσο επηρεάζονται τα παιδιά από την ενδοοικογενειακή βία, όταν η πλειοψηφία πιστεύει ότι είναι η πρώτη αιτία, ώστε να διαπράξουν και εκείνα το ίδιο στο μέλλον. Μικρότερο ποσοστό πιστεύει, ότι μπορεί να τα επηρεάσει αρνητικά γενικότερα στη ζωή τους και μόλις ένα μικρό ποσοστό δείχνει δύσπιστο ως προς αυτό το ενδεχόμενο.

Η ομοφωνία των ερωτηθέντων αφήνει αισιόδοξο μήνυμα ότι πλέων οι πολίτες είναι υποψιασμένοι και μπορούν να «διαβάσουν» ενδεχομένως μια περιεργή συμπεριφορά ενός παιδιού, εφόσον αυτό έχει υποστεί κάποιο είδους βία.

Συμπεραίνουμε, ότι οι ερωτηθέντες δεν πείθονται πως το σύμφωνο συμβίωσης θα είναι ικανό να μειώσει ενδεχομένως και να σταματήσει την ενδοοικογενειακή βία σε ένα ζευγάρι, γι' αυτό και η πλειοψηφία απαντά αρνητικά σε αντίθεση με το μικρό ποσοστό που απαντά θετικά.

Παρατηρούμε ισοψηφία σε αυτούς που θεωρούν πως υπάρχει ανεπαρκή κοινωνική πρόνοια των κακοποιημένων γυναικών/μητέρων και των παιδιών τους και σ' αυτούς που δεν θέλησαν να πάρουν θέση. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα για το πόσο μεγάλη ανάγκη υπάρχει στην κοινωνία να πιστέψουν στην βοήθεια και την κοινωνική πρόνοια των θυμάτων. Μόλις ένα μικρό ποσοστό από αυτούς θεωρούν ότι υπάρχει επαρκής βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα κοινωνική πρόνοια.

Κάτι αντίστοιχο συμπεραίνουμε και για τη νομική κάλυψη της 3^{ης} ηλικίας. Η πλειοψηφία πιστεύει ότι υπάρχει ελλιπής έως και ανεπαρκής κάλυψη για αυτούς τους ανθρώπους που ενδεχομένως να χρειάζονται τον ίδιο βαθμό βοήθειας και προστασίας με τα παιδιά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως φαίνεται από την εργασία, η ανάπτυξη και οι εξελίξεις στην κοινωνία μας, η ανάγκη ύπαρξης ενός νομοθετικού πλαισίου που θα προστατεύει το δικαίωμα της γυναίκας και του παιδιού και τέλος η αναμφισβήτητη διατήρηση της αξιοπρέπειας τους, οδήγησε στην ψήφιση των ν. 1609/1986 και ν. 3500/2006. Οι διατάξεις τους, στο σύνολο τους, θα μπορούσε να υποθεί πως αντεπεξέρχονται στις νέες ανάγκες και απαιτήσεις της κοινωνίας. Ο ρυθμιστικός του ρόλος είναι σημαντικός και κατευθύνει τους κανόνες που πρέπει να διέπουν, τόσο τη διαδικασία της αμβλώσεως όσο και το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

Η είσοδος της γυναίκας στην αγορά εργασίας, οι αυξανόμενες προσωπικές ανάγκες του κάθε ατόμου και η έλλειψη ελεύθερου χρόνου του ανθρώπου σήμερα, οι μεγαλύτερες απαιτήσεις για την ανατροφή των παιδιών, σε συνάρτηση με την αντικατάσταση της εκτεταμένης οικογένειας από την αρχική μορφή της και αργότερα στη σύγχρονη οικογένεια, είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση των άτυπων δικτύων φροντίδας και τη μείωση του επιθυμητού αριθμού παιδιών.

Επειδή η έκτρωση, αποτέλεσε ένα σοβαρά αμφιλεγόμενο ηθικό και νομικό θέμα θεωρήθηκε σκόπιμη η παράθεση του πρόσφατου νόμου και των υπουργικών διατάξεων που τον υλοποιούν. Συχνά τα αποτελέσματα των αμβλώσεων είναι επικίνδυνα για τη σωματική αλλά και ψυχική υγεία μιας γυναίκας, λόγω της ελλιπούς τους ενημέρωσης, πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης, ενώ επιπλέον αισθάνονται ένοχες εφόσον προβαίνουν σε μια παράνομη πράξη.

Σύμφωνα με έρευνα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας ετησίως περίπου 210.000.000 γυναίκες μένουν έγκυες σε όλο τον κόσμο και διεξάγονται 50.000.000 εκτρώσεις. Από αυτές, 20.000.000 διενεργούνται κάτω από επισφαλείς συνθήκες, από τις οποίες το 90% πραγματοποιείται στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στο 94% από τις χώρες αυτές οι αμβλώσεις απαγορεύονται βάσει νόμου και αναφέρεται, ότι 1 στις 250 γυναίκες μετά από την επέμβαση καταλήγει. Αντίθετα, στις αναπτυγμένες χώρες οι περιπτώσεις γυναικών που καταλήγουν είναι 1 στις 3.700.¹⁵³

Ένα άλλο θέμα το οποίο μελετήθηκε στην πτυχιακή εργασία είναι το νομικό πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας και οι επιπτώσεις αυτής.

¹⁵³ <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/seyp/nos/2005/Mpimper/attached-document/2005Mpimper.pdf>

Το σύνταγμα, της Ελλάδας, προβλέπει τη διασφάλιση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για γυναίκες και άνδρες, συγχρόνως δε, υποχρεώνει και τα τρία σώματα (νομοθετικό, εκτελεστικό, δικαστικό) να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών, ανεξάρτητα από το φύλο τους, και να λαμβάνουν τα αναγκαία, για την προστασία τους μέτρα.

Μία από τις σημαντικότερες δυσχέρειες, αναφορικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας στο πλαίσιο της οικογένειας, είναι το λεγόμενο «πέπλο σιωπής» που καλύπτει τα ανάλογα περιστατικά. Οι περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας που καταγράφονται και βλέπουν το φως της δημοσιότητας αποτελούν μόνο την κορυφή ενός παγόβουνου. Ενδεικτικά αναφέρετε, πως σε παγκόσμιο επίπεδο, υπολογίζεται, ότι δεν καταγράφονται σε επίσημες στατιστικές 60 εκατομμύρια γυναίκες, θύματα των ίδιων των οικογενειών τους, δολοφονημένες εκ προμελέτης ή μέσω παραμέλησης.¹⁵⁴

Όσο και αν γίνονται προσπάθειες να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε οι γυναίκες-θύματα κακοποίησης να μπορούν εύκολα να μιλήσουν για το πρόβλημά τους, πολλές απ' αυτές αδυνατούν να σπάσουν τη σιωπή τους και να προχωρήσουν στην καταγγελία του δράστη. Οι γυναίκες που βιώνουν καθημερινή βία από το σύζυγο/ σύντροφό τους, τείνουν να αρνούνται την κατάσταση, άλλοτε γιατί ειλικρινά πιστεύουν ότι τα πράγματα θα βελτιωθούν και άλλοτε από ντροπή, ενοχή και φόβο. Ειδικά ο φόβος ότι μπορεί να χάσουν τα παιδιά τους, τις απωθεί να αντιδράσουν και τις κάνει να αποκρύπτουν το πρόβλημά τους. Η κατάσταση εμπλέκεται και από άλλους παράγοντες όπως είναι η επιθυμία να προστατέψουν το σπίτι ή τα παιδιά, ή η αγάπη για έναν σύντροφο για τον οποίο εφευρίσκουν δικαιολογίες. Η οικονομική εξάρτηση και ο φόβος απώλειας των παιδιών είναι υπαρκτοί αλλά όχι οι κύριοι παράγοντες που οδηγούν στη μη παραδοχή της συζυγικής βίας. Άλλωστε, και οικονομικά ανεξάρτητες γυναίκες υπομένουν συζυγική βία.

Αποδεικνύεται λοιπόν, πως η υπόθεση εργασίας μας επαληθεύεται, εφ' όσον όλοι στο σύνολό τους θεωρούν πως, τόσο ο νόμος για την «Τεχνητή Διακοπή της Κύησης», όσο και νομός που αφορά την ενδοοικογενειακή βία, θα πρέπει να δώσουν έμφαση, στη διαφύλαξη των δικαιωμάτων της γυναικός και των παιδιών. Επιπλέον, όπως φαίνεται και από την πτυχιακή εργασία, ειδικά για ότι αφορά τις αμβλώσεις, ότι οι πολίτες είναι σε μεγάλο βαθμό ευαισθητοποιημένοι και διακρίνουμε την ανάγκη τους, ώστε να υπάρχουν κρατικοί μηχανισμοί, οι οποίοι να παρέχουν ενημέρωση και

¹⁵⁴ Βλ. «Έρευνα του Κέντρου Ερευνών Innocenti της Unicef στη Φλωρεντία», Ημερομηνία Έκδοσης: Μάιος, 2000, <http://www.unicef.gr/reports/domviol.php,13/05/2005>

πρόληψη, διασφαλίζοντας τα δικαιώματα της γυναίκας αλλά και του εμβρύου αντίστοιχα. Όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία, εδώ φαίνεται αναμφισβήτητα, πως οι ερωτώμενοι την καταδικάζουν και ομόφωνα συμφωνούν, πως η κοινωνία θα πρέπει να παρέχει βοήθεια τόσο στις κακοποιημένες γυναίκες, όσο και στα παιδιά.

Εξάλλου, τα τελευταία χρόνια, γίνονται αξιόλογες προσπάθειες, τόσο από μέρους της πολιτείας, όσο και από ιδιωτικές πρωτοβουλίες, που στοχεύουν στην εκπαίδευση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, τόσο του ευρύτερου πληθυσμού, όσο και των εμπλεκόμενων επαγγελματιών με το φαινόμενο της κακοποίησης. Αναμφίβολα, τα πράγματα από παλαιότερα έχουν βελτιωθεί και με την πάροδο του χρόνου θα βελτιωθούν περισσότερο.

Τελειώνοντας, θα πρέπει να τονιστεί πως για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της άμβλωσης και της ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει τόσο η πολιτεία και οι αρμόδιες αρχές όσο και οι ίδιοι οι πολίτες να ευαισθητοποιηθούν. Συγκεκριμένα, κρίνεται απαραίτητη μια πολυεπίπεδη και συστηματική προσέγγιση του φαινομένου σε τρία επίπεδα, την πρωτοβάθμια πρόληψη, την δευτεροβάθμια παρέμβαση και την τριτοβάθμια παρέμβαση.

Επίσης, θα πρέπει η κοινωνία μέσω των αρμοδίων φορέων να παρέχει επαρκή ενημέρωση τόσο στις γυναίκες όσο και στους άντρες για τις διαδικασίες πρόληψης μιας εγκυμοσύνης. Εξ' αιτίας των επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει μια άμβλωση (σωματικές – ψυχολογικές) είναι αναγκαίο η γυναίκα πριν προβεί σε μια τέτοια ενέργεια να λάβει υπόψη της όλες τις παραμέτρους κάνοντας μια συνειδητή επιλογή.

Εν κατακλείδι και όπως διαφαίνεται απο την έρευνα της πτυχιακής εργασίας, πολλοί από τους ερωτηθέντες αν και αγνοούν τις διατάξεις των δύο νόμων, είναι απόλυτα ευαισθητοποιημένοι τόσο στο θέμα της άμβλωσης όσο και στο θέμα ενδοοικογενειακής βίας. Ύψιστη προσπάθεια για τη σωστότερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των δύο παραπάνω φαινομένων, είναι η ενημέρωση των πολιτών από την ίδια την κοινωνία και τις αρμόδιες αρχές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανώνυμος, <http://www.avgi.gr/ArticleActions/show.action?articleID=457751>, ανακτήθηκε στις 03-12-2009
- Ανώνυμος, <http://health.in.gr/pregn/article.asp?ArticleId=17741&CurrentTopId=17670&IssueTitle=%C5%E3%EA%F5%EC%EF%F3%FD%ED%E7>, αναρτήθηκε στις 18-12-2009
- Ανώνυμος, <http://health.in.gr/pregn/article.asp?ArticleId=17741&CurrentTopId=17670&IssueTitle=%C5%E3%EA%F5%EC%EF%F3%FD%ED%E7>, ανακτήθηκε στις 03-02-2010
- Ανώνυμος, http://tovima.dolnet.gr/print_article.php?e=B&f=14165&m=A36&aa=1, αναρτήθηκε στις 02-03-2011
- Ανώνυμος, <http://www.gonis.gr/index.php?>, αναρτήθηκε στις 15-03-2011
- Ανώνυμος, <http://www.healthierworld.gr/portal/cc7146d26842552e/31ab328e47c4ea3f/e4d78a6b4d93e1d7/ff3f6b76fcf005c7/10f99288a55b29b1.html>, αναρτήθηκε στις 20-01-2010
- Ανώνυμος, <http://www.akazoo.gr/Forum/Forum.aspx?node=forum&g=posts&t=475>, αναρτήθηκε στις 18-12-2009
- Α. Μανιάτης, Δίκαιο Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009
- Α.Γκατζιούρα, (2003-2004). Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα· Δικαιώματα στην άμβλωση, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα
- Β.Βλάχου, Η βία κατά των γυναικών-Ερευνητικά δεδομένα-Σύγχρονοι προβληματισμοί, ΠοινΔικ 2006
- Β.-Χ.Δρίτσα, (2010). Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα· αμβλώσεις και συνταγματικά δίκαια της μητέρας και του εμβρύου, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 2010
- Β Μαυρομάτης, www.freeinquiry.gr, ανακτήθηκε στις 10-12-2009
- Γ. Μόσχος, www.0-18.gr/downloads/i-prostasia-ton-paidion, ανακτήθηκε στις 13-03-2011
- Δ. Χλοπτσιούδης, <http://www.scribd.com/doc/6598348/>, αναρτήθηκε στις 06-05-2010
- Δ. Χ. Καραγιάννης, εγκλήματα κατά της ζωής, Εκδόσεις Αντ. Α. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 2009
- Ε.Γκικόντε, <http://apneagr.blogspot.com/2009/05/100000-300000.html>, ανακτήθηκε 10-02-2010

- Ε. Δ. Πρωτοπαπαδάκης, Άμβλωση σε Πρώιμο Στάδιο και Ηθική Αξιολόγηση Αθήνα Οκτώβριος-Νοέμβριος 2005
- Ετήσια έκθεση 2007,
http://www.synigoros.gr/pdfs/annual_06_pdfs/annual_ap_dp_06.pdf, ανακτήθηκε στις 13-03-2011
- Εφημερις της κυβερνήσεως, αρ. φύλλου 232,24/10/2006,
<http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=2dMZcUJnG00%3D&tabid=132>
- Θ. Παπαθεοδώρου, Η ποινικοποίηση της ενδοοικογενειακής βίας-Συγκριτική προσέγγιση, ΠΔ 2007
- Ι. Μπέκκας, Έγκλημα κατά της ζωής και της υγείας, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 2002
- Κ.Κοκκότη, (2006). Ηθικά ζητήματα γύρω από τη διακοπή της κύησης, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα
- Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, Η άρνηση της παροχής ιατρικών υπηρεσιών και η ευθύνη κατά το άρθρο 8 του ν. 2251/1994, ΚριτΕ 1996/2.
- Κ. Σπινέλλη, Εγκληματολογία. Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις. Νομικές Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1985
- Μ. ΠΙΤΣΙΛΙΔΗΣ, http://www.pitsilidis.gr/magazine_gr.asp?category=24&id=369, ανακτήθηκε στις 15-02-2010
- Μ. Πετροπούλου, εφημερίδα «Κυριακάτικη», δημοσιεύτηκε στις 16/4/06
- Ρ. Βούρτση, <http://night-flights.pblogs.gr/2007/08/aneipithymhth-egkymosynh-amblwsh.html>, ανακτήθηκε στις 03-02-2010
- Ρ. Σκούταρη, <http://users.otenet.gr/~scoutari/mfk.html>, αναρτήθηκε στις 06-05-2010
- Σ. Κότσιανος, Η ποινική και αστική ευθύνη του ιατρού, 2 εκδ., 1977
- Σ. Σταύρου, <http://www.sigmalive.com/simerini/news/local/267573>, αναρτήθηκε στις 15-06-2010
- Συμεωνίδου-Καστανίδου, κατά της ζωής , εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Αθήνα 1984
- Συνήγορος του πολίτη- ενδοοικογενειακή βία, <http://www.0-18.gr/downloads/diataksi-arofasi-eisprotsyroy-gia-somatiki-timoria>, ανακτήθηκε στις 13-03-2011
- Χ. Δημόπουλο /Λαγού Ν. (επιμ.), Ειρηγήσεις Εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη έκδ.2099

X. Καραμπαγιάς, <http://xkarampagias.gr/page2.php?post=40>, ανακτήθηκε στις 15-12-2010

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Νομική προσέγγιση αμβλώσεων και ενδοοικογενειακής βίας

Συμπληρώστε με ένα X το τετραγωνίδιο που ταιριάζει στα στοιχεία σας.

Ηλικία : 20 και κάτω , 20-30 ετών ,
31-40 40 και άνω

Φύλο : Άρρεν Θήλυ

Γραμματικές γνώσεις : ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΑΝΩΤΑΤΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ(Τ.Ε.Ι- Α.Ε.Ι.)
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ

1. Κατά τη γνώμη σας παραβιάζεται συχνά το νομοθετικό πλαίσιο περί αμβλώσεως

στην Ελλάδα;

Ναι

Όχι

Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

2 Πιστευτέ πως πρέπει να είναι ποινικά κολάσιμη πράξη η άμβλωση;

Ναι

Όχι

Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

3 Σε περίπτωση άμβλωσης θεωρείται ότι το έμβρυο έχει μεγαλύτερο δικαίωμα στη ζωή από ότι η έγκυος;

Μεγαλύτερο

Ίσο

Μικρότερο

4 Υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις κατά τη γνώμη σας όπου πρέπει να έχει δικαίωμα η γυναίκα να αποφασίζει την άμβλωση ή όχι;

Ναι

Όχι

Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

5 Θα πρέπει ο πατέρας να έχει νομικά ή άτυπα από την νομοθεσία το δικαίωμα να

εγκρίνει την άμβλωση;

Ναι

Όχι

Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ

6 Αν η εγκυμοσύνη προήλθε από βιασμό ή από κατάχρηση σε ασέλγεια είναι καλύτερο για μια γυναίκα να προχωρήσει σε άμβλωση;

Ναι

Όχι

Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

7. Ποιοι θεωρείται ότι είναι οι λόγοι που οδηγούν στην άμβλωση;

Κοινωνικοί

Οικονομικοί

Υγείας

Ψυχολογικοί

Λόγοι ευγονικοί

Όλα τα παραπάνω

Άλλο

8. Τα κακουργήματα κατά της άμβλωσης και της πράξης ενδοοικογενειακής βίας κατά τη γνώμη σας,θα έπρεπε να εκδικάζονται από :

Τακτικά ποινικά δικαστήρια (αποτελείται μόνο από δικαστές, καθόλου ενόρκους, μόνο επαγγελματίες δικαστές κατώτερου βαθμού-εκδικάζονται πλημελλήματα)

Μικτά ορκοτά δικαστήρια (αποτελείται από 4 δικαστές και 3 ενόρκους)

Μικτά ορκοτά εφετεία (αποτελείται από 3 δικαστές και 4 ενόρκους)

Τριμελή εφετεία κακουργημάτων (καθόλου ένορκοι μόνο δικαστές)

Αμιγή ορκοτά δικαστήρια (αποτελείται μόνο από ενόρκους)

Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ

9. Πιστεύετε είναι ικανοποιητικό το νομοθετικό πλαίσιο κατά της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα;

Πολύ

Αρκετά

Λίγο

Καθόλου

Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ

10. Ποιοι παράγοντες θεωρείται επηρεάζουν ένα άτομο σε μια οικογένεια να ασκεί βία;

Ψυχολογικοί

Οικονομικοί

Σεξουαλικοί (π.χ. ανικανότητα)

Λόγοι εξάρτησης(αλκοόλ, ναρκωτικά, χάπια, κτλ.)

Ζήλια

Όλα τα παραπάνω

Άλλο

11. Κατά τη γνώμη σας όταν ασκείται βία μέσα στο σπίτι μπορεί να επηρεάσει την προσωπικότητα των παιδιών ώστε να ασκήσουν βία στο μέλλον;

Μπορεί

Μπορεί ώστε τα παιδιά να ασκήσουν βία στην οικογένεια τους

Δεν μπορεί

12. Ποια συμπεριφορά πιστεύετε ότι εκδηλώνουν τα παιδιά όταν έχουν υποστεί βία από κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο;

Φόβο

Βία

Ανασφάλεια

Απομόνωση

Ψέματα/ κρυψίνια

Όλα τα παραπάνω

Άλλο

13. Πιστεύεται ότι το σύμφωνο συμβίωσης θα μειώσει έως και σταματήσει την ενδοοικογενειακή βία σε ένα ζευγάρι; (ορισμός σύμφωνο συμβίωσης)
- Ναι
- Όχι
14. Πιστεύεται υπάρχει επαρκής κοινωνική πρόνοια για τις κακοποιημένες γυναίκες/μητέρες και τα παιδιά του;
- Ανεπαρκής
- Επαρκής βραχυπρόθεσμα
- Επαρκής μεσοπρόθεσμα
- Επαρκής μακροπρόθεσμα
- Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ
15. Θεωρείται ότι ο νόμος περί ενδοοικογενειακής βίας προσφέρει ικανοποιητική νομική κάλυψη στην 3^η ηλικία;
- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ

B. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1.1. Ηλικία ερωτηθέντων

Διάγραμμα 1.2. Φύλο ερωτηθέντων

Διάγραμμα 1.3. Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Διάγραμμα 1.4. Κατά τη γνώμη σας παραβιάζεται συχνά το νομοθετικό πλαίσιο περί αμβλώσεως στην Ελλάδα;

Διάγραμμα 1.5. Πιστεύετε πως πρέπει να είναι ποινικά κολάσιμη πράξη η άμβλωση;

Διάγραμμα 1.6. Σε περίπτωση άμβλωσης θεωρείται ότι το έμβρυο έχει μεγαλύτερο δικαίωμα στη ζωή από ότι η έγκυος;

Διάγραμμα 1.7. Υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις κατά τη γνώμη σας όπου πρέπει να έχει δικαίωμα η γυναίκα να αποφασίζει την άμβλωση ή όχι;

Διάγραμμα 1.8 Θα πρέπει ο πατέρας να έχει νομικά ή άτυπα από την νομοθεσία το δικαίωμα να εγκρίνει την άμβλωση;

Διάγραμμα 1.9 Αν η εγκυμοσύνη προήλθε από βιασμό ή από κατάχρηση σε ασέλγεια είναι καλύτερο για μια γυναίκα να προχωρήσει σε άμβλωση;

Διάγραμμα 1.10. Ποιοι θεωρείται ότι είναι οι λόγοι που οδηγούν στην άμβλωση;

Διάγραμμα 1.11. Τα κακουργήματα κατά της άμβλωσης και της πράξης ενδοοικογενειακής βίας κατά τη γνώμη σας,θα έπρεπε να εκδικάζονται από

Διάγραμμα 1.12. Πιστεύετε είναι ικανοποιητικό το νομοθετικό πλαίσιο κατά της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα;

Διάγραμμα 1.13. Ποιοι παράγοντες θεωρείται επηρεάζουν ένα άτομο σε μια οικογένεια να ασκεί βία;

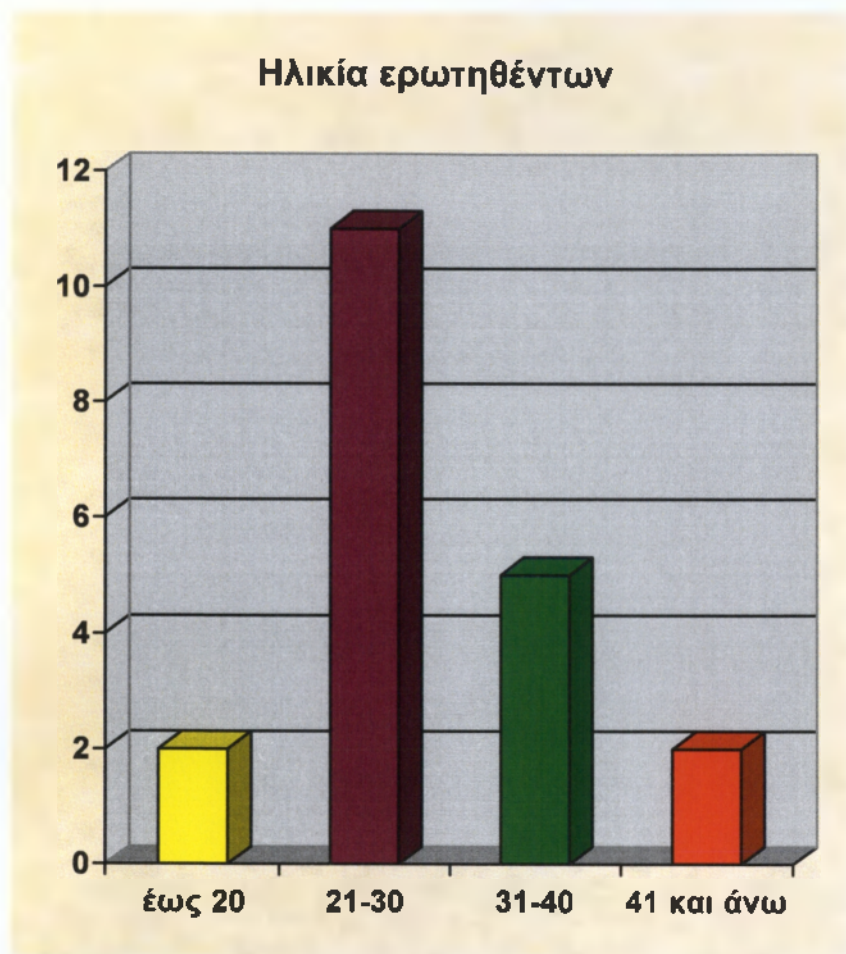
Διάγραμμα 1.14. Κατά τη γνώμη σας όταν ασκείτε βία μέσα στο σπίτι μπορεί να επηρεάσει την προσωπικότητα των παιδιών ώστε να ασκήσουν βία στο μέλλον;

Διάγραμμα 1.15. Ποια συμπεριφορά πιστεύετε ότι εκδηλώνουν τα παιδιά όταν έχουν υποστεί βία από κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο;

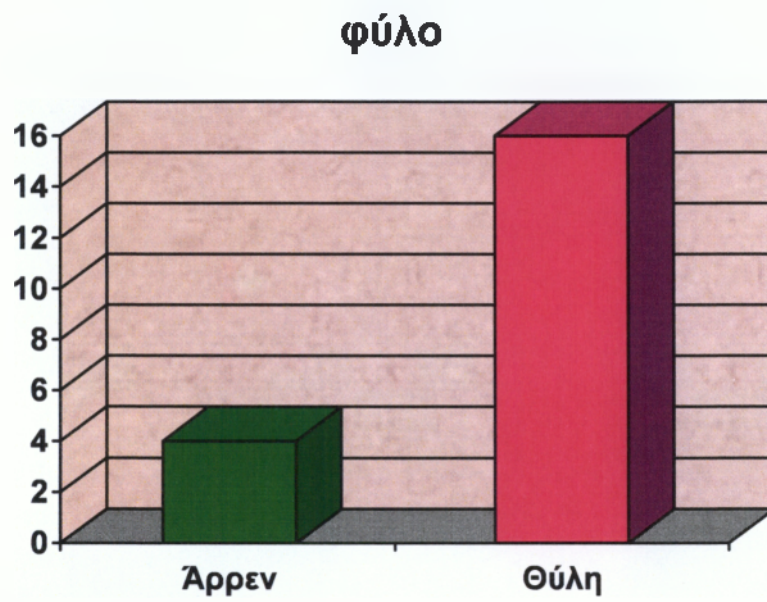
Διάγραμμα 1.16. Πιστεύεται ότι το σύμφωνο συμβίωσης θα μειώσει έως και σταματήσει την ενδοοικογενειακή βία σε ένα ζευγάρι; (ορισμός σύμφωνο συμβίωσης)

Διάγραμμα 1.17. Πιστεύεται υπάρχει επαρκής κοινωνική πρόνοια για τις κακοποιημένες γυναίκες/μητέρες και τα παιδιά του;

Διάγραμμα 1.18. Θεωρείται ότι ο νόμος περί ενδοοικογενειακής βίας προσφέρει ικανοποιητική νομική κάλυψη στην 3^η ηλικία;

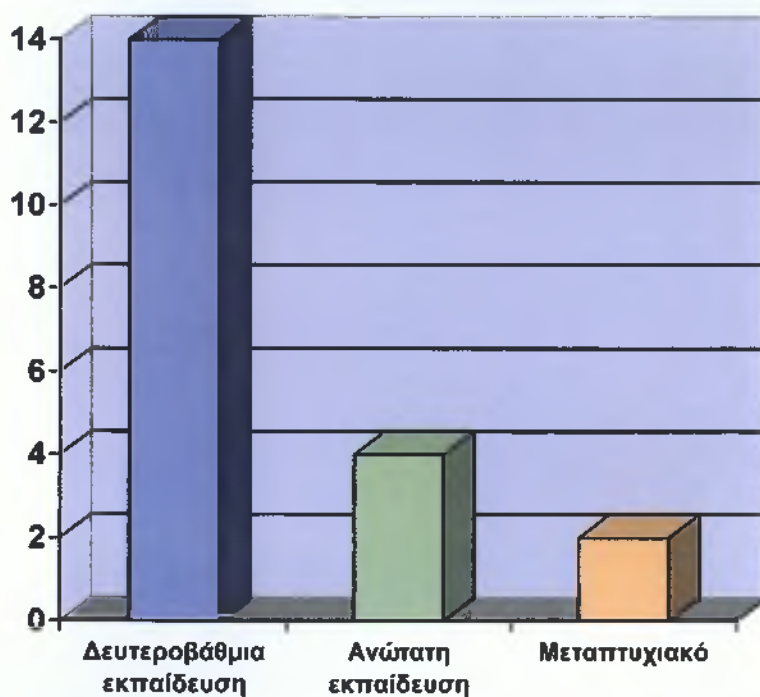

Διάγραμμα 1.1.
Ηλικία ερωτηθέντων

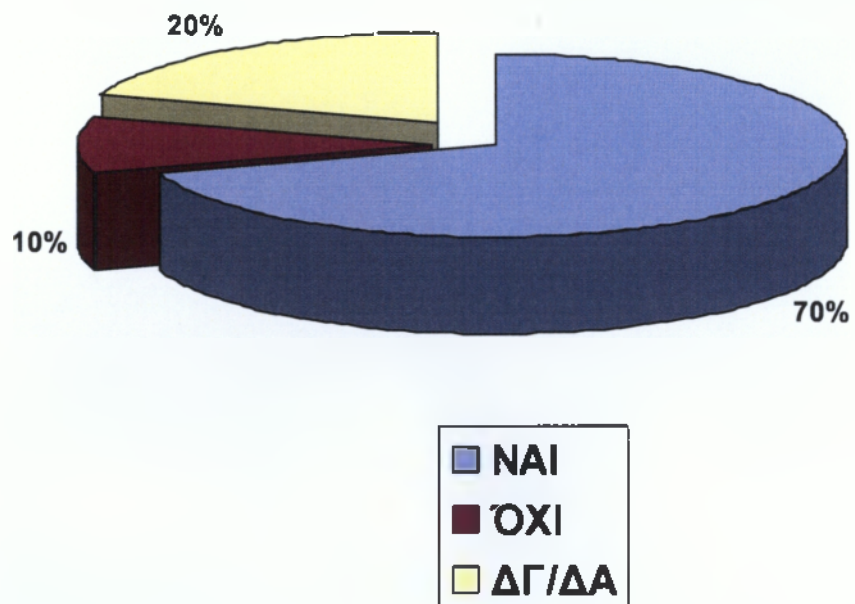
Διάγραμμα 1.2.
Φύλο ερωτηθέντων

Μορφωτικό επίπεδο

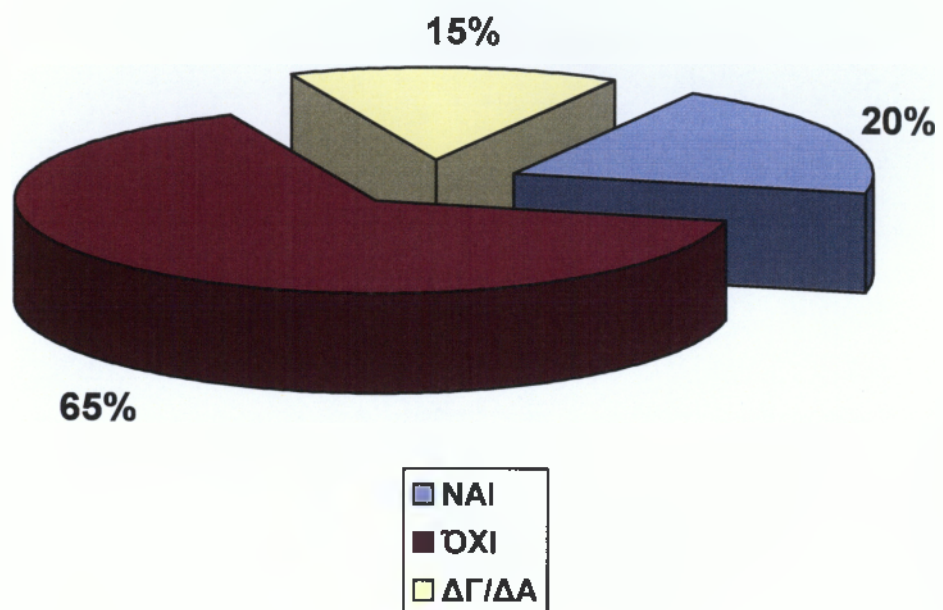
Διάγραμμα 1.3.

Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

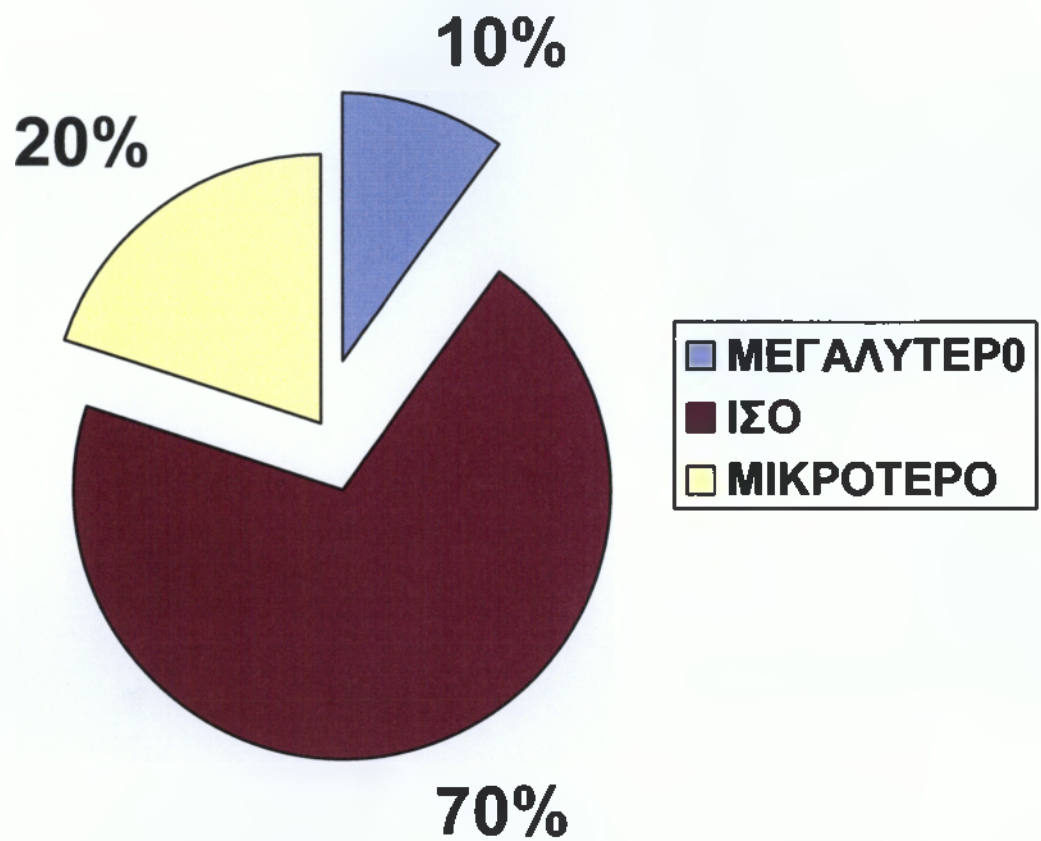
Διάγραμμα 1.4.

Κατά τη γνώμη σας παραβιάζεται συχνά το νομοθετικό πλαίσιο περί αμβλώσεως στην Ελλάδα;

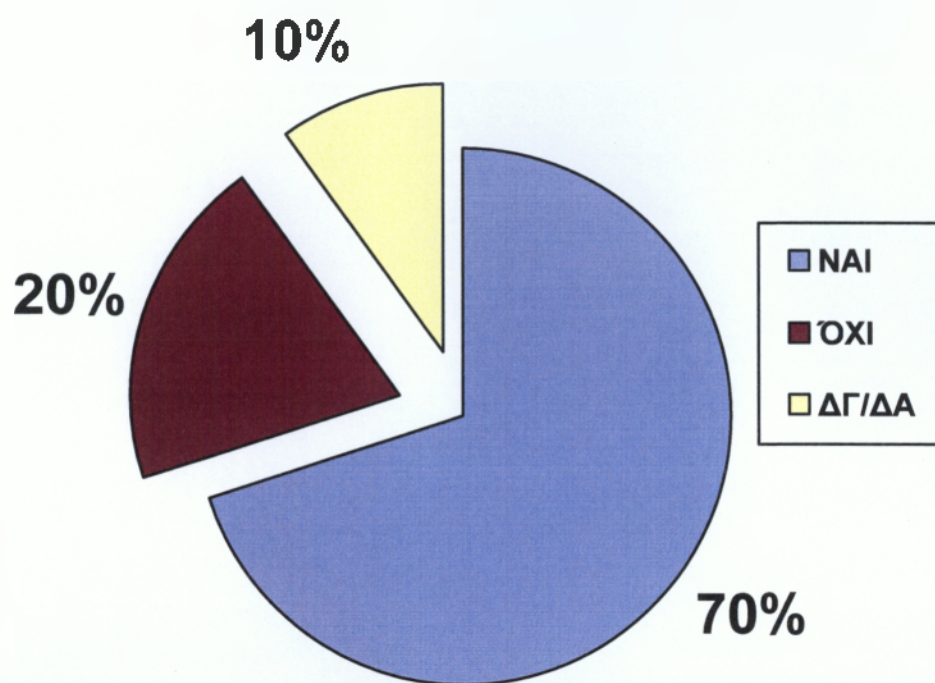
Διάγραμμα 1.5.

Πιστευτέ πως πρέπει να είναι ποινικά κολάσιμη πράξη η άμβλωση;

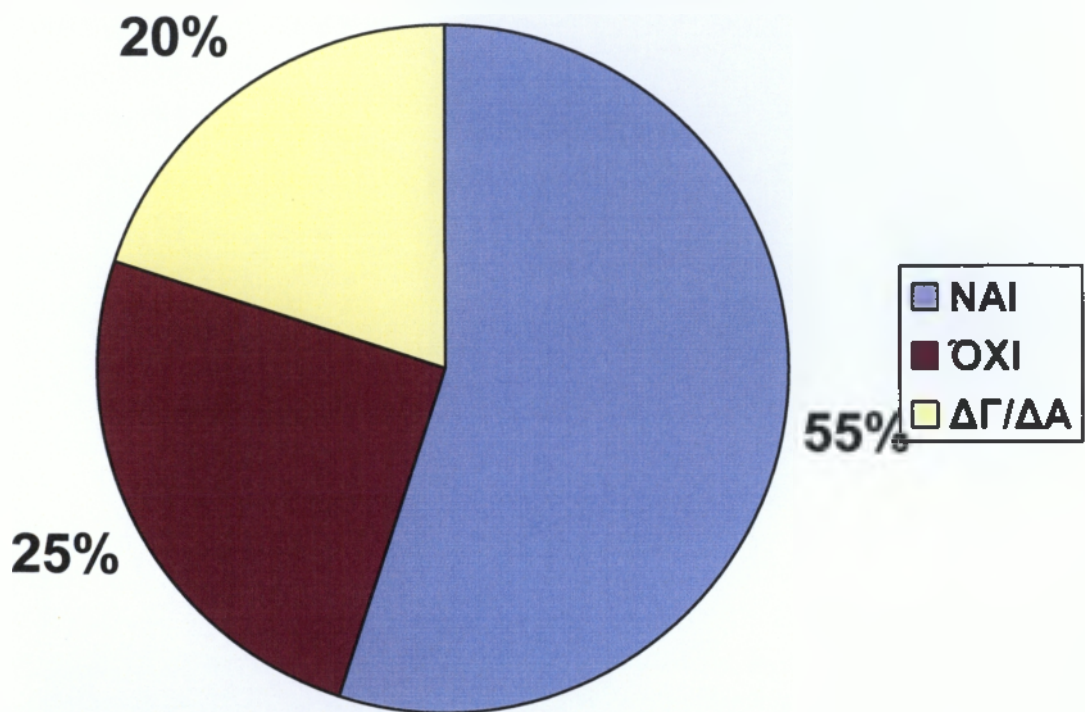
Διάγραμμα 1.6.

Σε περίπτωση άμβλωσης θεωρείται ότι το έμβρυο έχει μεγαλύτερο δικαίωμα στη ζωή από ότι η έγκυος;

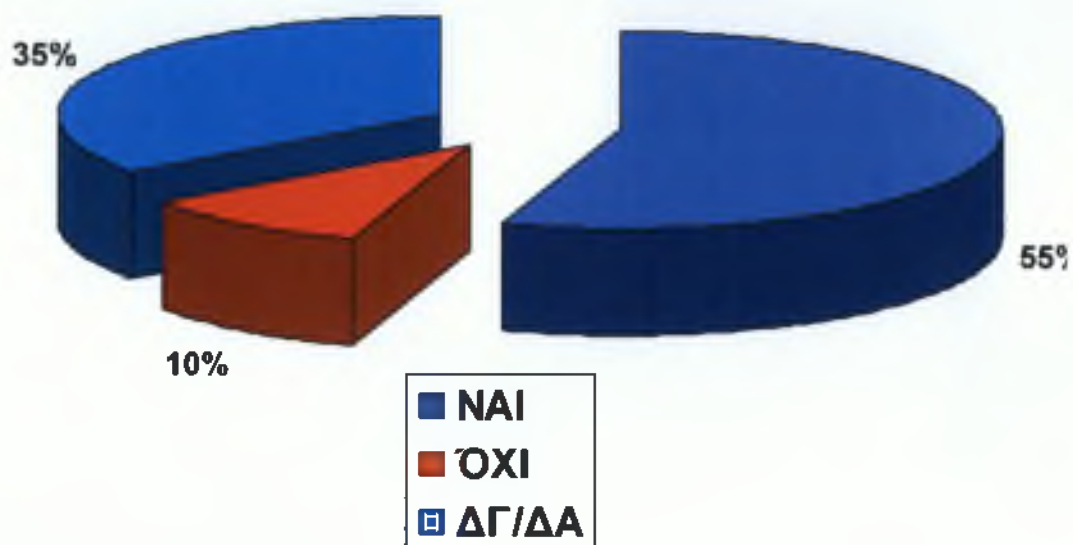
Διάγραμμα 1.7.

Υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις κατά τη γνώμη σας όπου πρέπει να έχει δικαίωμα η γυναίκα να αποφασίζει την άμβλωση ή όχι;

Διάγραμμα 1.8

Θα πρέπει ο πατέρας να έχει νομικά ή άτυπα από την νομοθεσία το δικαίωμα να εγκρίνει την άμβλωση;

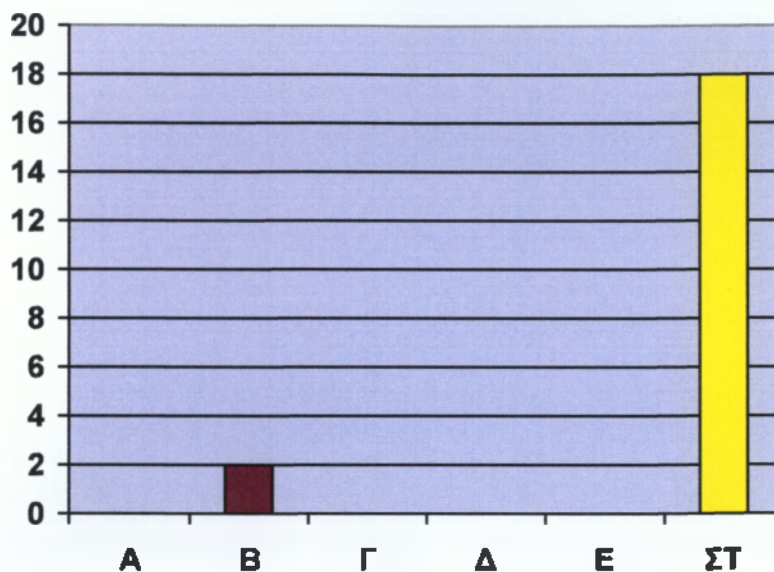
Διάγραμμα 1.9

Αν η εγκυμοσύνη προήλθε από βιασμό ή από κατάχρηση σε ασέλγεια είναι καλύτερο για μια γυναίκα να προχωρήσει σε άμβλωση;

Διάγραμμα 1.10.

Ποιοι θεωρείται ότι είναι οι λόγοι που οδήγησαν στην άμβλωση;

Διάγραμμα 1.11.

Τα κακούργηματα κατά της άμβλωσης και της πράξης ενδοοικογενειακής βίας κατά τη γνώμη σας, θα έπρεπε να εκδικάζονται από

A: Τακτικά ποινικά δικαστήρια (αποτελείται μόνο από δικαστές, καθόλου ενόρκους, μόνο επαγγελματίες δικαστές κατώτερου βαθμού-εκδικάζονται πλημελλήματα)

B: Μικτά ορκοτά δικαστήρια (αποτελείται από 4 δικαστές και 3 ενόρκους)

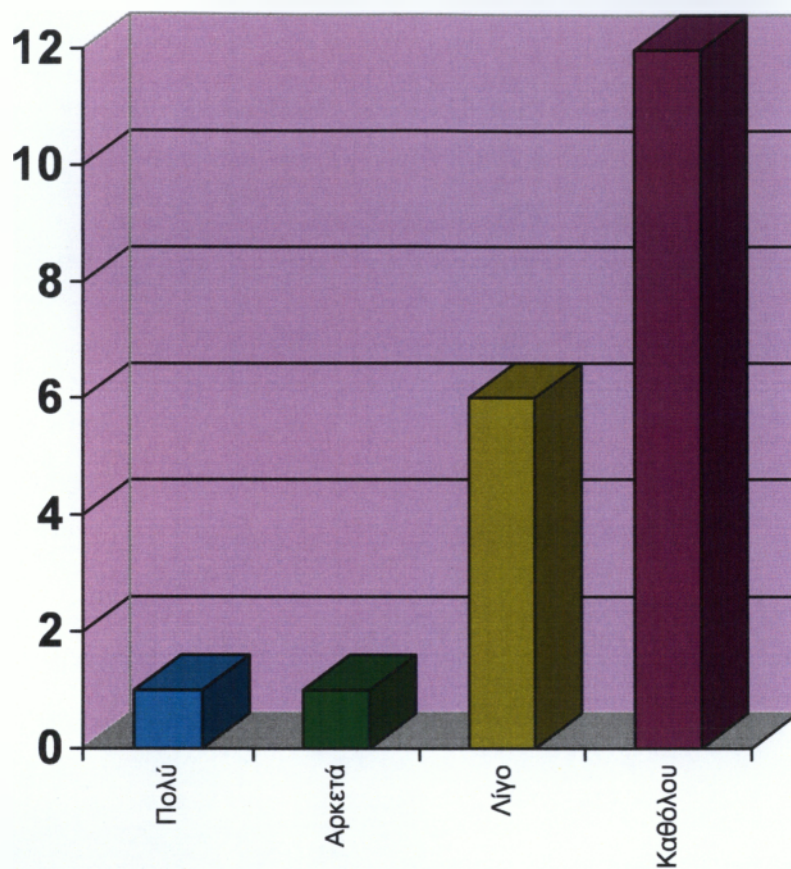
Γ: Μικτά ορκοτά εφετεία (αποτελείται από 3 δικαστές και 4 ενόρκους)

Δ: Τριμελή εφετεία κακούργημάτων (καθόλου ένορκοι μόνο δικαστές)

E: Αμιγή ορκοτά δικαστήρια (αποτελείται μόνο από ενόρκους)

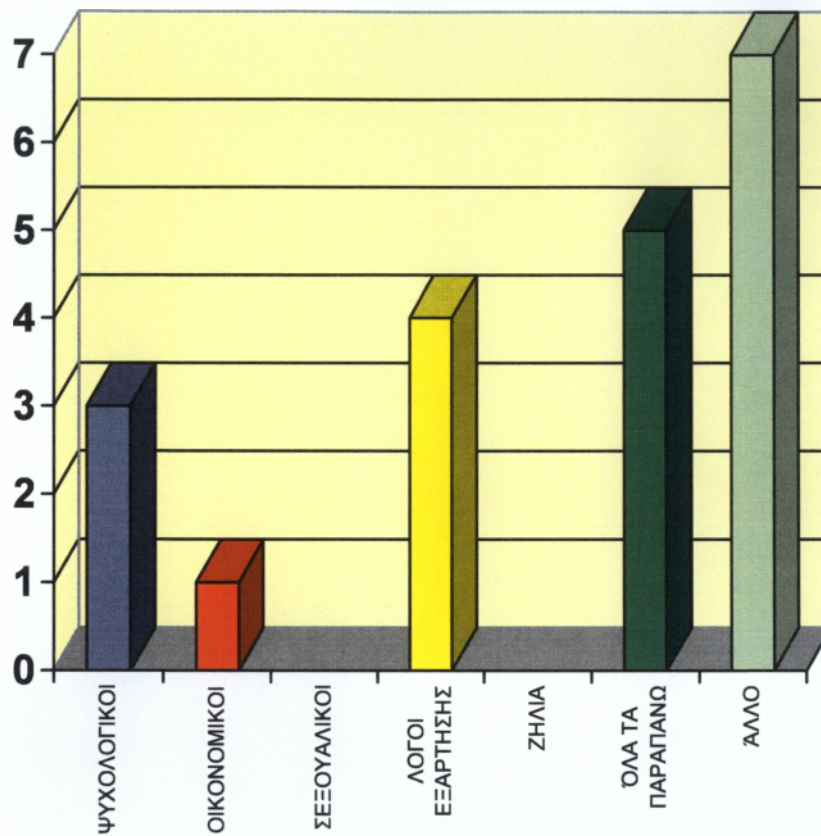
ΣΤ: Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ

Ερώτηση 9

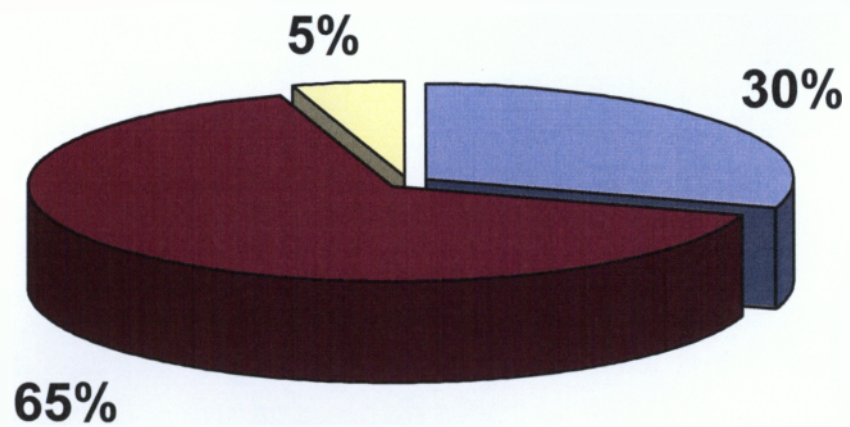
Διάγραμμα 1.12.

Πιστεύετε είναι ικανοποιητικό το νομοθετικό πλαίσιο κατά της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα;

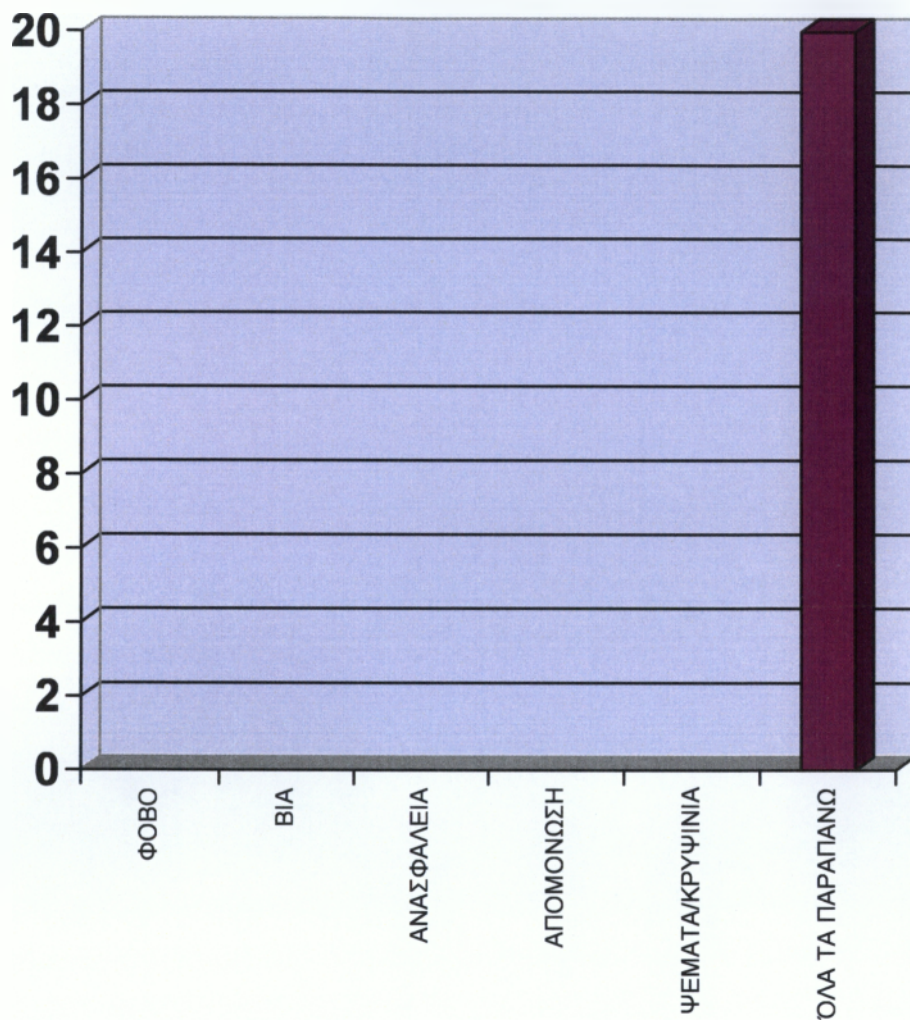
Διάγραμμα 1.13.

Ποιοι παράγοντες θεωρείται επηρεάζουν ένα άτομο σε μια οικογένεια να ασκεί βία;

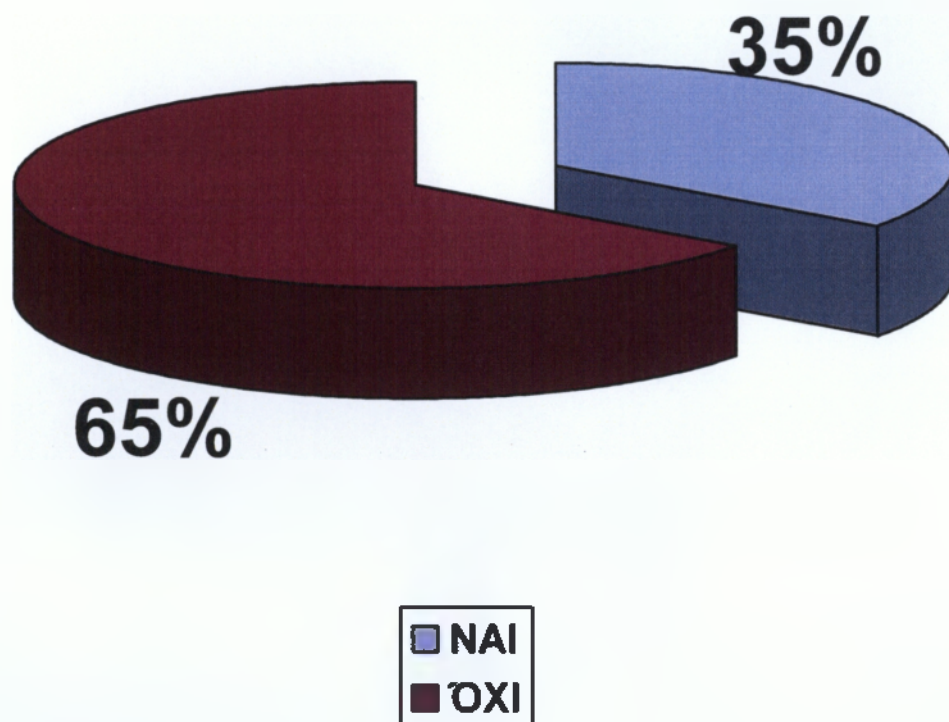
Διάγραμμα 1.14.

Κατά τη γνώμη σας όταν ασκείτε βία μέσα στο σπίτι μπορεί να επηρεάσει την προσωπικότητα των παιδιών ώστε να ασκήσουν βία στο μέλλον;

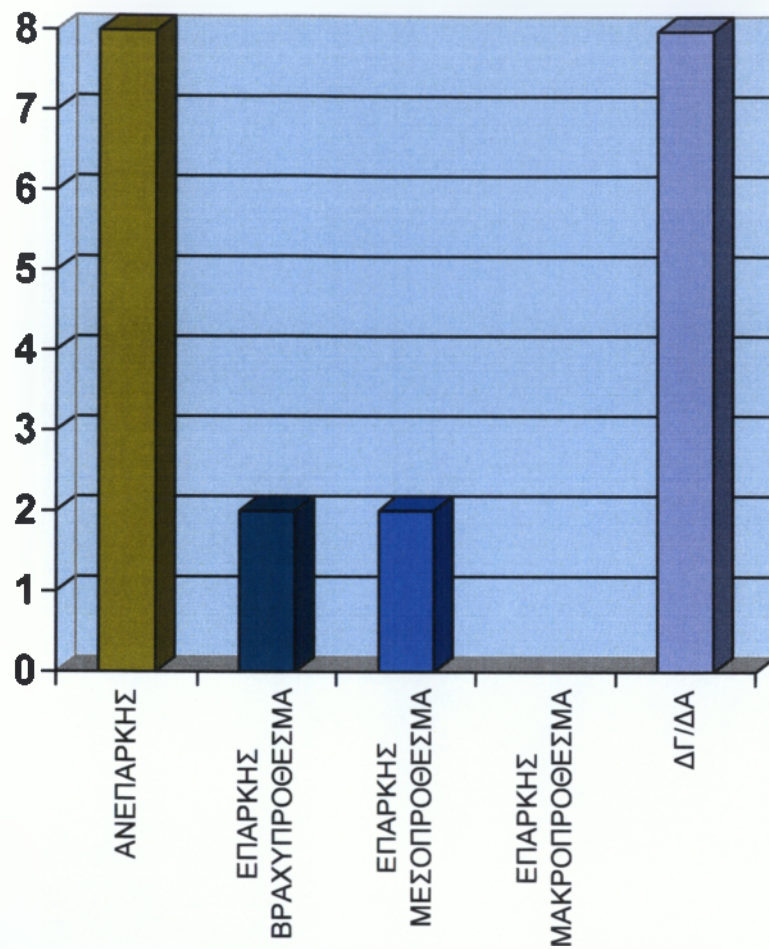
Διάγραμμα 1.15.

Ποια συμπεριφορά πιστεύετε ότι εκδηλώνουν τα παιδιά όταν έχουν υποστεί βία από κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο;

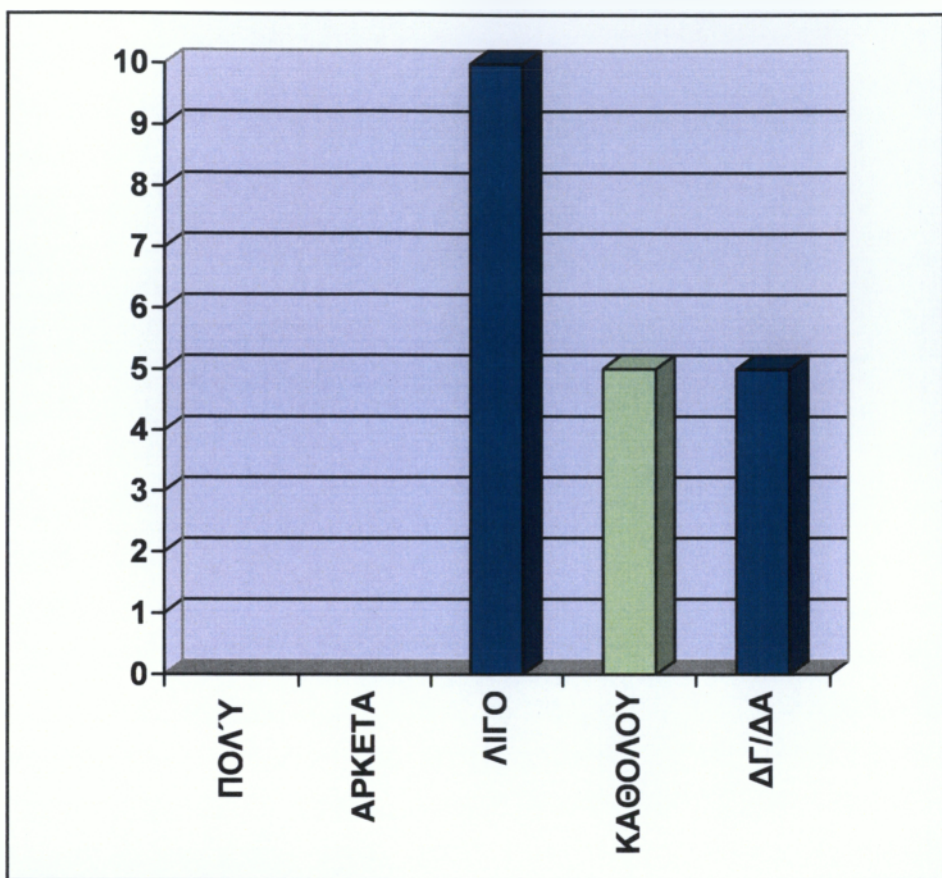
Διάγραμμα 1.16.

Πιστεύεται ότι το σύμφωνο συμβίωσης θα μειώσει έως και σταματήσει την ενδοοικογενειακή βία σε ένα ζευγάρι; (ορισμός σύμφωνο συμβίωσης)

Διάγραμμα 1.17.

Πιστεύεται υπάρχει επαρκής κοινωνική πρόνοια για τις κακοποιημένες γυναίκες/μητέρες και τα παιδιά του;

Διάγραμμα 1.18.

Θεωρείται ότι ο νόμος περί ενδοοικογενειακής βίας προσφέρει ικανοποιητική νομική κάλυψη στην 3^η ηλικία;

ΝΟΜΟΣ 1609/1986 (ΦΕΚ Α' 86)

ΤΕΧΝΗΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

1. Η μέριμνα για την προστασία της υγείας της γυναίκας και την εξασφάλιση περίθαλψης σε οργανωμένες νοσηλευτικές μονάδες κατά την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης είναι υποχρέωση της πολιτείας.

2. Με υπουργική απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των άλλων συναρμόδιων υπουργών ρυθμίζονται τα θέματα, που αφορούν:

α) την ενημέρωση για την απόκτηση επιθυμητών παιδιών και την αποφυγή ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης με επιστημονικώς κατάλληλα μέσα καθώς και για τις συνέπειες της διακοπής της εγκυμοσύνης.

β) την περίθαλψη της γυναίκας σε οργανωμένες νοσηλευτικές μονάδες, τις προδιαγραφές λειτουργίας των μονάδων αυτών, το χρόνο αποχής της γυναίκας από την εργασία και ό,τι άλλο απαιτείται για την αποκατάσταση και προστασία της υγείας της και

γ) τον τρόπο της προγεννητικής διάγνωσης στην περίπτωση β' της παραγράφου 4 του άρθρου 304 του Ποινικού Κώδικα.

3. Οι δαπάνες που απαιτούνται για την εφαρμογή των προηγούμενων παραγράφων καλύπτονται σύμφωνα με τη νομοθεσία για τις κοινωνικές ασφαλίσεις και με όσα ειδικότερα ορισθούν από την υπουργική απόφαση της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 2

Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 304 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίστανται ως εξής:

"4. Δεν είναι άδικη πράξη η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που ενεργείται με τη συναίνεση της εγκύου από γιατρό μαιευτήρα - γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα, αν συντρέχει μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Δεν έχουν συμπληρωθεί δώδεκα εβδομάδες εγκυμοσύνης.

β) Έχουν διαπιστωθεί με τα σύγχρονα μέσα προγεννητικής διάγνωσης ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού και η εγκυμοσύνη δεν έχει διάρκεια περισσότερο από είκοσι τέσσερις εβδομάδες.

γ) Υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται σχετική βεβαίωση και του κατά περίπτωση αρμόδιου γιατρού.

δ) Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί δεκαεννέα εβδομάδες εγκυμοσύνης.

"5. Αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης".

Άρθρο 3

Ο τίτλος και οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 304 του Π.Κ. τροποποιούνται ως εξής:

"Τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης

1. Όποιος χωρίς τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει την εγκυμοσύνη της τιμωρείται με κάθειρξη.

2.α. Όποιος με τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή προμηθεύει σ' αυτή μέσα για τη διακοπή της τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν ενεργεί κατά συνήθεια τις πράξεις αυτές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

β. Αν από την πράξη της προηγούμενης διάταξης προκληθεί βαρεία πάθηση του σώματος ή της διάνοιας της εγκύου, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστο δύο ετών και αν προκλήθηκε ο θάνατός της επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα έτη.

3. Έγκυος που διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα έτος".

Άρθρο 4

Στον Ποινικό Κώδικα προστίθεται το ακόλουθο άρθρο με αριθμό 304 Α.

"Άρθρο 304 Α

Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού

Όποιος επενεργεί παράνομα στην έγκυο με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας τιμωρείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 310".

Άρθρο 5

Το άρθρο 305 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"Άρθρο 305

Διαφήμιση μέσων τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης

1. Όποιος δημόσια ή με την κυκλοφορία εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων αναγγέλλει ή διαφημίζει, έστω και συγκαλυμμένα, φάρμακα ή άλλα αντικείμενα ή τρόπους ως κατάλληλους να προκαλέσουν τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης ή προσφέρει με τον ίδιο τρόπο υπηρεσίες δικές του ή άλλου για την εκτέλεση ή την υποβοήθηση διακοπής της εγκυμοσύνης τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο έτη.
2. Δεν είναι άδικη πράξη η ενημέρωση ή η υγειονομική διαφώτιση σχετικά με την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που γίνεται από τα κέντρα οικογενειακού προγραμματισμού, καθώς και η ενημέρωση γιατρών ή προσώπων που νόμιμα διακινούν μέσα τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης και οι σχετικές δημοσιεύσεις σε ειδικά ιατρικά ή φαρμακευτικά περιοδικά".

.....

Άρθρο 11

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 310

Βαριά σωματική βλάβη

1. Αν η πράξη του άρθρου 308 είχε επακόλουθο τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του παθόντος, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.
2. Βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση υπάρχει ιδίως αν η πράξη προξένησε στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά και μακροχρόνια αρρώστια ή σοβαρό ακρωτηριασμό ή αν τον εμπόδισε σημαντικά και για πολύ χρόνο να χρησιμοποιεί το σώμα ή τη διάνοιά του.
3. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε το αποτέλεσμα που προξένησε, τιμωρείται με κάθειρξη δέκα ετών.

Άρθρο 311

Θανατηφόρα βλάβη

Αν η σωματική βλάβη είχε επακόλουθο το θάνατο του παθόντος επιβάλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη.

Άρθρο 31

Τεχνητή διακοπή κύησης

1. Ο ιατρός μπορεί να επικαλεσθεί τους κανόνες και τις αρχές της ηθικής συνείδησής του και να αρνηθεί να εφαρμόσει ή να συμπράξει στη διαδικασία τεχνητής διακοπής της κύησης, εκτός εάν υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της υγείας της. Στην περίπτωση αυτή, απαιτείται σύμφωνη και αιτιολογημένη γνώμη του κατά περίπτωση αρμόδιου ιατρού.
2. Ο ιατρός οφείλει να παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη στη γυναίκα που ζητεί την παροχή των υπηρεσιών του, πριν προχωρήσει στη διακοπή της κύησης.

Άρθρο 2

Η άσκηση της ιατρικής ως λειτούργημα

1. Η άσκηση της ιατρικής είναι λειτούργημα που αποσκοπεί στη διατήρηση, βελτίωση και αποκατάσταση της 28 Νοεμβρίου 2005 σωματικής, πνευματικής και ψυχικής υγείας του ανθρώπου, καθώς και στην ανακούφισή του από τον πόνο.
2. Ο ιατρός τηρεί τον όρκο του Ιπποκράτη, ασκεί το έργο του σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και πρέπει, κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, να

αποφεύγει κάθε πράξη ή παράλειψη η οποία μπορεί να βλάψει την τιμή και την αξιοπρέπεια του ιατρού και να κλονίσει την πίστη του κοινού προς το ιατρικό επάγγελμα. Οφείλει, επίσης, να διατηρεί σε υψηλό επίπεδο την επαγγελματική του συμπεριφορά, ώστε να καταξιώνεται στη συνείδηση του κοινωνικού συνόλου και να προάγει το κύρος και την αξιοπιστία του ιατρικού σώματος. Ο ιατρός πρέπει να επιδεικνύει τη συμπεριφορά αυτή όχι μόνον κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, αλλά και στο πλαίσιο της γενικότερης κοινωνικής έκφρασης της προσωπικότητάς του.

3. Το ιατρικό λειτούργημα ασκείται σύμφωνα με τους γενικά αποδεκτούς και ισχύοντες κανόνες της ιατρικής επιστήμης. Διέπεται από απόλυτο σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους χωρίς διάκριση φύλου, φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, κοινωνικής θέσης ή πολιτικής ιδεολογίας.

4. Ο ιατρός σέβεται την ανθρώπινη ζωή ακόμη και κάτω από απειλή και δεν χρησιμοποιεί τις γνώσεις του ενάντια στις αρχές του ανθρωπισμού. Δεν συντρέχει ούτε παρέχει υποστήριξη σε βασανιστήρια ή άλλες μορφές εξευτελιστικής και απάνθρωπης συμπεριφοράς, οποιαδήποτε και αν είναι η πράξη για την οποία κατηγορείται ή θεωρείται ένοχο ή ύποπτο το θύμα αυτών των διαδικασιών, σε καιρό ειρήνης ή πολέμου.

5. Ο ιατρός, επικαλούμενος λόγους συνείδησης, έχει δικαίωμα να μη μετέχει σε νόμιμες ιατρικές επεμβάσεις στις οποίες αντιτίθεται συνειδησιακά, εκτός από επείγουσες περιπτώσεις.

6. Αν η κρίση του ιατρού ενδέχεται να επηρεασθεί από μία ιατρική κατάσταση από την οποία υποφέρει, καθώς και εάν ο ιατρός πάσχει ή είναι φορέας ενός μεταδοτικού νοσήματος, πρέπει να αναζητήσει συμβουλή από ιατρό εργασίας ή κατάλληλα καταρτισμένους συναδέλφους σχετικά με την αναγκαιότητα ή τον τρόπο αλλαγής παροχής των υπηρεσιών του. Στις περιπτώσεις αυτές, ο ιατρός δεν πρέπει να επαφίεται στην αποκλειστική προσωπική του εκτίμηση σχετικά με την ύπαρξη κινδύνου.

Άρθρο 13

Ιατρικό απόρρητο

1. Ο ιατρός οφείλει να τηρεί αυστηρά απόλυτη εχεμύθεια για οποιοδήποτε στοιχείο υποπίπτει στην αντίληψή του ή του αποκαλύπτει ο ασθενής ή τρίτοι, στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων του, και το οποίο αφορά στον ασθενή ή τους οικείους του.
2. Για την αυστηρή και αποτελεσματική τήρηση του ιατρικού απορρήτου, ο ιατρός οφείλει:
 - α) να ασκεί την αναγκαία εποπτεία στους βοηθούς, στους συνεργάτες ή στα άλλα πρόσωπα που συμπράττουν ή συμμετέχουν ή τον στηρίζουν με οποιονδήποτε τρόπο κατά την άσκηση του λειτουργήματός του και
 - β) να λαμβάνει κάθε μέτρο διαφύλαξης του απορρήτου και για το χρόνο μετά τη με οποιονδήποτε τρόπο παύση ή λήξη άσκησης του λειτουργήματός του.
3. Η άρση του ιατρικού απορρήτου επιτρέπεται όταν:
 - α) Ο ιατρός αποβλέπει στην εκπλήρωση νομικού καθήκοντος. Νομικό καθήκον συντρέχει, όταν η αποκάλυψη επιβάλλεται από ειδικό νόμο, όπως στις περιπτώσεις γέννησης, θανάτου, μολυσματικών νόσων και άλλες, ή από γενικό νόμο, όπως στην υποχρέωση έγκαιρης αναγγελίας στην αρχή, όταν ο ιατρός μαθαίνει με τρόπο αξιόπιστο ότι μελετάται κακούργημα ή ότι άρχισε ήδη η εκτέλεσή του και, μάλιστα, σε χρόνο τέτοιο, ώστε να μπορεί ακόμα να προληφθεί η τέλεση ή το αποτέλεσμα του.
 - β) Ο ιατρός αποβλέπει στη διαφύλαξη έννομου ή άλλου δικαιολογημένου, ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος ή συμφέροντος του ίδιου του ιατρού ή κάποιου άλλου, το οποίο δεν μπορεί να διαφυλαχθεί διαφορετικά.
 - γ) Όταν συντρέχει κατάσταση ανάγκης ή άμυνας.
4. Η υποχρέωση τήρησης ιατρικού απορρήτου αίρεται, εάν συναινεί σε αυτό εκείνος στον οποίο αφορά, εκτός εάν η σχετική δήλωσή του δεν είναι έγκυρη, όπως στην περίπτωση, που αυτή είναι προϊόν πλάνης, απάτης, απειλής, σωματικής ή ψυχολογικής βίας, ή εάν η άρση του απορρήτου συνιστά προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
5. Οι ιατροί που ασκούν δημόσια υπηρεσία ελέγχου, επιθεώρησης ή πραγματογνωμοσύνης απαλλάσσονται από την υποχρέωση τήρησης του ιατρικού απορρήτου μόνο έναντι των εντολέων τους και μόνο ως προς το αντικείμενο της εντολής και τους λοιπούς όρους χορήγησής της.
6. Η υποχρέωση τήρησης και διαφύλαξης του ιατρικού απορρήτου δεν παύει να ισχύει με το θάνατο του ασθενή.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ'ΑΡΙΘ. 3500

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα.

2. α. οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.

β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει οριστεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.

γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.

3. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2

Απαγόρευση χρήσης βίας

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 3

Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας αυτού, εγκατάλειψης του ενάγοντος ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο, καθώς και σε περίπτωση άσκησης από τον εναγόμενο ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του ενάγοντος.»

Άρθρο 4

Σωματική βία σε βάρος ανηλίκων

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5

Χρηματική ικανοποίηση

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 6

Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α΄ της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β΄ της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο

ετών. Αν επακολουθήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.»

2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή άλλη ασελή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

Άρθρο 9

Ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειάς του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Άρθρο 11

Προϋποθέσεις

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνοίκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το

θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό – θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησής του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού – θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12

Διαδικασία

1. Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν

συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,

β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και

γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορό του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξή του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγόρων τους.

Άρθρο 13

Ποινικές συνέπειες

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενώσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσεως της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσεώς της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.»

Άρθρο 14

Αστικές συνέπειες

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ ουιουδήποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 15

Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

«Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.»

Άρθρο 16

Παραγραφή

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωσή του.

Άρθρο 17

Ποινική δίωξη

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

Περιοριστικοί όροι

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσής του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής απόφασεως ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίησή του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

Εξέταση μαρτύρων

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.

2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεσή τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέτασή τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

Υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητά τους.

2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο 21

Κοινωνική συμπαράσταση

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Ευεργέτημα πενίας

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιονδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24

Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια)

αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 342.

Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί ασελγείς πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα, όχι όμως και τα δεκαοκτώ έτη, με κάθειρξη.

2. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου:

α) από οικείο,

β) από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του,

γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο,

δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου,

ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση,

στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο.

3. Ο ενήλικος ο οποίος με χειρονομίες, με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδω ανηλίκου, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές.

4. Ο ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαέξι έτη και με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδω του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

5. Η παραγραφή των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του ανηλίκου.»

Άρθρο 25

Οι προθεσμίες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 3 και του άρθρου 4 ΣΤ' του ν. 3388/2005, που παρατάθηκαν με την αριθ. 99583 οικ./24.12.2005 (ΦΕΚ 1490 Β') κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομίας και Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, παρατείνονται αντίστοιχα έως ότου προαχθούν οι εξωτερικοί φρουροί στο βαθμό του Υπαρχιφύλακα και μέχρι την 12.9.2007.

Άρθρο 26

Η παράγραφος 4 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3472/2006, αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Για την πλήρωση των θέσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 διορίζονται Έλληνες πολίτες, απόφοιτοι λυκείου ή άλλης ισότιμης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Οι υποψήφιοι δεν πρέπει να έχουν ηλικία μεγαλύτερη των 30 ετών, πρέπει να είναι αρτιμελείς, να έχουν ανάστημα (χωρίς υποδήματα) τουλάχιστον ενός μέτρου και εβδομήντα εκατοστών (1,70) και οι άνδρες να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις. Για την επιλογή τους εφαρμόζονται τα ακόλουθα αντικειμενικά κριτήρια:

(α) Η εκπλήρωση της στρατιωτικής τους θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις με το βαθμό του εφέδρου αξιωματικού ή στις Ειδικές Δυνάμεις των Ενόπλων Δυνάμεων ή τη προϋπηρεσία ως εθελοντών πενταετούς θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις.

(β) Ο βαθμός του απολυτηρίου τίτλου σπουδών.

(γ) Η μόνιμη κατοικία και η εγγραφή στα δημοτολόγια για δήμων ή κοινοτήτων του νομού όπου εδρεύουν τα Καταστήματα Κράτησης, για δύο τουλάχιστον χρόνια έως την έκδοση της προκήρυξης. Υποψήφιοι οι οποίοι λαμβάνουν μόρια με βάση το κριτήριο αυτό υποχρεούνται να υπηρετήσουν στο νομό για τον οποίο έλαβαν τα μόρια τουλάχιστον επί δέκα χρόνια, εκτός αν, λόγω βαθμολογικής προαγωγής τους ή υπηρεσιακών αναγκών, καταστεί αναγκαία η μετάθεση ή η απόσπασή τους σε Κατάστημα άλλου νομού.

(δ) Η κατοχή άδειας ικανότητας οδηγού Γ' ή Δ' κατηγορίας.

(ε) Η κατοχή διπλώματος μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης του Ο.Ε.Ε.Κ. δωδεκάμηνης τουλάχιστον φοίτησης, με ειδικότητα «Στέλεχος Υπηρεσιών Ασφαλείας».»

Άρθρο 27

Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 (ΦΕΚ 225 Α'), αντικαθίσταται ως εξής:

«Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης καθορίζεται το ύψος της αποζημίωσης, που λαμβάνουν οι εκπαιδευόμενοι στις ανωτέρω Σχολές. Η αποζημίωση υπόκειται σε κράτηση υγειονομικής περίθαλψης, όπως αυτή προβλέπεται εκάστοτε για τις αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων. Η

κράτηση αυτή περιέρχεται στο Δημόσιο. Οι δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των εκπαιδευομένων και μόνο καλύπτονται από τον Ο.Π.Α.Δ., ο οποίος επιχορηγείται προς τούτο κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 11 του ν. 2768/1999 (ΦΕΚ 273 Α'). Το χρονικό διάστημα φοίτησης των ανωτέρω στη Σχολή αποτελεί χρόνο πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας, εφόσον διορισθούν. Εάν με υπαιτιότητά τους διακοπεί η εκπαίδευση στη Σχολή ή δεν αποδεχθούν το διορισμό τους, οι εκπαιδευόμενοι υποχρεούνται να επιστρέψουν την αποζημίωση, καθώς και τις δαπάνες για την εκπαίδευσή τους, όπως καθορίζονται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης, η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 8 του παρόντος.»

Άρθρο 28

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρεις μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 23 Οκτωβρίου 2006

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3500

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα.
2. α. οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.
β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.
γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.
3. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος.

Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2

Απαγόρευση χρήσης βίας

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 3

Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας αυτού, εγκατάλειψης του ενάγοντος ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο, καθώς και σε περίπτωση άσκησης από τον εναγόμενο ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του ενάγοντος.»

Άρθρο 4

Σωματική βία σε βάρος ανηλίκων

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5

Χρηματική ικανοποίηση

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 6

Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών. Αν επακολογήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.»

2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

Άρθρο 9

Ενδοοικογενειακή προσβολή

της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειάς του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Άρθρο 11

Προϋποθέσεις

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνοίκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό – θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησής του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού – θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12

Διαδικασία

1. Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,

β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και

γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορό του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξή του

θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγόρων τους.

Άρθρο 13

Ποινικές συνέπειες

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενώσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσής της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσής της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών

καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.»

Άρθρο 14

Αστικές συνέπειες

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ οιουδήποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 15

Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

«Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.»

Άρθρο 16

Παραγραφή

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωσή του.

Άρθρο 17

Ποινική δίωξη

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

Περιοριστικοί όροι

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσής του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής απόφασεως ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίησή του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

Εξέταση μαρτύρων

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.

2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεσή τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέτασή τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

Υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητά τους.

2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο 21

Κοινωνική συμπαράσταση

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Ευεργέτημα πενίας

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24

**Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια)
αντικαθίσταται ως εξής:**

«Άρθρο 342.

Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί ασελγείς πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα, όχι όμως και τα δεκαοκτώ έτη, με κάθειρξη.

2. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου:

α) από οικείο,

β) από πρόσωπο που συννοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του,

γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο,

δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου,

ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση,

στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο.

3. Ο ενήλικος ο οποίος με χειρονομίες, με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ ανηλίκου, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές.

4. Ο ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαέξι έτη και με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

5. Η παραγραφή των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του ανηλίκου.»

Άρθρο 25

Οι προθεσμίες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 3 και του άρθρου 4 ΣΤ' του ν. 3388/2005, που παρατάθηκαν με την αριθ. 99583 οικ./24.12.2005 (ΦΕΚ 1490 Β') κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομίας και Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, παρατείνονται αντίστοιχα έως ότου προαχθούν οι εξωτερικοί φρουροί στο βαθμό του Υπαρχιφύλακα και μέχρι την 12.9.2007.

Άρθρο 26

Η παράγραφος 4 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3472/2006, αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Για την πλήρωση των θέσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 διορίζονται Έλληνες πολίτες, απόφοιτοι λυκείου ή άλλης ισότιμης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Οι υποψήφιοι δεν πρέπει να έχουν ηλικία μεγαλύτερη των 30 ετών, πρέπει να είναι αρτιμελείς, να έχουν ανάστημα (χωρίς υποδήματα) τουλάχιστον ενός μέτρου και εβδομήντα εκατοστών (1,70) και οι άνδρες να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις. Για την επιλογή τους εφαρμόζονται τα ακόλουθα αντικειμενικά κριτήρια:

(α) Η εκπλήρωση της στρατιωτικής τους θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις με το βαθμό του εφέδρου αξιωματικού ή στις Ειδικές Δυνάμεις των Ενόπλων Δυνάμεων ή η προϋπηρεσία ως εθελοντών πενταετούς θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις.

(β) Ο βαθμός του απολυτηρίου τίτλου σπουδών.

(γ) Η μόνιμη κατοικία και η εγγραφή στα δημοτολόγια για δήμων ή κοινοτήτων του νομού όπου εδρεύουν τα Καταστήματα Κράτησης, για δύο τουλάχιστον χρόνια έως την έκδοση της προκήρυξης. Υποψήφιοι οι οποίοι λαμβάνουν μόρια με βάση το κριτήριο αυτό υποχρεούνται να υπηρετήσουν στο νομό για τον οποίο έλαβαν τα μόρια τουλάχιστον επί δέκα χρόνια, εκτός αν, λόγω βαθμολογικής προαγωγής τους ή υπηρεσιακών αναγκών, καταστεί αναγκαία η μετάθεση ή η απόσπασή τους σε Κατάστημα άλλου νομού.

(δ) Η κατοχή άδειας ικανότητας οδηγού Γ' ή Δ' κατηγορίας.

(ε) Η κατοχή διπλώματος μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης του Ο.Ε.Ε.Κ. δωδεκάμηνης τουλάχιστον φοίτησης, με ειδικότητα «Στέλεχος Υπηρεσιών Ασφαλείας».»

Άρθρο 27

Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 (ΦΕΚ 225 Α'), αντικαθίσταται ως εξής:

«Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης καθορίζεται το ύψος της αποζημίωσης, που λαμβάνουν οι εκπαιδευόμενοι στις ανωτέρω Σχολές. Η αποζημίωση υπόκειται σε κράτηση υγειονομικής περίθαλψης, όπως αυτή προβλέπεται εκάστοτε για τις αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων. Η κράτηση αυτή περιέρχεται στο Δημόσιο. Οι δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των εκπαιδευομένων και μόνο καλύπτονται από τον Ο.Π.Α.Δ., ο οποίος επιχορηγείται προς τούτο κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 11 του ν. 2768/1999 (ΦΕΚ 273 Α'). Το χρονικό διάστημα φοίτησης των ανωτέρω στη Σχολή αποτελεί χρόνο πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας, εφόσον διορισθούν. Εάν με υπαιτιότητά τους διακοπεί η εκπαίδευση στη Σχολή ή δεν αποδεχθούν το διορισμό τους, οι εκπαιδευόμενοι υποχρεούνται να επιστρέψουν την αποζημίωση, καθώς και τις δαπάνες για την εκπαίδευσή τους, όπως καθορίζονται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης, η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 8 του παρόντος.»

Άρθρο 28

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρεις μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 23 Οκτωβρίου 2006